

PEYZAJ MİMARLIĞINDA TEMEL TASARIM:

Teori ve Uygulamalar

ESRA BAYAZIT

**PEYZAJ MİMARLIĞINDA
TEMEL TASARIM:
TEORİ VE UYGULAMALAR**

Esra BAYAZIT

Peyzaj Mimarlığında Temel Tasarım: Teori ve Uygulamalar
Dr. Öğr. Üyesi Esra BAYAZIT

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek

Kapak Tasarımı: Esra BAYAZIT

Sayfa Tasarımı: Duvar Design

Baskı: Eylül 2025

Yayıncı Sertifika No: 49837

ISBN: 978-625-5698-39-1

© Duvar Yayınları

853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir

Tel: 0 232 484 88 68

www.duvar yayinlari.com

duvarkitabevi@gmail.com

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER DİZİNİ.....	5
ÖNSÖZ	11
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Tasarım ve Temel Tasarımın Önemi	3
2.2. Evrensel Tasarım	4
2.3. Tasarım Süreci	6
2.3.1. Veri toplama ve alan analizi (Sörvey)	7
2.3.2. Kavramsal tasarım (Konsept Plan)	7
2.3.3. Avan Proje	8
2.3.4. Master Plan (Kesin Proje).....	9
2.3.5. Uygulama Projesi	9
2.3.6. Uygulama, Kontrol ve Denetim.....	10
2.4. Temel Tasarım Eğitiminde Stüdyo Kültürü	10
3. TASARIM ELEMANLARI VE PRENSİPLERİ	12
3.1. Gestalt (Bütünlük Algısı)	12
3.2. Nokta	13
3.3. Çizgi	13
3.4. Şekil ve Form	14
3.5. Renk	14
3.6. Doku	15
3.7. Vurgu (Odak Noktası)	16
3.8. Tekrar	16
3.9. Ritim.....	17
3.10. Denge - Egemenlik - Birlik	17
3.11. Kontrast (Zıtlık) ve Uyum.....	18
3.12. Hiyerarşi (Koram)	19
4. ÇOK YÖNLÜ BİR DİSİPLİN OLARAK PEYZAJ TASARIMI	20
4.1. Kentsel Kimlik Bağlamında Sürdürülebilir Peyzaj Tasarımı.....	20
4.2. Su Yönetimi ve Şehrin Doğal Kimliği	20
4.3. Yenilenebilir Enerji ve Şehrin Gelecek Vizyonu.....	20
4.4. Doğal Kaynakların Korunması ve Ekolojik Kentsel Bellek	21
4.5. Malzeme Seçimi ve Kültürel Dokunun Yansıması	21
4.6. İklim Uyum ve Yerel Dirençlilik	21
4.7. Mekân Kurgusu Üzerine.....	22

5. TEMEL TASARIM VE PEYZAJ TASARIMI	24
6. METOT VE MATERYAL	25
6.1. Materyal.....	25
6.2. Metot	27
7. BULGULAR.....	29
7.1. Uygulamalar: Tasarım Elemanları Ve Prensipleri.....	29
7.1.1. Gestalt	29
7.1.2. Nokta.....	35
7.1.3. Çizgi.....	40
7.1.4. Şekil-Biçim-Form	42
7.1.5. Renk	45
7.1.6. Doku.....	49
7.1.7. Vurgu	53
7.1.8. Tekrar.....	57
7.1.9. Ritim	62
7.1.10. Denge-Egemenlik	65
7.1.11. Zıt-Uygunluk.....	67
7.1.12. Koram	68
7.2. Ülkelerin Simgesel Yapıları ve Kimlik Öğeleri	70
7.2.1. Müziğin Mekân Tasarımına Dönüşümü	84
7.2.2. Hacmin Sınırlarında Mekân Soyutlaması	92
7.2.3. Maket Yapım Tekniği: Ütopik Peyzaj	97
7.2.4. Maket Yapım Tekniği: Villa Bahçesi Peyzaj Tasarımı.....	104
8. SONUÇ	109
9. KAYNAKÇA.....	111

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 2023-2024 akademik yılı temel tasarım çıktıları	26
Şekil 2. 2024-2025 akademik yılı temel tasarım ve maket yapım teknîği çıktıları.....	27
Şekil 3. 2024-2025 akademik yılı peyzaj mimarlığı öğrencileri maket yapım tekniği ve Tasarım MYO öğrencileri temel tasarım final çıktıları.....	27
Şekil 4. Siyah-beyaz kontrastın kullanıldığı optik etki yaratan desen çalışması	30
Şekil 5. Figür ve zemin arasındaki zıtlık üzerinden anlam kazanan çalışmalar	30
Şekil 6. Figür-zemin ilişkisiyle oluşturulan zıtlık ve görsel bütünlük	31
Şekil 7. Figür-zemin ilişkisiyle kurgulanan çalışmalar	31
Şekil 8. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ilişkisi ve tamamlama örneği	32
Şekil 9. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ilişkisi ve çoklu algı örnekleri	32
Şekil 10. Figür-zemin ilişkisiyle çift yönlü algı örnekleri.....	32
Şekil 11 Figür-zemin ilkesiyle çoklu algı örnekleri.....	33
Şekil 12. Figür-zemin ilişkisiyle kurgulanan çoklu algı çalışmaları.....	33
Şekil 13. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ve ritim ilişkisini temel alan tasarımlar	34
Şekil 14. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları.....	34
Şekil 15. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları.....	35
Şekil 16. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları.....	35
Şekil 17. Nokta tekniğiyle oluşturulan çalışma	36
Şekil 18. Nokta tekniğiyle oluşturulan yaprak ve kelebek figürleri	36
Şekil 19. Nokta tekniğiyle oluşturulan portre ve geometrik düzenleme.....	37
Şekil 20. Nokta tekniğiyle oluşturulan el figürleri çalışmaları	37
Şekil 21. Nokta tekniğiyle yapılmış arı ve denizanası çalışmaları.....	37
Şekil 22. Nokta tekniğiyle yapılmış kedi figür çalışmaları	38
Şekil 23. Nokta tekniğiyle yapılmış kalp-el ve kum saati çalışmaları	38
Şekil 24. Nokta tekniğiyle yapılmış gramofon ve figür çalışmaları	38
Şekil 25. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları	39
Şekil 26. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları	39
Şekil 27. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları	40
Şekil 28. Paralel çizgilerden oluşan yüzey	40
Şekil 29. Çizgi tekrarlarıyla ritim ve çeşitlilik. Çizgilerle baykuş figürü	41

Şekil 30. Çizgisel detaylarla oluşturulmuş portre çalışmaları. Yoğun çizgi kullanımıyla yüz ifadesinde hareket ve derinlik etkisi. Dikey ve yatay çizgiler üzerinde renkli formların yerleştirildiği çalışma.....	41
Şekil 31. Çizgilerle dağ ve orman silüetlerinden oluşan peyzaj. Işınal çizgi kullanımıyla merkezde odak ve hareketin sağlanması	41
Şekil 32. Üçgen çizgilerle yüzeyde strüktürel bütünlük oluşturulması. Çizgisel soyut portre	42
Şekil 33. Çizgilerle geleneksel kent dokusu. Akışkan çizgilerle doğa manzarası ...	42
Şekil 34. Altın oran kurgusuyla portre çalışması ve soyut geometrik hacimlerin üç boyutlu forma dönüştürülmesi.....	43
Şekil 35. Organik ve geometrik biçimlerin bütünleştirilmesiyle kurgulanan çalışmalar	43
Şekil 36. Daire, kare ve üçgen biçimlerinin kontrastıyla form düzeni	44
Şekil 37. İç içe geçmiş karelerden oluşan ve derinlik etkisi yaratan geometrik kompozisyon.....	44
Şekil 38. Satranç deseninde küresel optik yanılsama ile oluşturulmuş form denemesi.....	44
Şekil 39. Yatay çizgiler üzerinde kurgulanan figür çalışması ve siyah-beyaz dama deseninin mekânsal form yanılsaması.....	45
Şekil 40. Kırmızı-siyah kontrastıyla yapılmış figüratif renk çalışmaları	46
Şekil 41. Duygu ve kimlik temalı renk çalışmaları.....	46
Şekil 42. Sulu boya tekniğiyle yapılan doğa temalı renk çalışması	46
Şekil 43. Guaj boya ile doğa temalı kontrast ve ritmik renk çalışmaları	47
Şekil 44. Tavus kuşu çizimlerinde pastel ve gerçekçi renk yaklaşımları	47
Şekil 45. Doğa betimlemelerinde soyut ve gerçekçi renk kullanımı.....	47
Şekil 46. Duygusal anlam taşıyan deneysel renk çalışmaları	48
Şekil 47. Ülkesini terk eden figür üzerinden mavi ve siyah kontrastıyla dramatik bir etki sağlanmıştır	48
Şekil 48. Renklerin kontrast ve uyumlu kullanıldığı desen çalışmaları	48
Şekil 49. Ay yüzeyinden esinlenen kabartma çalışması ve doku çalışması	49
Şekil 50. Origami yüzey düzenlemesi, geçişli renklerle doku etkisi.....	50
Şekil 51. Quilling ile Winnie the Pooh figürü ve kâğıt katlama çalışmaları.....	50
Şekil 52. İp germe ile çizgisel ve ritmik doku etkisi. Origami katlama yüzeyi dokusu	51
Şekil 53. Taşlarla oluşturulmuş figüratif düzenleme çalışmaları.....	51
Şekil 54. Fırça izi ve boya ile yapılmış rölyef çalışmaları.....	52
Şekil 55. Karton ve doğal malzemelerle hazırlanmış su kenarı maketi (mekânsal doku kullanımı).....	52
Şekil 56. Kâğıt peçete ile tasarlanan doku örnekleri.....	53

Şekil 57. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış vurgu odaklı tasarımlar	54
Şekil 58. Siyah-beyaz geometrik düzen içinde yer alan pembe küp ile vurgu çalışması	54
Şekil 59. Balık deseninde yönelimle ve optik illüzyonda turuncu çizgi ile sağlanan vurgu çalışmaları	55
Şekil 60. Yeşil formlar arasında tek kırmızı üçgen ile vurgu örneği ve İnsanın duygusal ifadesini ön plana çıkaran figüratif vurgu	55
Şekil 61. Yeşil yapraklar arasında kadın figürü ve kırık yüz temsili ile dramatik vurgu çalışması	56
Şekil 62. Renk ve şekil farklılığı ile vurgu çalışması örnekleri	56
Şekil 63. Hareket halinde betimlenen balık formlarıyla ve sarı geometrik form ile vurgu çalışması	57
Şekil 65. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış tekrar odaklı tasarımlar	58
Şekil 66. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış tekrar odaklı tasarımlar	58
Şekil 67. Renkli formların tekrarına dayalı yüzey tasarımı	59
Şekil 68. Kâğıt katlama tekniği ile oluşturulmuş tekrar çalışması	59
Şekil 69. Kırmızı ve siyah geometrik biçimlerin ritmik tekrarına dayalı desenler	60
Şekil 70. Siyah-beyaz kontrastla optik etki yaratan tekrar düzeni	60
Şekil 71. Renkli optik etki yaratan ve kâğıt katlama ile tekrar düzeni	61
Şekil 72. Ahşap çubuklarla ve ışıkla desteklenen üç boyutlu tekrar	61
Şekil 73. Mimari ölçekli piramit formunda tekrar düzeni ve kelebek formunun mozaik parçalarıyla yinelenmesi	61
Şekil 74. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış ritim odaklı tasarımlar	62
Şekil 75. Renk kontrastıyla merkezden dışa yönelen geometrik hareket. Katmanlı üçgenlerle oluşturulmuş spiral ritim.	63
Şekil 76. Spiral düzenlenmiş kelebeklerle döngüsel hareket. Katmanlı kedi formunda hacimsel ritim	63
Şekil 77. Dalgalanma hareketi ve dinamik akış	64
Şekil 78. Dalga çiziminde ve maketinde akıcı hareketler	64
Şekil 79. Kâğıt kıvrımlarıyla deniz dalgası hareketi. Kırmızı açısall formda dinamik hareket	65
Şekil 80. Merkezde küre egemenliği, çevrede elemanlar dengeyi sağlamaktadır	66
Şekil 81. Kübik form, iç içe geometrilerde denge, merkezde egemenlik vurgusu	66
Şekil 82. Eğik kübik form, eğik konumda sağlanan denge ve üstte odaklanan egemenlik	66
Şekil 83. Origami yıldız ve kâğıt kelebeklerle düzenlenmiş kompozisyon denge-egemenlik unsuru	67
Şekil 84. Merkezde konumlanan dairesel form ve ritmik çizgilerle oluşturulmuş zıtlık. Siyah üçgenler ve kırmızı yıldızlarla zıtlık	68

Şekil 85. Kırmızı ve yeşil renklerin karşıtlığıyla zıtlık. Siyah-beyaz zıtlığıyla güçlendirilmiş kelebek figürü.....	68
Şekil 86. Siyah çerçevelerle merkez-çevre ilişkisi. Kelebek formu ile koram	69
Şekil 87. İç içe geçen beşgenlerle hiyerarşik düzen. Katmanlı kelebek formu ile ölçeksel koram	69
Şekil 88. Kırvrımlı yüzeylerle mekânsal hiyerarşi.....	70
Şekil 89. Lüksemburg’daki Lüksemburg Filarmoni Salonu	71
Şekil 90. Belçika Atomium ve İngiltere’nin kırmızı telefon kulübesi.....	71
Şekil 91. Filistin Mescid-i Aksa külliyesi	72
Şekil 92. Slovakya Slavın Anıtı.....	72
Şekil 93. Paris Eyfel Kulesi Maketi	73
Şekil 94. Polonya Centennial Hall Maketi.....	73
Şekil 95. Almanya’nın karakteristik konut mimarisi.....	74
Şekil 96. İspanya Gitar Maketi.....	74
Şekil 97. Roma Kolezyumu Maketi.....	75
Şekil 98. İngiltere - Tower Bridge Maketi	76
Şekil 99. Aziz Mark Kilisesi (Sırbistan) ve Estergon Bazilikası (Macaristan)	76
Şekil 100. Lizbon Belém Kulesi.....	77
Şekil 101. İsveç Öresund Köprüsü.....	78
Şekil 102. Avusturya’nın Schönbrunn Sarayı	78
Şekil 103. Lihtenştayn Pfarrkirche St. Josef Kilisesi.....	79
Şekil 104. İrlanda Albert Anıt Saatini	79
Şekil 105. Hırvatistan Rijeka Camii.....	80
Şekil 106. Malta - Basilica of Ta’ Pinu Maketi	81
Şekil 107. Yunanistan Hephaestus Tapınağı Maketi.....	82
Şekil 108. Bulgaristan Buzludzha Anıtı	82
Şekil 109. Türkiye - Trabzon Evleri.....	83
Şekil 110. Finlandiya - Kakslauttanen Arctic Resort Maketi	83
Şekil 111. Letonya’nın Riva, Cesis, Sigulda ve Turaida bölgelerindeki kale kalıntıları	83
Şekil 112. Danimarka sokak dokusu	84
Şekil 113. İzlanda Mavi Kilise	84
Şekil 114. Vangelis’in 1492 <i>Conquest of Paradise</i> eserinin maket çalışması.....	85
Şekil 115. Şebnem Ferah’ın “Yağmurlar” adlı eserinden esinlenerek hazırlanan çalışma.....	86
Şekil 116. <i>Paris Paloma</i> şarkısından esinlenerek hazırlanan çalışma	86
Şekil 117. James Arthur’ın <i>Impossible</i> şarkısından esinle hazırlanan çalışma	87
Şekil 118. Toygar Işıklı’nın “Aşk-ı Memnu Jenerik (Piyano Cover)” eserinden esinlenilerek hazırlanan tasarım	87

Şekil 119. Nils Frahm'ın “Says” eserinden esinlenilerek hazırlanan tasarım.....	88
Şekil 120. Ferdi Tayfur'un “Sanma ki Yaşıyorum” adlı şarkısından esinlenerek hazırlanan eskiz ve üç boyutlu model.....	88
Şekil 121. Bond'un <i>Explosive</i> parçasına göre kurgulanan tasarımın çizim ve maket görünümü.....	89
Şekil 122. Rodrigo Gitar Konçertosu'ndan esinlenen çalışma	89
Şekil 123. Isaac Albéniz'in Asturias eserinden esinlenen çalışmalar	90
Şekil 124. Efkân Şeşen - Polyushka Polye- Renkler ve Işıklar şarkısının mekâna yansıtılması	90
Şekil 125. Bonobo'nun <i>Kiara</i> adlı parçasından esinlenerek geliştirilen çalışma	91
Şekil 126. Evgeny Grinko - Valse eserinden esinlenerek geliştirilen çalışma.....	91
Şekil 127. Beethoven - Moonlight Sonata eserinden esinlenerek geliştirilen çalışma.....	92
Şekil 128. Mekân soyutlamasında temel tasarım ilkelerinin (ışık, renk ve ritim) kullanıldığı öğrenci çalışması	92
Şekil 129. Mekân soyutlamasında denge, hareket ve ritim ilkelerinin kullanıldığı öğrenci çalışması	93
Şekil 130. Mekân soyutlamasında hacim, perspektif, ışık ve renk öğelerinin birlikte kullanıldığı; merdiven, küp formlar ve ışıklandırmalarla mekânsal derinlik ve hareketin vurgulandığı öğrenci çalışması	93
Şekil 131. Mekân soyutlamasında çizgisel elemanlar, şekil-biçim ve hareketin kurgulandığı öğrenci çalışması	94
Şekil 132. Mekân soyutlamasında renk, şekil-biçim ve ritmik tekrarlarla mekânsal düzenin vurgulandığı öğrenci çalışması	94
Şekil 133. Mekân soyutlamasında renk (zıt renkler), hiyerarşi, diyagonal çizgiler ve ışık öğeleriyle derinlik ve hareket etkisinin kurgulandığı çalışması	94
Şekil 134. Mekân soyutlamasında hareket, tekrar, renk ilkelerinin vurgulandığı öğrenci çalışması	95
Şekil 135. Mekân soyutlamasında hiyerarşi, ritmik tekrarlar ve renkli modüllerle hareket ve dinamizmin vurgulandığı öğrenci çalışması	95
Şekil 136. Mekân soyutlamasında doku, renkler ve ışık kullanımıyla mekânsal derinlik ve hareketin kurgulandığı öğrenci çalışması.....	95
Şekil 137. Mekân soyutlamasında iç içe geçmiş küp formlar aracılığıyla denge, simetri ve mekânsal derinliğin vurgulandığı öğrenci çalışması	96
Şekil 138. Mekân soyutlamasında ışık, renk (yakın ve sıcak tonlar) ve doku etkileriyle mekânsal atmosferin oluşturulduğu; merkezdeki formun vurgulandığı öğrenci çalışması	96
Şekil 139. Mekân soyutlamasında şekil-form, denge, ritim ve hareketin vurgulandığı öğrenci çalışması	96

Şekil 140. Mekân soyutlamasında tema üzerine kurgulanan öğrenci çalışması. Kış teması, doğal malzemeler ve simgesel öğelerle vurgulanmıştır	97
Şekil 141. Küresel yaşam birimleri, su ögesi, köprüler ve bitkisel düzenlemeler doğa-insan etkileşimi	99
Şekil 142. Kitap metaforu üzerinden kurgulanan ütopik peyzaj tasarımı	99
Şekil 143. Kitap ve doğa bütünleşmesi üzerinden kurgulanan ütopik peyzaj tasarımı	100
Şekil 144. Kitap metaforu üzerinden kurgulanan ütopik çalışma	100
Şekil 145. Hayvan çiftliği teması üzerinden kurgulanan ütopik peyzaj modeli	101
Şekil 146. Çölleşen dünyada koruma altına alınmış tek peyzaj alanını simgeleyen maket çalışması.....	101
Şekil 147. Gezegenlerle bütünleştirilmiş ütopik bir peyzaj alanını temsil ütopik peyzaj tasarımı	102
Şekil 148. Masalsı ütopik bir köy atmosferi üzerinden kurgulanan maket	102
Şekil 149. Ağaç ve bulut metaforlarını bir araya getiren merkezî odaklı ütopik peyzaj	103
Şekil 150. Doğayı koruyan küre formu ve içerisinde yer alan kelebek ile ütopik peyzaj maketi	103
Şekil 151. Merkezde küre, çevresinde su ve geometrik kütlelerle oluşturulmuş ütopik peyzaj maketi.....	104
Şekil 152. Kuraklıktan yeşile ve suya uzanan yol metaforu üzerine ütopik peyzaj çalışması.....	104
Şekil 153. Japon bahçesi etkileriyle tasarlanmış villa bahçesi maketi	106
Şekil 154. Su ögesi odaklı villa bahçesi maketi.....	106
Şekil 155. Kontrast renk ve bitkisel yoğunlukla tasarlanmış villa bahçesi maketi	107
Şekil 156. Organik yollar ve doğal öğelerle tasarlanmış villa bahçesi maketi.....	107
Şekil 157. Renkli bitkisel çeşitlilik ve organik yollarla kurgulanmış villa bahçesi maketi	108
Şekil 158. Bütüncül bir peyzaj kurgusu içinde villa bahçesi maketi.....	108

ÖNSÖZ

Sevgili okuyucular ve öğrenciler,

Sanat ve tasarım, yalnızca estetik bir arayış değildir; aynı zamanda kültürel belleği, düşünceyi ve duyguyu görünür kılmamanın yollarıdır. Peyzaj mimarlığı ve Mimarlık eğitiminin ilk aşaması olan Temel Tasarım dersi, öğrencilerin bireysel yaratıcılığın somut ifadelerle dönüşmesinde önemli rol oynamaktadır. Nokta ile başlayan, çizgi, form, renk, doku ve ritimle gelişen bu süreç, bireysel yaratıcılığın somut ifadelerle dönüşmesini sağlamaktadır.

Bu kitap, Siirt Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile Tasarım Meslek Yüksekokulu İç Mekân Tasarımı Programı öğrencilerinin üretimlerinden derlenmiştir. İçeriğinde yer alan çalışmalar, yalnızca bir dersin çıktıları değil; aynı zamanda genç tasarımcıların sanatla kurdukları ilişkinin, hayal gücünün ve eleştirel düşünce becerilerinin yansımasıdır. Her bir çizim, maket ve kolaj; öğrencilerin dünyayı algılayışlarının ve mekânı yeniden kurma çabalarının görsel bir kayıdır.

Bu kitabı, öğrencilerime gelecekteki tasarım yolculuklarında bir hatırlatma ve ilham kaynağı olarak armağan ediyorum ve aynı zamanda sanatla ilgilenen herkese tasarımın eğitsel ve yaratıcı doğasına bir pencere olarak sunuyorum.

Kitaba katkı sunan tüm öğrencilerime çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum, onlarla yürüdüğümüz bu yaratıcı yolculuğun bundan sonraki aşamalarında da üretmeye, sorgulamaya ve yenilikçi çözümler geliştirmeye devam etmelerini diliyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Esra BAYAZIT
Eylül, 2025

GİRİŞ

Peyzaj Mimarlığı, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi yeniden kurgulayan, yalnızca estetik değil aynı zamanda işlevsel, sürdürülebilir ve yaşanabilir çevreler üretmeyi amaçlayan bir disiplindir. Bu disiplin, doğanın sunduğu verileri insan ihtiyaçlarıyla buluşturarak mekânları estetik, işlevsel ve ekolojik açıdan dengeli kılmaktadır. Ancak Peyzaj Mimarlığının bu bütüncül niteliği, yalnızca teknik bilgi ile değil; aynı zamanda sanat, estetik, yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerileri ile mümkündür.

Peyzaj tasarımı, sadece estetik açıdan hoş dış mekanlar yaratmak için bir araçtan daha fazlasıdır. Aynı zamanda, doğayla uyumlu, işlevsel ve yaşanabilir ortamlar üreterek insan-çevre ilişkisini yeniden şekillendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir planlama sürecidir (Düzenli ve ark, 2017a; 2017b; Tandoğan, 2017). Tasarım süreci, özellikle kentsel alanlarda, sürdürülebilirlik, kültürel süreklilik ve ekolojik denge gibi temel ilkeleri ele almak için kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamanın ötesine geçmektedir. Bu nedenle peyzaj tasarımı, sadece görsel bir estetik üretimi değil; aynı zamanda kavramsal düşünme ve sanatsal yaratıcılığın da bir bileşimidir (Düzenli ve ark, 2017a; 2018).

Peyzaj Mimarlığı eğitimi, diğer sanat ve tasarım disiplinlerinde olduğu gibi, Temel Tasarım ile başlamaktadır (Yılmaz ve ark., 2016). Temel tasarım dersleri; görsel iletişim, kompozisyon, renk, şekil ve doku gibi öğeleri kapsamaktadır (Pazarlıoğlu Bingöl, 2016). Bu derslerde öğrenciler, yalnızca bu unsurları tanımayı değil, aynı zamanda onları estetik ve işlevsel bir bütünlük içinde kullanmayı da öğrenmektedir (Önal, 2011).

Tasarım, belirli bir probleme çözüm aramanın ötesinde, bir araştırma ve keşif süreci olarak ele alınmalıdır. Temel tasarım eğitimi; kavramsal düşünme, yaratıcı problem çözme, alternatif senaryo üretme, eleştirel değerlendirme ve estetik ifade becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrenciler bu süreçte, çizgi, nokta, renk, doku, form ve ritim gibi görsel araçlarla çalışırken; denge, kontrast, bütünlük, hiyerarşi ve uyum gibi tasarım ilkelerini de uygulamaya dönüştürürler.

Tasarım stüdyoları, öğrencilerin teorik bilgilerini uygulama ile pekiştirdikleri, mekânsal algı ve düşünme becerilerini geliştirdikleri ortamlardır (Düzenli ve ark, 2017b; 2018). Bu süreçte öğrenciler yalnızca bireysel yaratıcılıklarını geliştirmekle kalmaz; aynı zamanda grup çalışmaları, jüri sunumları ve tartışmalar yoluyla iletişim, iş birliği ve eleştirel düşünme becerilerini de kazanmaktadırlar. Bunun yanında, kültürel değerleri dikkate almak, yerel bağlamı anlamak ve ekolojik duyarlılığı tasarımlarına yansıtmak da öğrencilerin geliştirdiği önemli kazanımlar arasındadır (Xie, 2013; Uzun, 2016).

Bu kitap, Siirt Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde 2023-2024 ve 2024-2025 güz dönemlerinde yürütölen Temel Tasarım dersi kapsamında ortaya çıkan öğrenci çalışmalarını hem kuramsal hem de uygulamalı boyutta ele almayı amaçlamaktadır. Kuramsal çerçevede temel tasarımın dayandığı ilkeler sunulmakta, uygulama bölümünde ise öğrencilerin özgün çıktıları üzerinden tasarım ilkelerinin nasıl somutlaştığı örneklendirilmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tasarım ve Temel Tasarımın Önemi

Peyzaj mimarlığında temel tasarım, sanatın evrensel ilkelerini ve görsel prensiplerini içeren bir alan olarak değerlendirilmektedir (Düzenli ve ark., 2017a; 2017b; Kumaş & Elmas, 2021). Temel tasarım dersleri, öğrencilere sanat eğitimi ve düşüncesi geliştirme fırsatı sunmakta, yaratıcılığı destekleyerek tasarım ürünleri aracılığıyla somutlaştırılmasını sağlamaktadır (Özkan ve ark., 2016; Yılmaz ve ark., 2016; Uzun, 2016). Bu bağlamda, peyzaj mimarlığında temel tasarım eğitimi yalnızca estetik üretime katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda farklı sanat disiplinleri ile ortak bir iletişim dili oluşturmaktadır.

Temel tasarım, birçok sanat disiplininde olduğu gibi peyzaj mimarlığı için de ortak bir dil ve köşe taşı niteliğindedir (Wong, 1993). Peyzaj mimarlığı mesleği resim, heykel ve mimarlık gibi güzel sanat dalları ile doğrudan ilişkilidir. Bu disiplinler, temel tasarım ilkeleri aracılığıyla bir araya gelerek mekânı yorumlamada ve biçimlendirmede ortak bir zemin sunmaktadır (Sarioğlu Erdoğan, 2016). Bu nedenle, peyzaj mimarlığında temel tasarım eğitimi, yalnızca estetik duyarlılığı geliştirmekle sınırlı olmayıp, farklı disiplinler arasında köprü kuran, meslekler arası entegrasyonu destekleyen bir rol üstlenmektedir.

Temel tasarım dersleri, öğrencilere mekânın işlevi, estetiği ve kullanılabilirliği gibi kavramları öğretirken; yaratıcılık, problem çözme ve kavramsal düşünme becerilerini de geliştirmektedir (Uysal, 2015; Düzenli ve ark., 2017a). Türkiye’de peyzaj mimarlığı bölümlerinde temel tasarım dersinin akademik programlara dâhil edilmesi 1980’li yıllara uzansa da bu ders kısa sürede bölüm eğitiminde önemli bir bileşen haline gelmiştir. Peyzaj mimarlığı, köken olarak mimarlıkla yakın ilişkilere sahiptir; her iki disiplin de mekân üretmeyi, insan-çevre etkileşimini düzenlemeyi ve fiziksel çevrenin estetik açıdan geliştirilmesini hedeflemektedir (Uzun, 2016).

Temel Tasarım dersi, peyzaj mimarlığı öğrencilerinin mesleki gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. Bu ders, sadece tasarımın teknik yönlerini değil, aynı zamanda yaratıcı düşünme, problem çözme ve eleştirel değerlendirme yeteneklerini de öğretmeyi amaçlamaktadır (Teall, 2011; Düzenli ve ark., 2018). Hem teorik hem de pratik öğrenme yöntemleri, öğrencilerin tasarım süreci boyunca farklı perspektifler geliştirmelerine yardımcı olmak ve estetik ve işlevsellik açısından fikirlerini rafine etmek için kullanılmaktadır.

Temel tasarım eğitiminin amaçlarından biri, öğrencileri karmaşık tasarım sorunlarını analiz etmeye ve yaratıcı çözümler geliştirmeye hazırlamaktır. Pazarlıoğlu Bingöl’e (2016) göre, kavramsal düşünme bir projeye anlam katmak, alternatif senaryolar geliştirmek ve tasarım fikirlerini güçlendirmek için esastır.

Bu beceri, öğrencilerin hem estetik hem de işlevsel açıdan güçlü projeler oluşturmalarını sağlamaktadır.

Sanat ve tasarım eğitiminde temel amaçlar, öğrencilerin yaratıcı kapasitelerini artırmak, estetik duyarlılıklarını geliştirmek, mekânsal modelleme becerilerini güçlendirmek ve görsel algı yetilerini zenginleştirmek olarak özetlenebilir (Smith & Ward, 2012; Özkan ve ark., 2016). Bu amaçlara hizmet eden temel tasarım dersleri, bilimsel bir temele dayalı olup sistematik yöntemler içermektedir. Öğretim sürecinde teorik bilgiler kadar uygulamalı ödevler ve stüdyo çalışmaları da önemli bir yer tutmaktadır (San, 2010; Akbulut, 2014). Bu uygulamalar, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmelerine ve kentsel mekânların estetik değerlerini artırmalarına katkı sağlamaktadır (Tekel ve ark., 2015; Uzun, 2016).

Temel tasarım eğitimi, nokta, çizgi, yön, boyut, şekil, değer, doku ve renk gibi tasarım öğelerinin; tekrar, denge, uyum, zıtlık, birlik ve egemenlik gibi tasarım ilkeleriyle bütünleştirilmesini hedeflemektedir (Wong, 1993; Uysal, 2015). Ayrıca görsel algı kuramları (yakınlık, benzerlik, şekil-zemin ilişkisi gibi) ve mekân-biçim-geometri ilişkisi de bu eğitimin parçasıdır (Akbulut, 2014). Böylelikle öğrenciler hem iki boyutlu hem de üç boyutlu mekânsal kurgulara yönelik kavramsal bir alt yapı kazanmaktadır.

Bu süreçte öğrenciler, deneyim ve eleştirel tartışmalar yoluyla peyzaj mimarlığı proje çalışmalarına hazırlanır. Temel tasarım, öğrencilere yalnızca bireysel estetik ifade imkânı sunmakla kalmaz, aynı zamanda peyzaj mimarlığına özgü mekânsal organizasyon ve işlevsel çözümler üretme becerisi kazandırır (Uzun, 2021). Ayrıca, maket ve üç boyutlu çalışmalar sayesinde öğrenciler, mekânın sanat aracılığıyla yorumlama pratiği edinmektedir (Düzenli ve ark., 2018).

Peyzaj mimarlığında temel tasarım eğitimi; öğrencilerin sanatsal yaratıcılıklarını geliştiren, estetik duyarlılıklarını artıran, mekânsal düşünme yetilerini besleyen ve onları peyzaj projelerine adım adım hazırlayan temel bir yapı taşıdır.

2.2. Evrensel Tasarım

Peyzaj mimarlığında evrensel tasarım ilkeleri, özellikle kamusal alanlarda somut bir karşılık bulmaktadır. Parklar, meydanlar, yaya yolları ve rekreasyon alanları, toplumun farklı kesimlerinden bireylerin ihtiyaçlarını gözetenek düzenlenmelidir. Böylece mekânlar yalnızca estetik açıdan değil, aynı zamanda işlevsel, erişilebilir ve sosyal etkileşimi destekleyici özellikler kazanmaktadır (Evcil, 2014).

Temel tasarım eğitimi bağlamında evrensel tasarım, öğrencilerin yalnızca biçimsel estetiğe odaklanmamasını; aynı zamanda farklı kullanıcı profillerini

dikkate alarak kapsayıcı çözümler geliştirmesini teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, peyzaj tasarımında sosyal eşitlik, bireysel bağımsızlık ve toplumsal bütünleşme hedefleriyle örtüşmekte ve geleceğin tasarımcılarına önemli bir vizyon kazandırmaktadır.

Evrensel Tasarım, yaş, cinsiyet, engellilik durumu, fiziksel özellikler veya kültürel kökeni ne olursa olsun, tüm bireyler için eşit erişim, kullanım ve deneyim sağlamayı amaçlamaktadır (Kavak, 2010; Çakır & Belir, 2018). Bu yaklaşımın temel felsefesi "Herkes için Tasarım" ilkesine dayanmaktadır. Başka bir deyişle, belirli bir kullanıcı grubuna öncelik verilmez veya göz ardı edilmez; çeşitli ihtiyaçları olan tüm bireyler tasarım sürecinde eşit olarak ele alınmaktadır (Evcil, 2014).

Evrensel tasarım, özellikle kentsel alanların planlanması ve düzenlenmesi söz konusu olduğunda, peyzaj mimarlığında önemlidir. Binaların yanı sıra, parklar, meydanlar, yaya yolları ve rekreasyon alanları gibi kentlerdeki kamusal ve açık alanlar, herkesin bu alanlara eşit erişimini ve kullanımını sağlamak, ayrıca güvenli bir şekilde hareket etme, sosyalleşme ve doğayla etkileşim kurma yeteneğini desteklemek üzere tasarlanmalıdır (Çakır & Belir, 2018).

Evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanan kentsel tasarımlar aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- ❖ Fiziksel engeller kaldırılmalı, uygun eğim ve yüzey malzemeleri seçilmeli, rampalar ve asansörler destekleyici unsurlar olarak kullanılması,
- ❖ Net ve anlaşılır yönlendirme tabelaları ve kullanıcıyı doğal olarak yönlendiren bir tasarım anlayışı ile görsel algı artırılması,
- ❖ Güvenlik önlemleri arasında yeterli aydınlatma, güvenli zemin, net görüş hatları ve kullanıcı dostu planlama kararları yer alması,
- ❖ Çeşitli kullanıcı gruplarının ihtiyaçlarını karşılayan çok amaçlı alanlar yaratılması,
- ❖ Estetik, görsel uyum ve renk ile dokunun dengesini sağlamayı içermesi,
- ❖ Her yaşta ve fiziksel yetenekten insanın bir arada yaşayabileceği ve etkileşime girebileceği sosyal alanlar yaratılması gibi özellikler yer almaktadır.

Kentsel ortamlarda yaşam kalitesini sağlamak için bazı temel ilkelerin karşılanması gerekmektedir; yaşanabilirlik, uygunluk, erişilebilirlik, kontrol ve çeşitlilik olarak yer verilebilir (Kaplan ve Küçükberbaş, 2000; Mutlu, 2002; Korkut ve ark., 2017). Evrensel tasarım, tüm bu ilkeleri içeren bir yaklaşım sunmaktadır.

- ❖ Evrensel tasarım topluma önemli katkılar sağlayarak kentsel alanların erişilebilir ve herkes tarafından kullanılabilir hale gelmesini hedeflemektedir.

- ❖ Sosyal eşitliği teşvik ederek farklı fiziksel ve sosyal özelliklere sahip bireylere eşit fırsatlar sunarak kapsayıcı bir yaşam ortamı oluşturmaktadır.
- ❖ Bireysel bağımsızlığı destekleyerek bireylerin yardım almadan özgürce hareket edebilme yeteneğini geliştirmektedir.
- ❖ Güvenli hareket ve katılım sağlayarak insanların kentsel alanlarda güvenle dolaşmasına imkân tanır; özgüveni artırarak sosyal etkinliklere daha aktif katılımı teşvik etmektedir.
- ❖ Kentsel yaşam kalitesini yükselterek estetik açıdan hoş, işlevsel ve erişilebilir mekânlar yaratarak genel yaşam standartlarını iyileştirmektedir.

Ayrıca evrensel tasarım sadece teknik bir tasarım yöntemi değil, aynı zamanda bir sosyal sorumluluk stratejisidir. Ergenoğlu (2013), tasarımcıların hem tam fiziksel kapasiteye sahip bireylere hem de fiziksel yeteneklerinde geçici veya kalıcı farklılıkları olanlara öncelik vermesi gerektiğini öne sürmektedir. Sonuç olarak, yaratılan alanlar insan onuruna saygılı ve kapsayıcı olmanın yanı sıra çevreye duyarlı, estetik açıdan hoş ve işlevsel niteliklere sahiptir.

2.3. Tasarım Süreci

Peyzaj mimarlığında tasarım süreci, çok aşamalı ve sistematik bir ilerleyiş gerektiren, analitik ve yaratıcı boyutları içeren bir süreçtir. Tasarım, yalnızca biçimsel estetik üretmek değil; aynı zamanda işlevsel, sürdürülebilir ve kullanıcı odaklı mekânlar oluşturmayı amaçlamaktadır (Simonds & Starke, 2006). Bu süreç, öğrencilerin kavramsal düşünme becerilerini geliştirmelerine ve farklı ölçeklerde mekânsal çözümler üretebilmelerine zemin hazırlamaktadır.

Peyzaj mimarlarının, çevre düzenlemesi yaparken, tanımlı, mekân algısı yaratan tasarımlar gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu da işlevsel, üç boyutlu algılanabilen yararlı hacimler ortaya konularak yapılabilir. Bu çalışmalar, tasarım süreci adı verilen uzun soluklu bir süreç sonunda gerçekleşmektedir.

Literatürde, tasarım süreci farklı araştırmacılar tarafından belirli aşamalar çerçevesinde tanımlanmıştır. Genel olarak bu süreç aşağıdaki basamaklardan oluşmaktadır (Booth, 1989; Korkut ve ark., 2010; Seçkin ve ark., 2011).

- ❖ Veri toplama ve alan analizi (Sörvey)
- ❖ Kavramsal tasarım (Konsept Plan)
- ❖ Avan Proje
- ❖ Master Plan (Kesin Proje)
- ❖ Uygulama Projesi
- ❖ Uygulama, Kontrol ve Denetim

2.3.1. Veri toplama ve alan analizi (Sörvey)

Tasarımın ilk adımı, proje alanına ilişkin fiziksel, biyolojik, sosyal ve kültürel verilerin toplanmasıdır. Topografya, iklim, toprak yapısı, mevcut bitki örtüsü ve ekolojik hassasiyetler gibi doğal verilerin yanı sıra; kullanıcı profilleri, mekânsal alışkanlıklar, toplumsal beklentiler ve kültürel değerler de bu kapsamda incelenmektedir (Booth, 1989). Bu aşama, tasarımın bilimsel ve bağlamsal temellerini oluşturmaktadır.

Bu çalışmalarda araziye tanımak, mevcut durumu ortaya koymak amacıyla, doğal ve kültürel yapıya, sosyo-ekonomik duruma ve algısal çevreye ilişkin gözlem, etüt ve ölçümler yapılarak, kamera görüntüleri alınarak, fotoğraf çekimleri yapılarak bilgi toplanabilmektedir.

Veri toplama ve alan analizi kapsamında genellikle odaklandığı konular şunlardır:

- ❖ Fiziksel veriler arasında topografya, toprak yapısı, iklim koşulları, güneş ışığı süresi ve yönü, hâkim rüzgâr yönleri, su kaynakları ve hidrolojik yapı yer almaktadır.
- ❖ Biyolojik veriler, mevcut bitki örtüsünü, yaban hayatını, ekolojik hassasiyetleri, doğal yaşam alanlarını ve korunan alanları içermektedir.
- ❖ Sosyokültürel veriler, kullanıcı profillerini, mekânsal kullanım alışkanlıklarını, kültürel etkinlikleri, geleneksel kullanım kalıplarını ve topluluk beklentilerini içermektedir.
- ❖ Ekonomik veriler arasında proje bütçeleri, kaynak kullanımı, uygun maliyetli çözümler ve bakım/işletme maliyetleri yer almaktadır.

2.3.2. Kavramsal tasarım (Konsept Plan)

Kavramsal tasarım, alan analizine dayalı olarak geliştirilen ikinci aşamadır ve tasarım sürecinde tematik ve kavramsal çerçevenin belirlendiği kritik bir noktayı ifade etmektedir. Bu aşamada öğrenciler, doğayla uyum, estetik, sosyal etkileşim, kültürel süreklilik ve ekolojik koruma gibi temalar üzerinden alternatif senaryolar üretirler (Motloch, 2001). Kavramsal tasarım, soyut düşünme düzeyinde şekillenmekte ve tasarımın kimliğini oluşturan temel değerlerin ortaya konduğu aşama olarak kabul edilmektedir.

Başka bir ifadeyle, kavramsal tasarım sörvey paftasının alana uyarlanmış biçimi olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte hazırlanan leke planı, yapısal ve bitkisel açıdan ana kullanım kararlarını içerir ve tasarımın ilk somut adımı niteliğindedir. Leke planında işlevler, birbirleriyle olan ilişkileri ve yaklaşık büyüklükleri üzerinden değerlendirilerek alanın genel organizasyonu kurgulanır. Bu kapsamda, işlev çizelgesi ve işlev diyagramı oluşturulur; dolaşım çözümleri, mekânsal ilişkiler ve kullanım kararları lekeler halinde vaziyet planı üzerine

aktarılır. Bu aktarımda kesin sınırlar çizilmez; işlevler, ölçü oranları (proporsiyon) gözetilerek ve mekânsal ilişkiler dikkate alınarak yerleştirilir.

Kavramsal tasarım aşamasında ayrıca konsept eskizleri hazırlanmaktadır. Bu eskizler, alanın genel düzenini, temel kullanım kararlarını ve görsel dili temsil etmektedir. Böylelikle tasarımın estetik yaklaşımı, mekânsal kurgusu ve işlevsel mantığı ilk kez somutlaşır. Aynı zamanda, tasarımın "ruhu"nu belirleyen felsefi ve kavramsal çerçeve de bu aşamada tanımlanmaktadır (Booth, 1989; Lefebvre, 2014).

Kavramsal tasarım, öğrencilerin problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdikleri, mekânsal organizasyonun ilk kez ortaya konduğu kritik bir basamaktır. Bu aşama, daha sonra hazırlanacak avan proje, kesin proje ve detay projeleri için bir temel oluşturmakta ve tasarım sürecinin yönünü belirlemektedir.

2.3.3. Avan Proje

Avan proje, kavramsal tasarımda ortaya konan konsept planının ölçekli ve detaylandırılmış hâlidir. Kesin projeden önce hazırlanan bu aşama, aynı zamanda “ön proje” olarak da adlandırılır ve tasarım sürecinde kavramsal fikirlerin somut mekânsal çözümlere dönüştürüldüğü kritik bir basamaktır (Lidwell ve ark., 2010; Bell, 2012).

Bu aşamada, kavramsal çerçevede belirlenen mekânsal organizasyon, bitkilendirme planları, dolaşım sistemleri ve kullanıcı senaryoları detaylı biçimde kurgulanmaktadır. Konsept planda lekeler halinde gösterilen işlevler, avan projede daha belirgin hâle gelir ve tasarım çizgileriyle tanımlanır. Böylelikle alanın işlevsel kurgusu, mekânsal ilişkiler ve kullanım senaryoları ölçekli olarak ifade edilmektedir.

Avan proje, konsept planı temel almakla birlikte, artık soyut değil; ölçekli, tanımlı ve okunabilir bir tasarım paftası niteliğindedir. Paftadaki her çizgi, standartlara uygun bir yapısal ya da bitkisel peyzaj ögesini temsil etmektedir. Bu sayede tasarımın mekânsal bütünlüğü ve işlevsel organizasyonu somut biçimde ortaya konulmaktadır.

Çalışma ölçeği, alanın büyüklüğüne ve detay düzeyine bağlı olarak 1/1000, 1/500, 1/200 veya 1/100 olabilir. Bu ölçeklerde hazırlanan avan proje, daha sonraki aşamada gerçekleştirilecek kesin proje ve uygulama projeleri için yol gösterici bir temel oluşturmaktadır.

Tasarımın soyuttan somuta geçişini sağlayan, kavramsal düşüncenin mekânsal bir bütünlük ve işlevsel düzen içinde ölçekli olarak ifade edildiği önemli bir aşamadır.

2.3.4. Master Plan (Kesin Proje)

Kesin proje, avan proje ve yasal prosedürler doğrultusunda hazırlanarak tasarımın uygulanabilirliğini ortaya koyan, teknik ve estetik boyutlarıyla son hâlini alan aşamadır. Tüm tasarım sürecinin sonucunu temsil eden bu aşamada artık değişiklik yapılmaz; proje, uygulama safhasına aktarılacak şekilde kesinleştirilmektedir.

Onaylanmış avan projeye dayalı olarak hazırlanan kesin proje, gerçekleştirilecek tasarımın mekânsal düzeni, yapım tekniği, malzeme özellikleri ve gerekli etütleri içeren ayrıntılı bilgileri kapsamaktadır. Bu proje, genellikle 1/1000, 1/500 veya 1/200 ölçeklerde hazırlanır ve A1 ya da A0 (projenin ölçeğine göre gerekli ebatlarda) boyutlarında paftalar hâlinde sunulmaktadır.

Bu aşamada, sert zemin düzenlemeleri, bitkilendirme planları, kent mobilyaları, su öğeleri ve diğer yapısal unsurlar estetik ve işlevsel bütünlük içinde değerlendirilmektedir. Aynı zamanda teknik belgeler, planlar, kesitler, görünüşler ve maliyet tabloları hazırlanarak, uygulamaya yönelik kapsamlı bir altyapı sağlanır. Öğrenciler için bu aşama, tasarımın yalnızca kavramsal bir kurgu olmadığını, aynı zamanda uygulanabilir ve gerçekleştirilebilir bir süreç olduğunu anlamaları açısından önemlidir (Simonds & Starke, 2006).

2.3.5. Uygulama Projesi

Uygulama projesi, kesin projenin araziye aktarılabilir hâle getirilmiş şeklidir. Bu aşamada, tasarımın hayata geçirilebilmesi için gerekli tüm teknik detaylar hazırlanır. Yapısal ve bitkisel öğeler, ayrı başlıklar altında ele alınarak ölçekli ve detaylı projeler hâlinde sunulmaktadır.

Bu planlardaki detay paftaları 1/50, 1/20, 1/10 ve 1/1 gibi büyük ölçekler kullanılır. Böylece her türlü detayın proje üzerinde açıkça gösterilmesi sağlanır ve gerektiğinde ek paftalarla desteklenebilmektedir.

Uygulama projeleri iki temel aşamada değerlendirilir:

- ❖ Yapısal Peyzaj Uygulama Planı: Kesin projedeki veriler esas alınarak duvarlar, yollar, merdivenler, havuzlar gibi tüm yapısal unsurlar kotlandırılır, ölçülendirilir ve konstrüksiyon detayları eklenmektedir.
- ❖ Bitkisel Peyzaj Uygulama Planı: Önceki aşamalarda kesinleşen bitkisel düzenlemeler, bilimsel ve teknik veriler ışığında ölçekli olarak gösterilmektedir. Bitkilerin türleri, aralık mesafeleri, dikim düzenleri ve büyüme formları dikkate alınarak planlanır. Bitkisel uygulama projeleri yalnızca plan çizimlerini değil, aynı zamanda kesitler, perspektifler ve üç boyutlu görselleri de içermektedir. Bu sayede tasarımın uygulanma biçimi daha açık ve anlaşılır hâle gelmektedir.

Uygulama projesi, tasarımın tüm detaylarıyla somutlaştığı, yapısal ve bitkisel peyzaj kararlarının sahaya doğru şekilde aktarılmasını sağlayan kritik bir aşamadır.

2.3.6. Uygulama, Kontrol ve Denetim

Tasarım sürecinin son aşaması, projenin sahada uygulanması, denetlenmesi ve gerektiğinde revize edilmesidir. Peyzaj mimarlığında uygulama süreci yalnızca fiziksel inşaatı değil; aynı zamanda bakım, yönetim ve izleme süreçlerini de kapsamaktadır.

Bu aşama, tasarımın uzun vadeli işlevselliğinin, estetik değerinin ve sürdürülebilirliğinin korunması açısından kritik öneme sahiptir (Motloch, 2001). Öğrenciler açısından ise, tasarımın yalnızca estetik bir üretim değil; aynı zamanda işlevsel, sürdürülebilir ve kullanıcı odaklı bir uygulama sürecine dönüştüğünü kavramalarını sağlamaktadır.

Kontrol ve denetim süreci, tasarımın yaşam döngüsünü tamamlayan aşama olarak değerlendirilebilir. Böylece peyzaj tasarımı yalnızca bir “proje” olmaktan çıkar; sürekli gelişen, yaşayan bir çevresel sistemin parçası hâline gelmektedir.

2.4. Temel Tasarım Eğitiminde Stüdyo Kültürü

Temel Tasarım dersinde stüdyo ortamı, öğrencilerin görsel algı, yaratıcılık ve mekânsal düşünme becerilerini geliştirdikleri bir öğrenme mekânı işlevi görmektedir. Bu ortamda öğrenciler, soyut kavramları somut tasarım öğelerine dönüştürmeyi deneyimlerler. Nokta, çizgi, biçim, renk ve doku gibi tasarım elemanları ile denge, ritim, vurgu, kontrast ve bütünlük gibi tasarım ilkeleri, stüdyo çalışmalarının temelini oluşturmaktadır.

Stüdyo kültürünün en belirgin özelliği, deneysel ve üretken bir öğrenme sürecine olanak sağlamasıdır (Şahan ve ark., 2024). Öğrenciler, eskizler, maketler, kolajlar ve dijital tasarım araçları aracılığıyla tasarım düşüncelerini farklı yollarla ifade etmeyi öğrenirler (Boucher ve Gaver, 2024). Bu süreç, onların yalnızca estetik açıdan güçlü çalışmalar üretmelerini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme ve alternatif geliştirme becerilerini de desteklemektedir (Fischer 2020, Hettithanthri ve ark., 2022).

Jüri sunumları ve grup çalışmaları, öğrencilerin kendi tasarımlarını savunmalarını, arkadaşlarının çalışmalarını eleştirel gözle değerlendirmelerini ve farklı bakış açıları geliştirmelerini sağlamaktadır. Böylelikle tasarım, bireysel bir üretim sürecinin ötesinde, kolektif bir öğrenme ve paylaşım pratiğine dönüştürmektedir (Schimpf ve Goldstein, 2022, Munasinghe, 2024).

Günümüzde temel tasarım eğitiminde dijital araçların da (Photoshop, Illustrator, SketchUp gibi) giderek artan biçimde kullanılması, öğrencilerin görsel

iletişim becerilerini güçlendirmekte ve çalışmalarını farklı sunum teknikleriyle ifade etmelerine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, elle çizim ve maket üretimi, yaratıcılığın doğrudan yansıması olarak hâla stüdyo kültürünün ve temel tasarımın ana unsurlarından biridir.

Temel tasarım stüdyosu; öğrencilerin soyut kavramları görsel dile dönüştürdükleri, bireysel yaratıcılıklarını keşfettikleri ve kolektif üretim süreçlerine katıldıkları dinamik bir ortamdır. Bu kültür, öğrencilerin peyzaj mimarlığı gibi daha kapsamlı tasarım disiplinlerine geçişte gerekli olan görsel, estetik ve kavramsal altyapıyı edinmelerini sağlamaktadır.

3. TASARIM ELEMANLARI VE PRENSİPLERİ

Tasarım elemanları ve prensipleri, görsel algının yapı taşlarını oluşturan temel kavramlardır. Sanat ve tasarım disiplinlerinin ortak dili olan bu kavramlar, peyzaj mimarlığından mimarlığa, grafik tasarımdan endüstriyel tasarıma kadar geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Elemanlar, tasarımın somut bileşenlerini temsil ederken; prensipler bu elemanların düzenlenme biçimini belirleyen kurallardır. Dolayısıyla, bir tasarım ürününün estetik, işlevsel ve kavramsal bütünlüğü bu iki temel boyutun etkileşimine bağlıdır (Wong, 1993; Lidwell ve ark., 2010).

Peyzaj mimarlığında bu tasarım elemanları ve prensipleri sadece estetik etkiler yaratmak için değil, aynı zamanda işlevsel, okunabilir, yönlendirici ve anlamlı ortamlar oluşturmak için de kullanılmaktadır. Bu araçlar, kullanıcıların çevrelerini algılamalarına, yönelmelerine ve etkileşim kurmalarına yardımcı olmaktadır (Uysal, 2015; Wong, 1993; Wendler & Roger, 1995; Uzun, 2016; Yılmaz ve ark., 2016).

Bu araçlar temel olarak ders programında aşağıdaki başlıklar halinde verilmektedir (Akbulut, 2014):

- ❖ Tasarım öğeleri: nokta, çizgi, yön, boyut, şekil, değer, doku, renk
- ❖ Görsel algı: organizasyon ilkeleri, yakınlık, benzerlik, iyi şekil özellikleri, şekil-zemin ilişkisi
- ❖ Tasarım ilkeleri: tekrar, uyum, zıtlık, kavram, denge, birlik, egemenlik
- ❖ Mekân, biçim, geometri: iki ve üç boyutlu kavramlar

Tasarım elemanları ve ilkelerinin detayları aşağıdaki başlıklarda ele alınmaktadır.

3.1. Gestalt (Bütünlük Algısı)

Gestalt psikolojisinden türetilen bu kavram, parçaların birleşiminden oluşan bütünün, tek tek bileşenlerden daha anlamlı olduğunu vurgulamaktadır. İnsan zihni nesneleri çoğunlukla ayrı ayrı parçalardan ziyade bir bütün olarak algılamakta ve peyzaj tasarımcıları bu eğilimi görsel düzeni kurmak için etkin biçimde kullanmaktadır (Uzun, 2016).

Temel tasarım eğitiminde benimsenen yaygın yaklaşım, bütünü oluşturan parçalar arasındaki görsel ilişkileri keşfetmeye dayanan Gestalt Kuramıdır. Bu kuram, öznel estetik değerlendirmelerden çok, algısal organizasyonu yönlendiren nesnel kuralları açıklamaya çalışır. Bu nedenle, bütün ile parçalar arasında “öğretilebilir” ve sistematik ilişkiler kurulmasına olanak sağlamaktadır (Yazıcıoğlu, 2017).

Gestalt psikolojisinin temel ilgi alanı görsel algıdır ve kuramın ana savı, “*bütünün parçaların toplamından farklı olduğu*” şeklinde özetlenebilir. Burada

vurgulanan, algılanan şeylerin yalnızca bir araya getirilmiş parçalardan ibaret olmadığı; kendi iç yapısı ve strüktürel özellikleriyle özgün bir bütün oluşturduğudur.

Gestalt Kuramının temel ilkeleri peyzaj ve mekân tasarımında şu şekilde uygulanabilir:

- ❖ Süreklilik İlkesi: Bir dizi ağaç ya da öge belirli bir çizgisel düzende yerleştirildiğinde, mekânda yön duygusunu güçlendiren bir “koridor etkisi” ortaya çıkmaktadır.
- ❖ Yakınlık İlkesi: Birbirine yakın konumlanan nesneler, tek tek algılanmak yerine bir grup olarak değerlendirilmektedir.
- ❖ Benzerlik İlkesi: Şekil, renk veya doku bakımından benzer özellikler gösteren ögeler, aynı bütünün parçaları olarak algılanmaktadır.

Bu ilkeler, tasarımda yön bulmayı kolaylaştırır, görsel karmaşayı azaltır ve kullanıcı-mekân etkileşimini güçlendirmektedir. Böylelikle hem estetik bütünlük hem de işlevsel düzen sağlanmış olmaktadır.

3.2. Nokta

En basit tasarım elemanı olarak kabul edilen nokta uzayda bir pozisyonu belirlemektedir. Kavramsal olarak noktanın uzunluğu, eni, boyu yoktur. Bu nedenle nokta durağan, yönsüz ve merkezidir (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Tasarımın en küçük ve en temel ögesi olan bir nokta, tek başına kullanıldığında bile güçlü bir vurgu yaratabilmektedir.

- ❖ Tek nokta: Yalnızlığı, odaklanmayı veya özel önemi ifade etmektedir. Örneğin bir meydandaki odak noktası bir heykel veya anıtsal bir ağaç olabilir.
- ❖ Çoklu noktalar: Hareketi yönlendirmek veya ritim oluşturmak için kullanılabilir. Örneğin, bir yol boyunca eşit aralıklarla yerleştirilmiş aydınlatma armatürleri rehber noktası olarak hizmet etmektedir.

Nokta tasarım ögesi, görsel kompozisyonda “enerji yoğunluğu” oluşturmaktadır (Arnheim, 1954). Bu yoğunluk, mekânın algılanışını doğrudan etkileyerek kullanıcı deneyimini yönlendirmektedir.

3.3. Çizgi

Çizgi sonsuz noktalar serisidir. Sanatsal tanımı hareket eden nokta olan çizgi, tasarımda önemli bir araçtır. Çizgi ayrıca bir noktadan diğerine yönelmeyi de göstermektedir.

Tasarım, alanı tanımlamak ve yönlendirmek için çizgilere büyük ölçüde dayanmaktadır. Çizgi, alanı tanımlayan, hareketi yönlendiren ve mekânsal ilişkileri belirleyen en güçlü tasarım aracıdır (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

- ❖ Dikey çizgiler: Güç, yükselme ve yukarıya hareket hissi uyandırır. Uzun ağaçlar, sütunlar ve direkler mekâna ihtişam ve kuvvet katar.
- ❖ Yatay çizgiler: Sakinlik, huzur ve genişlik duygusu verir. Bu etki özellikle su yüzeyleri veya geniş çim alanlarıyla desteklenebilir.
- ❖ Eğri çizgiler: Doğallık, akışkanlık ve yumuşaklık hissi oluşturur. Genellikle bahçe yolları, su kanalları ve doğal peyzaj düzenlemelerinde tercih edilir.
- ❖ Düz çizgiler: Düzen, yapaylık ve resmiyet çağrıştırır; planlı ve geometrik düzenlemelerde kullanılır.

Çizgiler yönlendirme sağlar, okunabilirliği artırır ve işlevsel bölgeler arasındaki geçişleri tanımlamaktadır. Görsel algı kuramlarına göre çizgi, insan gözünün hareketini yönlendiren bir “görsel rehber”dir (Lidwell ve ark., 2010).

3.4. Şekil ve Form

Şekil, iki boyutlu konturlara atıfta bulunmaktadır. Bunlar geometrik (kare, dikdörtgen, üçgen, daire) veya organik/doğal şekiller olabilir.

Form, şeklin üç boyutlu tezahürüdür. Bu şekiller yapısal unsurlardan, topografyadan ve bitki formlarından oluşmaktadır.

Geometrik formlar düzeni ve otoriteyi, organik formlar ise doğallık ve serbestliği vurgulamaktadır (Wong, 1993). Dairesel oturma alanları sosyal etkileşimi teşvik edebilirken, dik açılı geometriler resmi bir atmosfer yaratmaktadır. Organik formlar doğallığı çağrıştırırken, geometrik formlar düzeni vurgulamaktadır.

3.5. Renk

Renk, duyuşsal algıyı en güçlü biçimde etkileyen tasarım elemanıdır. Mekânın psikolojik ve duyuşsal boyutunu doğrudan şekillendirmektedir (Birren, 2016). Bu nedenle renk, güçlü bir tasarım aracıdır.

- ❖ Sıcak renkler (kırmızı, turuncu ve sarı) canlılık ve enerji yayarak dikkat çeker.
- ❖ Soğuk renkler (yeşil, mavi ve mor) huzuru, dinginliği ve sakinliği teşvik eder.
- ❖ Nötr renkler (beyaz, gri ve bej) arka plan veya dengeleyici unsurlar olarak kullanılır.

Renk, uzay algımızı değiştirebilir; sıcak renkler nesnelerin daha yakın görünmesini sağlarken, soğuk renkler daha uzak görünmelerini sağlamaktadır. Mevsimsel renk değişiklikleri, canlı ve yaşayan manzaralar yaratmak için de kullanılabilir (Yazıcıoğlu, 2017).

Ton değeri bir rengin açıklılığını veya koyuluğunu tanımlamaktadır.

- ❖ Açık renkler odaların daha parlak ve ferah görünmesini sağlar.
- ❖ Koyu tonlar daha yoğun ve kapalı bir atmosfer yaratır.
- ❖ Ton geçişleri: Doğallılığı teşvik etmektedir; örneğin, açık yeşilden koyu yeşile doğru bir geçiş, hafif bir yamaç izlenimi verebilir.

3.6. Doku

Doku, bir yüzeyin görsel ve dokunsal özelliklerini ifade eden, tasarımın en önemli elemanlarından biridir. Tasarımda “doku” kavramı ile kastedilen, bir yüzeye hafifçe dokunulduğunda hissedilen pürüzlölük derecesidir. Burada önemli olan, malzemenin esnekliği veya sertliği değil, yüzeyin dokunsal algısında bıraktığı etkidir. Örneğin, gözenekli yapıya sahip bir sünger esnek olmasına rağmen, yüzeyindeki pürüzler nedeniyle sert dokulu olarak algılanmaktadır (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Doku, algılama kolaylığı açısından üç temel grupta incelenebilir:

- ❖ Sert Dokular: Pürüzlölüğü yüksek, güçlü gölge-ışık etkisi yaratan yüzeylerdir. Örneğin, taş, tuğla, kaba ağağ yüzeyleri.
- ❖ Orta Sert Dokular: Hem sertlik hem de yumuşaklık özelliklerini kısmen taşıyan, geçiş özellikli yüzeylerdir.
- ❖ Yumuşak Dokular: Pürüzlölüğü az, yüzeyde homojenlik yaratan dokulardır. Çim yüzeyi veya kadife gibi yumuşak malzemeler buna örnektir.

Doğal ve yapay yollarla oluşturulabilir. Doğal doku, malzemenin doğadan alındığı gibi kullanılması, yontma ve rendeleme gibi işlemlerle biçimlendirilmesi, kalıplama yöntemleriyle şekillendirilmesi veya özel işçilik uygulanmasıyla elde edilmektedir. Yapay doku ise gölgeleme, değer farkları, noktalama, tarama, çizgiler, biçim tekrarları, fotoğraf ve baskı teknikleri ya da kırık ve dalgalı yüzey uygulamalarıyla oluşturulmaktadır.

Doku aynı zamanda psikolojik etkiler yaratmaktadır. Yumuşak dokular huzur ve sakinlik verirken, sert dokular dinamizm, enerji ve heyecan uyandırır; kişinin dikkatini ve iradesini desteklemektedir (Yazıcıoğlu, 2017).

3.7. Vurgu (Odak Noktası)

Vurgu, temel tasarımın önemli ilkelerinden biridir ve görsel hiyerarşiyi oluşturmada belirleyici rol oynamaktadır. İzleyicinin dikkatini çekmek, önemli unsurları öne çıkarmak ve mesajın etkin biçimde iletilmesini sağlamak için kullanılmaktadır. Tasarımda vurgu, farklılık ve zıtlık üzerinden kurulmaktadır (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Farklılıklar; ölçü, ölçek, biçim, yön, doku veya renk gibi tasarım elemanlarıyla sağlanabilmektedir. Ancak bu farklılıkların aşırıya kaçması görsel karmaşaya yol açabileceğinden, vurgu ölçülü ve bilinçli biçimde kullanılmalıdır.

Vurgu, bir ürün, başlık, görsel veya belirli bir metin parçası gibi tasarımın ana unsurlarını belirgin kılmaktadır. Böylece tasarımın içinde bir hiyerarşi oluşturulur ve izleyicinin önce hangi unsura yöneleceği belirlenmektedir.

Renk, boyut, konum, şekil ya da özel bir tasarım öğesinin öne çıkarılması yoluyla vurgu etkisi elde edilebilir. Doğru kullanıldığında vurgu, tasarımı güçlendirmekte, önemli mesajların kolayca fark edilmesini sağlamakta ve görsel iletişimi etkin hale getirmektedir (Yazıcıoğlu, 2017).

Vurgu, tasarımda belirli bir öğeye dikkat çekme yöntemidir.

- ❖ Tasarımda belirli bir noktaya dikkat çeker.
- ❖ Yöntemler arasında ölçek farklılıkları, renk kontrastları, form varyasyonları ve aydınlatma yer alır.
- ❖ Örneğin, bir meydanın ortasındaki büyük bir heykel veya dekoratif bir çeşme kullanıcının dikkatini çekebilir.
- ❖ Vurgu, mekânın anlamını güçlendirir ve kullanıcı deneyimini geliştirir.

Vurgu, mekânın anlamını pekiştirmekte ve kullanıcı deneyimini güçlendirmektedir (Wong, 1993).

3.8. Tekrar

Bir tasarımda öğelerin tekrarlanması, birlik ve süreklilik hissi yaratmaktadır. Örnekler arasında düzenli aralıklarla bitki grupları ve tekrarlayan bir desene sahip zemin kaplamaları yer almaktadır. Aşırı tekrar monotonluğa yol açabilir, bu yüzden ölçülü kullanılmalıdır (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Tekrar çeşitleri genellikle şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- ❖ Basit Tekrar: Aynı öğenin düzenli aralıklarla yinelenmesidir.
- ❖ Değişken Tekrar: Aynı öğenin farklı boyut, renk veya biçimlerde yinelenmesidir.
- ❖ Alternatif Tekrar: İki ya da daha fazla öğenin belirli bir sıra ile dönüşümlü yinelenmesidir.
- ❖ Ritimli Tekrar: Öğelerin belirli bir akış veya yön doğrultusunda yinelenmesidir.

- ❖ Serbest Tekrar: Öğelerin belirli bir düzen olmadan, ancak benzer özellikler taşıyarak yinelenmesidir.

3.9. Ritim

Ritim, tasarımda tekrarın hareketle birleşmesiyle oluşan bir ilkedir. Aynı öğenin farklı boyutlarda, renklerde, yönlerde veya aralıklarla düzenlenmesi görsel bir akış ve süreklilik sağlamaktadır. Bu akış, izleyicinin gözünün tasarım üzerinde yönlendirilmesine yardımcı olmaktadır (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Ritim “görsel müzik” olarak tanımlanmış ve tıpkı müzikteki seslerin düzenli aralıklarla tekrarlanması gibi, tasarımdaki öğelerin de belirli bir düzene göre tekrar etmesinin görsel bir uyum yaratmaktadır (Arnheim, 1954).

Ritim, düzenli tekrarlarla dinginlik ve denge hissi yaratabileceği gibi, düzensiz veya artan-azalan tekrarlarla hareket, canlılık ve dinamizm duygusu da kazandırabilir. Bu sayede tasarımlar hem estetik bir bütünlük hem de izleyicide duygusal bir etki oluşturmaktadır.

3.10. Denge - Egemenlik - Birlik

Denge, bir tasarımda öğelerin görsel ağırlıklarının uyumlu bir biçimde dağılımını ifade etmektedir. Düzenlemeye giren öğeler renk, değer, doku, yön, aralık ve ölçü bakımından kıyaslandığında genel bir denge hissi oluşmalıdır. Eğer bir öğe ya da grup ağır basarak tasarımın ağırlık merkezini kendi tarafına kaydırırsa dengesizlik oluşur. Denge, görsel düzenin huzur veren ve istikrar sağlayan temel unsurdur (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Denge iki şekilde sağlanır:

- ❖ Simetrik Denge: Öğelerin bir eksen boyunca simetrik yerleştirilmesiyle elde edilir. Kesin, kararlı ve durağan bir denge türüdür.
- ❖ Asimetrik Denge: Öğelerin serbest biçimde, farklı ağırlık ve ölçülerle dengelenmesidir. Sağlanması daha güçtür ancak değişkenlik ve çeşitlilik sayesinde daha dinamik ve ilgi çekici bir etki yaratır.

Egemenlik, bir tasarımda belirli bir öğenin ya da bölgenin diğerleri üzerinde baskınlık kurmasıdır. Görsel algıda güçlü ve zayıf bölgeler arasındaki denge mücadelesinin, baskın bir öğenin üstünlüğüyle sonuçlanmasıyla ortaya çıkmaktadır.

Egemenlik farklı yollarla sağlanabilir:

- ❖ Ölçü Egemenliği: Büyük boyutlu bir öğenin küçüklerden daha baskın görünmesi.
- ❖ Renk Egemenliği: Sıcak-soğuk renk karşıtlığı veya belirli bir rengin üstünlüğü.

- ❖ Doku ve Değer Egemenliği: Pürüzlü yüzeylerin düz yüzeylere karşı öne çıkması veya koyu-açık değer kontrastı.

Egemenlik çoğu zaman zıtlıkla birlikte kullanılır. Zıtlık, tasarımda görsel ilgiyi artırır ve vurguyu güçlendirir.

Birlik, farklı öğelerin dengeli bir düzen içinde bir araya gelerek bütünlük oluşturmalarıdır. Tasarımda parçaların birbiriyle uyuşması, ortak bir kimlik kazanması ve anlamlı bir bütün meydana getirmesi birlik duygusunu ortaya çıkarmaktadır.

Birliğin sağlanmasında şu yollar etkilidir:

- ❖ Uygunluk: Benzer öğelerin bir arada kullanılması.
- ❖ Egemenlik ve Değişkenlik: Bir öğenin baskınlığı ile diğerlerinin çeşitlilik yaratacak şekilde desteklenmesi.
- ❖ Zıtlık: Karşıt öğelerin dengeli biçimde kullanılması.

Bu üç yol arasında en etkili sonuç, egemenlik ve değişkenliğin birlikte kullanılması ile elde edilmektedir. Birlik olmadan tasarım parçalı ve düzensiz görünür. Süreklilik, tekrar ve yakınlık birliği desteklerken; çeşitlilik görsel ilgiyi artırır ve tasarımın estetik değerini güçlendirmektedir.

Bu kavramlar mekânın okunabilirliğini ve görsel bütünlüğünü sağlamaktadır (Uzun, 2016). Bir ağaç grubunda öne çıkan daha büyük veya farklı şekilli bir ağaç örnek olarak verilebilir.

3.11. Kontrast (Zıtlık) ve Uyum

Kontrast, bir tasarımda farklı özelliklerin bir araya getirilerek görsel ilgi ve dikkat çekici etki oluşturmalarıdır. Siyah-beyaz renk karşıtlığı, pürüzlü-pürüzsüz dokular, yuvarlak-köşeli formlar gibi karşıt öğelerin birlikte kullanılması kontrastı meydana getirmektedir. Kontrast, tasarıma dinamizm ve vurgu kazandırır, aynı zamanda hiyerarşiyi güçlendirerek izleyicinin gözünü yönlendirir (Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Uyum ise, benzer özelliklere sahip öğelerin bir araya getirilmesiyle bütünlük ve düzenin sağlanmasıdır. Uyum, tasarıma dinginlik ve denge kazandırır, parçaların bir bütünün parçası olarak algılanmasını kolaylaştırmaktadır.

Etkili bir tasarımda kontrast ve uyum arasında denge kurulması gerekmektedir. Yalnızca uyumun hâkim olduğu bir düzen monoton görünebilir, yalnızca kontrastın baskın olduğu bir düzen ise karmaşık ve yorucu olabilir. Bu nedenle başarılı bir kompozisyon hem dinamizm hem de dinginlik sağlayacak şekilde kontrast ve uyumu bir arada kullanmalıdır (Lidwell ve ark., 2010).

- ❖ Kontrast, görsel ilgi yaratmak için renk (siyah-beyaz), doku (pürüzlü-pürüzsüz) ve form (yuvarlak-köşeli) gibi farklılıkların birleşimidir.

- ❖ Uyum, birlik ve düzen yaratmak için benzer özelliklere sahip unsurları birleştirerek elde edilir.
- ❖ Etkili tasarım hem dinamizm hem de dinginlik uyandıran, kontrast ve uyum arasında bir denge kurar.

Etkili bir tasarım, kontrast ve uyum arasında denge kurarak hem dinamizm hem de dinginlik sağlamaktadır (Lidwell ve ark., 2010).

3.12. Hiyerarşi (Koram)

Hiyerarşi, bir tasarımda öğeler arasında öncelik ve önem sırasının kurulmasını ifade etmektedir. Görsel algıyı yönlendiren bu ilke, kullanıcının bakışını hangi öğeye önce, hangisine sonra yönelteceğini belirler. Böylece tasarımın “okunabilirliği” ve anlaşılabilirliği sağlanmaktadır (Wong, 1993; Uzun, 2016; Yazıcıoğlu, 2017).

Hiyerarşi, genellikle boyut, renk, konum, biçim, doku ve kontrast gibi görsel araçlarla kurulur. Büyük, parlak veya merkezi konumdaki bir öğe, küçük veya arka plandaki bir öğeden daha fazla dikkat çekmektedir. Bu düzenleme, izleyicinin görsel yolculuğunu kontrol ederek tasarımın temel mesajını açık ve etkili biçimde aktarmayı mümkün kılmaktadır.

Başarılı bir hiyerarşi hem işlevsel hem de estetik açıdan önemlidir. Aşırı karmaşık ya da düzensiz düzenlemeler izleyiciyi yorabilir, hiyerarşinin hiç kurulmadığı tasarımlar ise odak noktası belirsiz ve ilgisiz görünebilir. Bu nedenle hiyerarşi, tasarımın bütünlüğünü güçlendiren, düzen ve netlik sağlayan temel ilkelerden biridir.

4. ÇOK YÖNLÜ BİR DİSİPLİN OLARAK PEYZAJ TASARIMI

4.1. Kentsel Kimlik Bağlamında Sürdürülebilir Peyzaj Tasarımı

Günümüzde iklim değişikliği, kentsel yaşamı etkileyen en acil çevresel sorunlardan biridir. Bu gerçeklik, yalnızca ekolojik sürdürülebilirliği sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda şehrin kimliğini yansıtan ve doğal ve kültürel değerleriyle uyumlu peyzaj mühendisliği tasarımını zorunlu kılmaktadır (Bayraktar ve ark., 2008). Sürdürülebilir peyzaj tasarımı, bir şehrin hafızasını koruyan doğal ve kültürel unsurları korurken aynı zamanda gelecek için yenilikçi çözümler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Kentsel peyzaj tasarımında sürdürülebilirlik, çevresel öncelikler ile kentsel kimlik arasında güçlü bir bağlantı gerektirir. Su yönetimi, yenilenebilir enerji kullanımı, doğal kaynakların korunması, yerel malzeme tercihleri ve iklime uyum sıkça gündeme gelen konular arasındadır.

4.2. Su Yönetimi ve Şehrin Doğal Kimliği

Bir şehrin suyla olan tarihi ve coğrafi bağlantısı, kimliğinin önemli bir parçasıdır. Sürdürülebilir peyzaj tasarımı, bu bağı hem çevresel hem de estetik açıdan güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Stefanakis, 2019; Sheng ve ark., 2022). Bu bağlamda etkili bazı çalışma yöntemleri şunlardır:

- ❖ Yağmur Suyu Hasadı: Yağmur bahçeleri ve bioswale'ler, kentsel manzaraya karakter katarken aynı zamanda su tasarrufu sağlayan doğal drenaj sistemlerine örnektir.
- ❖ Kuraklığa dayanıklı yerel bitkiler: Şehrin yerel florasını korurken su tasarrufu yapın.
- ❖ Su Özelliklerinin Entegrasyonu: Çeşmeler, dere yatakları ve havuzlar, şehrin tarihi su kültürünü modern peyzaj teknikleriyle birleştiriyor.

4.3. Yenilenebilir Enerji ve Şehrin Gelecek Vizyonu

Kentsel kimlik sadece tarihiyle değil, aynı zamanda gelecek vizyonuyla da şekillenmektedir. Bu bağlamda, yenilenebilir enerjinin kullanımı şehrin çevreye duyarlı ve yenilikçi yönünü temsil etmektedir. Yenilenebilir enerji teknolojilerinin şehirlerde yaygınlaşması, sadece çevresel sürdürülebilirliği değil, aynı zamanda şehirlerin modern, yenilikçi ve vizyoner bir kimlik kazanmasını sağlamaktadır. Bu dönüşüm, şehirlerin geleceğe yönelik planlamalarında önemli bir rol oynamakta ve toplumsal refahı artırmaktadır (Kammen & Sunter, 2016; Chen, 2024). Bu bağlamda etkili bazı çalışma yöntemleri şunlardır:

- ❖ Güneş enerjisiyle çalışan aydınlatma ve rüzgâr türbinleri, kentsel alanlarda hem işlevsel hem de sembolik uygulamalara sahip olabilir.

- ❖ Enerji Üreten Kentsel Mobilyalar: Günlük yaşama sorunsuz bir şekilde entegre olurken enerji üreten oturma üniteleri, bisiklet istasyonları ve akıllı banklar.
 - ❖ Toplumsal Katılım: Enerji üretiminde vatandaşların aktif rol alması
 - ❖ Çevreye Duyarlılık: Karbon salınımı ve ekolojik ayak izinin azaltılması
- Bu tür uygulamalar şehrin "akıllı şehir" kimliğine katkıda bulunmaktadır.

4.4. Doğal Kaynakların Korunması ve Ekolojik Kentsel Bellek

Kentler ve doğa arasındaki tarihsel ilişki, kentsel kimliğin ve sürdürülebilirliğin temelini oluşturmaktadır. Doğal alanların korunması ve doğanın tasarıma entegre edilmesi, çağdaş kentsel tasarımın vazgeçilmez bir önceliği olarak öne çıkmaktadır (Hartig & Kahn, 2016; Visintin ve ark., 2024). Bu bağlamda etkili bazı çalışma yöntemleri şunlardır:

- ❖ Yeşil alanlar ve ekolojik koridorlar: Kentin "yeşil hafızası" olarak korunmalı ve tasarıma dahil edilmelidir.
- ❖ Toprak ve bitki örtüsü koruması: Tasarımlar, kentsel morfolojiye uyumlu olmalı ve yerel ekosistemi desteklemelidir.
- ❖ Erozyon kontrol önlemleri: Doğal topografyanın karakterini yansıtan çözümler geliştirilirken, aynı zamanda işlevselliği sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

4.5. Malzeme Seçimi ve Kültürel Dokunun Yansıması

Peyzaj tasarım malzemeleri kentin mimari ve kültürel kimliğini yansıtmalıdır (Yıldızıcı, 2001; Güzel & Sözen, 2003; Bayazıt, 2018). Bu bağlamda etkili bazı çalışma yöntemleri şunlardır:

- ❖ Yerel malzemeler: Taş, ahşap ve toprak karışımı zeminler geleneksel mimariyi tamamlar.
- ❖ Geri dönüştürülmüş malzemeler: Sürdürülebilirliği teşvik etmeye ve şehir genelinde çevre bilincini artırmaya yardımcı olur.

Modern-geleneksel dengesi, çağdaş formları yerel malzemelerle birleştirmeyi içermektedir.

4.6. İklim Uyum ve Yerel Dirençlilik

Her kentin kendine özgü iklim özellikleri ve riskleri vardır. Sürdürülebilir peyzaj tasarımı, bu özel koşullara göre uyarlanmış çözümler üretmelidir. Bu bağlamda etkili bazı çalışma yöntemleri şunlardır (Teoh ve ark., 2021; Xiao ve ark., 2024; Seok ve ark., 2025):

- ❖ Sel riski taşıyan alanlar: Estetiği korurken güvenliği sağlamak için doğal taşkın ovalarını, geçirgen yüzeyleri ve bitkilendirme çözümlerini kullanmak.
- ❖ Kentsel Isı Adası Etkisini Azaltmak: Kentsel sıcaklıkları düşürmek için geniş yapraklı ağaçlar, gölgelendirme yapıları, yeşil çatılar ve dikey bahçeler kullanmak.
- ❖ İklim koşullarına uygun bitkiler: Düşük bakım maliyetleri ve gelişmiş ekosistem dengesi.
- ❖ İklim Duyarlı Tasarım: Her şehrin kendine özgü iklimsel riskleri ve avantajları dikkate alınarak, gölgelendirme, su yönetimi, bitki seçimi ve mikroiklim düzenlemesi gibi çözümler ön plana çıkarılmalıdır. Örneğin, sıcak ve nemli iklimlerde su yüzeyleri, yeşil çatılar ve yoğun ağaçlandırma ile ortalama sıcaklık ve nemde anlamlı iyileşmeler sağlanabilir.
- ❖ Yeşil Altyapı ve Doğa Tabanlı Çözümler: Doğa tabanlı çözümler (NbS), su döngüsünün yönetimi, hava kalitesinin iyileştirilmesi ve biyolojik çeşitliliğin artırılması gibi çoklu faydalar sunar. Sürdürülebilir drenaj sistemleri, yağmur bahçeleri, geçirgen zeminler ve biyolojik filtreler bu kapsamda öne çıkmaktadır.

4.7. Mekân Kurgusu Üzerine

Mekân, toplumsal, zihinsel ve fiziksel boyutların kesişiminde üretilen çok katmanlı bir olgudur. Henri Lefebvre (1991), mekânın üretimini üç kurucu an üzerinden açıklar: algılanan mekân (perceived space), tasarlanan mekân (conceived space) ve yaşanan mekân (lived space) (Lefebvre, 2014). Ancak bilimsel pratiklerde bu boyutlar sıklıkla birbirinden ayrıştırılmış; fiziksel, zihinsel ve toplumsal mekân kavramsallaştırmalarıyla ele alınmıştır.

Bu bağlamda, mimarlığın en temel uğraş alanı mekân yaratmaktır. Lefebvre'nin belirttiği gibi, “yaşamı değiştirmek için mekânı değiştirmek zorundasınız” (Lefebvre, 2014). Benzer biçimde, “Yer, insanların ilişki kurdukları, bağlandıkları ve anlam yükledikleri konumlardır.” Mekân, tek başına anlam taşımayan bir alan iken, insanlar onunla etkileşim kurduklarında, deneyimlediklerinde ve anlam attettiklerinde yer hâline gelmektedir (Tuan, 1977).

Mekânsal kurgunun anlaşılabilir ve algılanabilir olması, mekânın yalnızca fiziksel sınırlarla belirlenmesiyle değil, aynı zamanda görsel, işlevsel ve sembolik boyutlarıyla da inşa edilmesiyle mümkündür. Nesneler arasındaki boşluğun anlamlı kılınması, boyutsal algının ve mekânsal deneyimin derinleşmesini sağlamaktadır (Norberg-Schulz, 1980). Dolayısıyla mekân tasarımı, yalnızca

ölçülebilir bir alan yaratma pratiği değil; toplumsal, kültürel ve duysal deneyimlerin de biçimlendiği bir süreçtir.

Peyzaj mimarlığı ve mimarlık tasarımında mekân yaratımı, temel tasarım ilkeleri ve elemanlarının doğru bir düzen içerisinde çevreyle uyumlu şekilde bütünleştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Kullanıcı etkinliklerine ve ihtiyaçlarına cevap veren, birbirleriyle ilişkili mekânların kurgulanması, etkinlik alanları, ulaşım ağları, girişler ve toplanma mekânları gibi unsurların topoğrafya ve doğal çevreyle uyumlu şekilde tasarlanması mekânsal bütünlüğün temelini oluşturmaktadır (Carmona, 2021).

5. TEMEL TASARIM VE PEYZAJ TASARIMI

Temel tasarım, öğrencilerin sanatsal ve mühendislik düşünme yeteneklerini geliştirmek amacıyla, peyzaj tasarımında kullanılan temel teknikleri, görsel araçları ve kavramsal enstrümanları entegre bir yaklaşımla öğretmektedir. Pratik uygulamalar, nokta, çizgi, şekil, renk, doku, ritim, vurgu, denge, kontrast, ton değeri ve Gestalt ilkeleri ile evrensel tasarım ilkeleri, sürdürülebilir peyzaj yaklaşımları ve kentsel kimlik kavramını içeren teorik çerçeveleri desteklemektedir (Korkut ve ark., 2010; Seçkin ve ark., 2011).

Bu çerçeve, stüdyo projeleri, site analizleri, üç boyutlu çalışma (maket) uygulamaları ve dijital modelleme teknikleri ile desteklenmektedir.

Dersin temel amacı, öğrencilere sadece görsel olarak çekici tasarımlar oluşturmayı değil, aynı zamanda kullanıcı ihtiyaçlarını, ekolojik dengeyi ve kültürel bağlamı dikkate alan bütüncül peyzaj çözümleri yaratmayı öğretmektir.

Sonuç olarak, hedeflenen öğrenme çıktıları şunlardır:

- ❖ Disiplinler arası düşünme becerileri, peyzaj mimarlığını mimariye, şehir planlamasına, ekolojiye, sanata ve mühendisliğe bağlama yeteneğini içerir.
- ❖ Doğa ve toplum odaklı tasarım: Ekolojik duyarlılığın yanı sıra sosyal kapsayıcılığı da göz önünde bulundurmaktır.
- ❖ Mekânsal okuryazarlık, uzayda form, fonksiyon, estetik ve algıyı yorumlama ve analiz etme yeteneğini ifade eder.
- ❖ Estetik ve sanatsal ifade, renk, doku, form ve ritim gibi görsel öğelerin etkili bir şekilde kullanılmasını içerir.
- ❖ Eleştirel ve yaratıcı problem çözme, alternatif senaryolar geliştirmeyi ve en iyi çözümü seçmeyi içerir.
- ❖ Teknik yeterlilik, AutoCAD, GIS, SketchUp, Lumion ve Revit gibi tasarım yazılımlarını kullanma becerisinin yanı sıra 2D ve 3D modelleme, renderleme ve profesyonel sunum tekniklerinde ustalaşmayı içerir.

Bu ders, öğrencileri çeşitli ölçeklerde ve bağlamlarda tasarım yapmaya, kentsel yaşam kalitesini iyileştirmeye, ekolojik dengeleri korumaya, kültürel sürekliliği desteklemeye ve uygulama ile saha denetimi süreçlerine aktif olarak katılmaya hazırlamaktadır.

Son olarak, dersin çıktıları teknik ve sanatsal becerilerin ötesine geçmektedir. Öğrenciler ayrıca, insan-doğa ilişkilerini anlayabilen, daha yaşanabilir kentsel alanlar yaratabilen, kültürel mirasa saygı duyan ve sürdürülebilir bir gelecek vizyonu ile hareket eden tasarımcılar olarak alana girmeye hazırlanmaktadır.

6. METOT VE MATERYAL

6.1. Materyal

Çalışmanın materyalini, 2023-2024 ve 2024-2025 akademik yılı içerisinde Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile Tasarım Meslek Yüksekokulu İç Mekân Tasarımı Programı öğrencileri tarafından yürütülen stüdyo dersleri kapsamında üretilen projeler ve maket çalışmaları oluşturmaktadır.

2023-2024 Akademik Yılı: Bu dönemde Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri, Temel Tasarım dersi kapsamında tasarımın evrensel ilkeleri (denge, kontrast, ritim, vurgu, birlik, çeşitlilik vb.) ve temel elemanları (nokta, çizgi, düzlem, hacim, renk) üzerine yoğunlaşmışlardır. Öğrencilerden bu ilkeleri farklı tekniklerle yorumlayarak iki boyutlu eskiz ve üç boyutlu maket çıktılarını üretmeleri beklenmiştir. Çalışmalar, öğrencilerin tasarımın yapıtaşlarını kavramalarını ve soyut biçimlerden anlamlı mekânsal düzenlemeler yaratabilmelerini hedeflemiştir.

2024-2025 Akademik Yılı: Bu dönemde çalışmalar hem Peyzaj Mimarlığı Bölümü hem de Tasarım Meslek Yüksekokulu İç Mekân Tasarımı Programı öğrencilerini kapsayacak biçimde genişlemiştir.

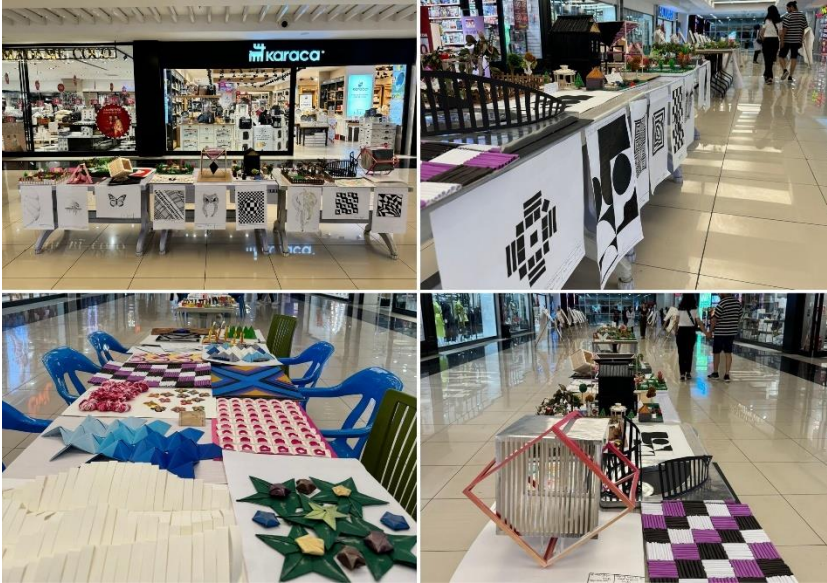
- Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri, Temel Tasarım dersi kapsamında vize aşamasında ülke maketleri hazırlamışlardır. Her öğrenci, belirlenen bir ülkenin kimlik öğelerini (tarihî yapılar, sembolik objeler, kültürel imgeler) mekânsal bir kompozisyon içerisinde yorumlamıştır. Final aşamasında ise öğrenciler, seçtikleri bir müziği dinleyerek o müziğin kendilerinde uyandırdığı duyguları önce 2 boyutlu çizimlerle, ardından bu çizimleri temel alarak 3 boyutlu maketlerle ifade etmişlerdir. Bu yöntem, duysal deneyimlerin tasarıma aktarılmasını ve soyut-somut ilişkisinin kurulmasını amaçlamıştır.
- Tasarım MYO İç Mekân Tasarımı Programı öğrencileri, aynı dönemde yürütülen Temel Tasarım dersinde, 30x30x30 cm ölçülerinde bir hacim içerisinde mekân soyutlaması veya mekân yaratımı yapma görevini üstlenmişlerdir. Öğrencilerden en az üç temel tasarım ilke veya elemanını kullanarak özgün bir mekân kurgusu geliştirmeleri beklenmiştir. Bu çalışmalar, mekânın soyut ve kavramsal boyutunun öğrenciler tarafından deneyimlenmesini ve yaratıcı mekânsal ilişkiler kurmalarını teşvik etmiştir.

Ayrıca 2024-2025 Akademik Yılında Maket Yapım Teknikleri dersi kapsamında Peyzaj Mimarlığı bölümü öğrencileri, vize aşamasında ütöpik peyzaj temalı maketler tasarlamış, final aşamasında ise Peyzaj Tasarımı I dersi

kapsamında geliştirdikleri villa bahçesi projelerinin maketlerini hazırlamışlardır. Böylelikle öğrenciler, kavramsal üretimden işlevsel ve gerçek ölçekli tasarımlara uzanan geniş bir yelpazede üretim gerçekleştirmişlerdir.

Tüm bu projeler, dönem sonunda düzenlenen sergi ortamında bir araya getirilmiştir. Sergi, farklı dersler ve öğrenci gruplarının çıktılarının görsel bir bütünlük içinde sunulmasına olanak sağlamış; öğrencilerin kavramsal düşünme, yaratıcılık, mekânsal kurgulama ve maket üretim becerilerinin belgelenmesine imkân tanımıştır. Bu bağlamda sergi, yalnızca eğitim sürecinin tamamlayıcı bir unsuru değil, aynı zamanda tasarım pedagojisinin çok yönlü doğasını görünür kılan bir platform işlevi görmüştür (Şekil 1, 2).

Ayrıca, söz konusu sergi çıktıları bu kitap için de önemli bir akademik materyal niteliği taşımaktadır. Öğrencilerin tasarım sürecinde geliştirdikleri kavramsal ve mekânsal kurgular, kitaba aktarılırken yalnızca görsel belgeler olarak değil; aynı zamanda peyzaj mimarlığı, mimarlık ve iç mekân tasarımı eğitiminin yönetsel çeşitliliğini, disiplinler arası etkileşimini ve pedagojik derinliğini gösteren örnekler olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla sergi ortamında sergilenen çalışmalar, bu kitapta yer alan tartışmaların ve kuramsal yaklaşımların somut bir uzantısı olarak düşünülmüş, kitap ve sergi arasında çift yönlü bir bütünlük sağlanmıştır (Şekil 3).

Şekil 1. 2023-2024 akademik yılı temel tasarım çıktıları

Şekil 2. 2024-2025 akademik yılı temel tasarım ve maket yapım tekniği çıktıları

Şekil 3. 2024-2025 akademik yılı peyzaj mimarlığı öğrencileri maket yapım tekniği ve Tasarım MYO öğrencileri temel tasarım final çıktıları

6.2. Metot

Bu çalışma, 2023-2024 ve 2024-2025 akademik yıllarında Siirt Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile Tasarım Meslek Yüksekokulu İç Mekân Tasarımı Programı öğrencilerinin Temel Tasarım (4+4) ve Maket Yapım Tekniği (4+4) ders çıktılarının belgelendirilmesine dayanmaktadır. Çalışma kapsamında herhangi bir parametreye dayalı analitik ölçüm yapılmamış; ders süreçlerinde üretilen projeler, temel tasarım prensipleri ve elemanlarının uygulanışı ile mekân kurgusuna yönelik yaratıcı yaklaşımlar bağlamında değerlendirilmiştir.

❖ 2023-2024 Akademik Yılı

Bu dönemde Peyzaj Mimarlığı öğrencileri, temel tasarım dersinde temel tasarım ilkeleri ve elemanları üzerine odaklanmış, çizim ve maket çalışmaları üretmiştir. Çalışmalar, öğrencilerin tasarımın yapıtaşlarını kavramalarını sağlayan soyut düzenlemelerden oluşmuştur (Uzun, 2016).

❖ 2024-2025 Akademik Yılı

Bu dönemde dersler hem Peyzaj Mimarlığı Bölümü hem de Tasarım MYO İç Mekân Tasarımı Programı öğrencileriyle yürütülmüş, kapsam daha geniş tutulmuştur.

Temel Tasarım Çıktıları: 2024-2025 akademik yılı güz yarıyılı peyzaj mimarlığı ve Tasarım MYO İç Mekân Tasarımı öğrencileri 1. Sınıfları yürütülmüştür.

❖ Vize Çalışması: Peyzaj mimarlığı ve iç mekân tasarımı öğrencileri, “Ülke Maketleri” teması kapsamında farklı ülkelerin kimliksel yapıları veya simgesel objelerini temel alarak tasarımlar üretmişlerdir.

❖ Final Çalışması:

Peyzaj Mimarlığı öğrencileri, dinledikleri müziklerin kendilerinde uyandırdığı duyguları önce 2D çizimlere, ardından bu çizimleri temel alarak 3D mekânsal maketlere dönüştürmüşlerdir (Güner & Kabasoplu, 2019). İç Mekân Tasarımı öğrencileri ise, 30x30x30 cm’lik bir hacim içerisinde mekân soyutlaması veya mekân yaratımı konulu çalışmada, üç temel tasarım ilkesi veya elemanını kullanarak özgün mekân kurguları geliştirmişlerdir.

Maket Yapım Teknikleri Dersi Çıktıları: 2024-2025 akademik yılı güz yarıyılı peyzaj mimarlığı 2. Sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür.

❖ Vize Çalışması: Öğrencilerden “Ütopik Peyzaj” temalı maketler geliştirmeleri istenmiştir.

❖ Final Çalışması: Öğrenciler, Peyzaj Tasarımı I dersi kapsamında hazırladıkları villa bahçesi tasarımlarını maket formunda sunmuşlardır.

7. BULGULAR

Bu bölümde, 2023-2024 ve 2024-2025 eğitim-öğretim yıllarında yürütülen dersler kapsamında öğrenciler tarafından üretilen projelerin çıktılarına yer verilmiştir. Bulgular, temel tasarım ilkeleri ve elemanları çerçevesinde ortaya çıkan farklı ölçek ve içerikteki tasarımları kapsamaktadır. Öğrencilerin dönem boyunca gerçekleştirdikleri çalışmalar, yalnızca bireysel yaratıcılıklarını değil aynı zamanda tasarım pedagojisinin uygulamadaki çeşitliliğini de görünür kılmaktadır.

Çalışmada değerlendirilen projeler; Peyzaj Mimarlığı öğrencilerinin temel tasarım, maket yapım teknikleri ve peyzaj tasarımı derslerinde geliştirdikleri ürünler ile Tasarım Meslek Yüksekokulu İç Mekân Tasarımı öğrencilerinin temel tasarım dersine ait çıktılarından oluşmaktadır. Bu kapsamda elde edilen ürünler, çizim, maket, kavramsal soyutlama ve mekânsal kurgulama pratikleri üzerinden incelenmiş; sergi ortamında görsel bir bütünlük içinde sunulurken belgelenmiştir.

Uygulamalar: Tasarım Elemanları ve Prensipleri

Bulgular, öğrencilerin kavramsal düşünme, estetik duyarlılık, mekânsal kurgu ve teknik üretim becerilerini yansıtan materyallerden oluşmakta ve kitabın odaklandığı tasarım pedagojisi bağlamında çok yönlü bir değerlendirme sunmaktadır.

Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

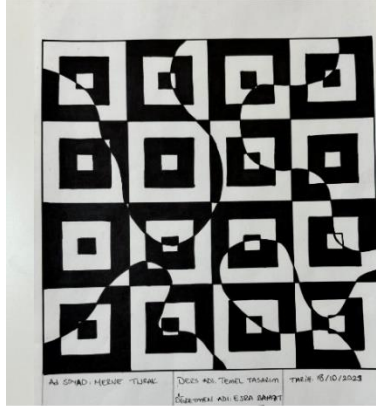
- ✓ *Düzlem olarak A3 ebadında kâğıt, karton, fotoblok, strafor vb. malzeme*
- ✓ *Malzeme seçimi sınırsız: sürdürülebilir ve atık malzemeler*
- ✓ *Sanatsal / deneysel malzemeler*
- ✓ *Çeşitli çizim araç ve gereçleri*
- ✓ *Sunum bütünlüğü*
- ✓ *Yaratıcılık ve özgünlük*

Aşağıdaki başlıklarda temel tasarım eleman ve prensipleri detaylı olarak verilmiştir:

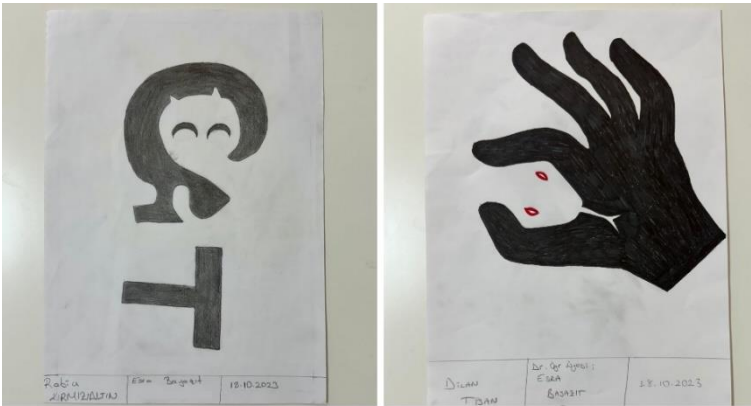
Gestalt

Gestalt çalışmaları kapsamında öğrencilerin görsel algı, figür-zemin ilişkisi ve bütünlük ilkelerini farklı yaklaşımlarla yorumladıkları görülmektedir. Öğrencilerin çalışmaları, Gestalt teorisinin temel ilkelerinin yalnızca kuramsal düzeyde değil, aynı zamanda yaratıcı bir ifade biçimi olarak kavrandığını ortaya koymaktadır. Siyah-beyaz kontrastı ağırlıklı olarak tercih edilmiş, bu sayede figür-zemin ilişkisi güçlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kimi zaman soyut (spiral ve kareler), kimi zaman ise somut (yüz, el) formlara yöneldikleri görülmektedir. Bu çeşitlilik, Gestalt yaklaşımının farklı yorumlara açık olduğunu göstermektedir.

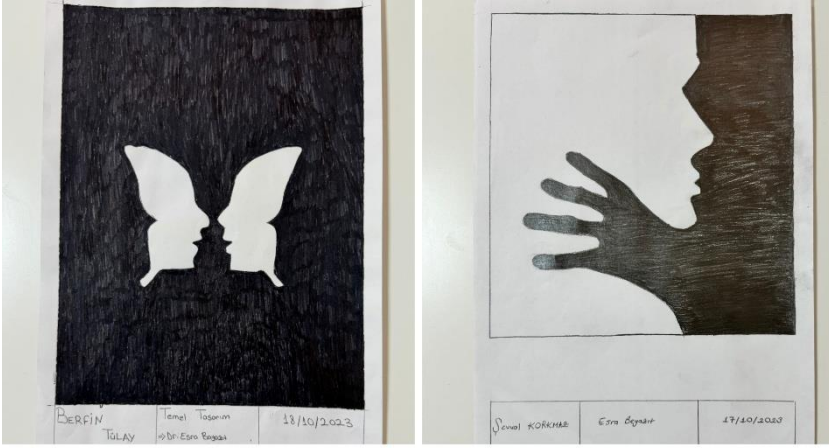
Bu çalışmalar, öğrencilerin Gestalt kuramını yalnızca görsel bir alıştırma olarak değil, aynı zamanda yaratıcı bir ifade biçimi olarak kavradığını göstermektedir. Özellikle figür-zemin ilişkisi, çoklu algı ve parçadan bütüne ilkeleri öne çıkmıştır. siyah-beyaz karelerden oluşan düzenleme içerisinde spiral bir formun varlığı, , benzerlik, devamlılık ve bütünlük ilkelerinin aynı kompozisyon içerisinde dengeli biçimde uygulandığını göstermektedir (Şekil 4). Hayvan tipografik öğeleri de benzer şekilde kurgulanmış olup siyah bir el formu içinde kontrast bir nokta (kırmızı) kullanılmıştır (Şekil 5). Figür-zemin ilişkisi ve çoklu algı ilkesine örnek çalışmalarda; kelebeği oluşturan boşluğun aslında birbirine bakan iki yüz olduğu, bir yüz profili ile onu saran el silueti, iç içe geçmiş soyut insan figürleri Gestalt'ın şekil-zemin değişebilirliği ve tamamlama (closure) ilkesine örnektir (Şekil 6). İnsan yüzü parçalı ve stilize edilmiş biçimde verilen çalışma ise Gestalt'ın parçadan bütüne ilkesi ön plana çıkmaktadır (Şekil 7).

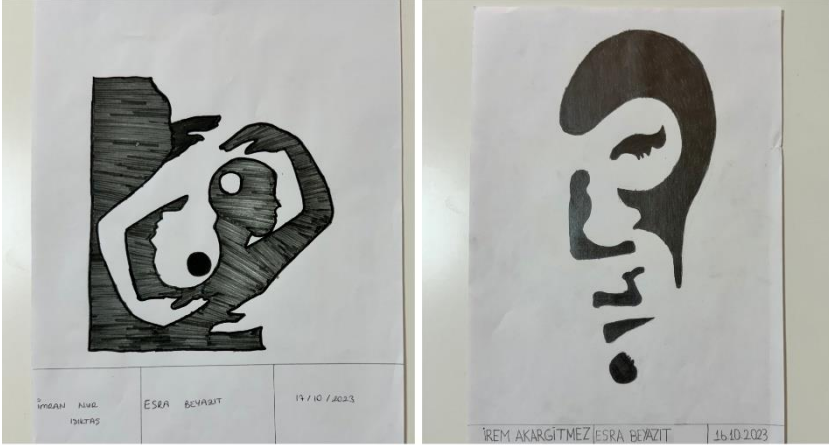
Şekil 4. Siyah-beyaz kontrastın kullanıldığı optik etki yaratan desen çalışması

Şekil 5. Figür ve zemin arasındaki zıtlık üzerinden anlam kazanan çalışmalar

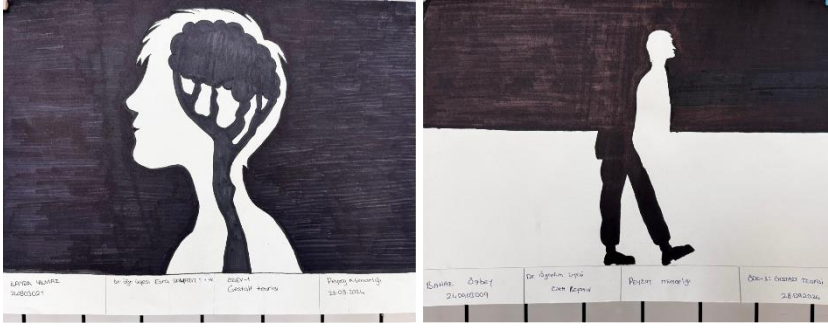

Şekil 6. Figür-zemin ilişkisiyle oluşturulan zıtlık ve görsel bütünlük

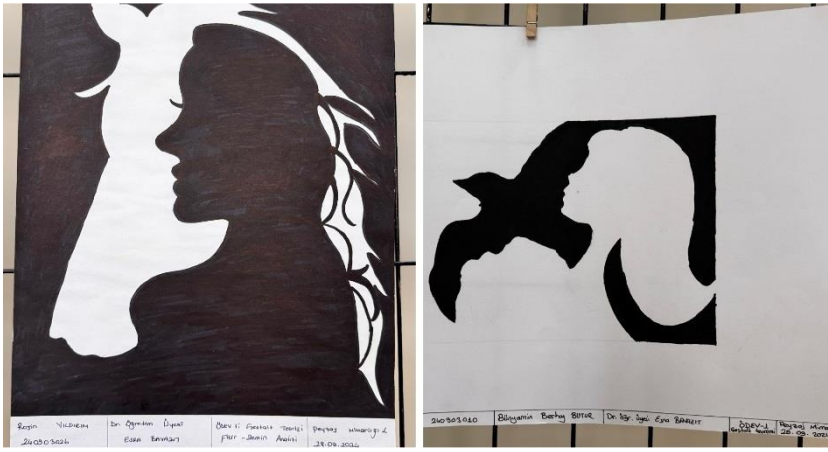

Şekil 7. Figür-zemin ilişkisiyle kurgulanan çalışmalar

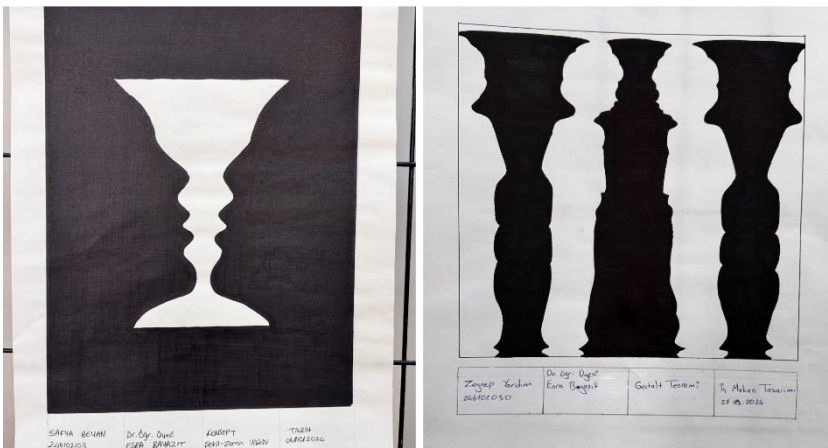
Gestalt'ın figür-zemin ilişkisi ve tamamlama ilkeleri öne çıktığı Şekil 8'deki çalışmada, siyah-beyaz kontrastı, hem içsel dünyayı simgeleyen ağaç figürlerini hem de yürüyen insan silüetini vurgulayarak güçlü bir görsel bütünlük oluşturmuştur. Gestalt'ın figür-zemin ilişkisini ön plana çıktığı kadın ve at figürü, kadın silüeti ve kuş formu siyah-beyaz kontrastıyla bütünleştirilmiş, çoklu algı etkisi yaratılmıştır (Şekil 9). Siyah-beyaz kontrastı ile çift yönlü algı oluşturan çalışmalarda, vazoya odaklanıldığında yüz profilleri ve sütunlar arasında insan figürleri algılanmaktadır (Şekil 10). figür-zemin ilişkisi kullanılarak çoklu algı çalışmaları ise piyano tuşlarının yol metaforu ile hiyerarşi ve derinlik vurgulanırken, el figürleri figür-zemin ilişkisi ve ritmik düzenle çoklu algıyı yansıtmaktadır (Şekil 11-13).

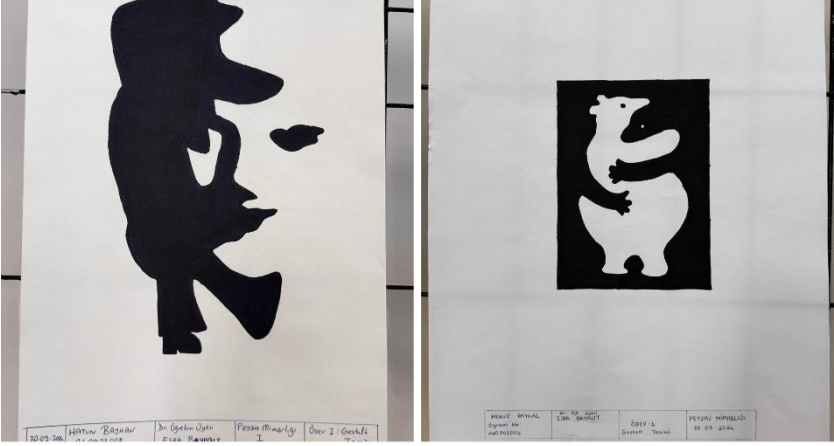
Şekil 8. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ilişkisi ve tamamlama örneği

Şekil 9. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ilişkisi ve çoklu algı örnekleri

Şekil 10. Figür-zemin ilişkisiyle çift yönlü algı örnekleri

Şekil 11 Figür-zemin ilkesiyle çoklu algı örnekleri

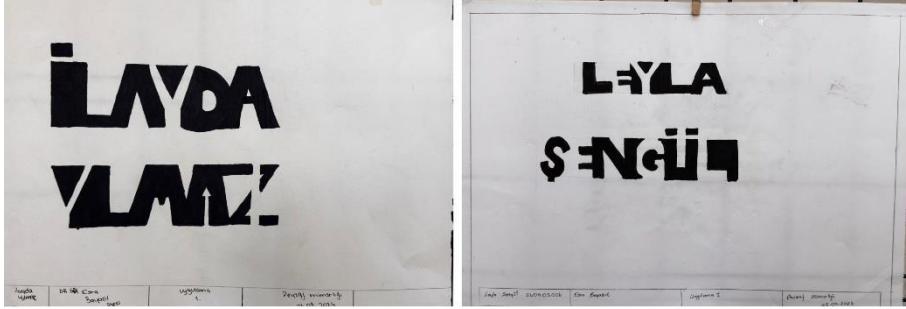

Şekil 12. Figür-zemin ilişkisiyle kurgulanan çoklu algı çalışmaları

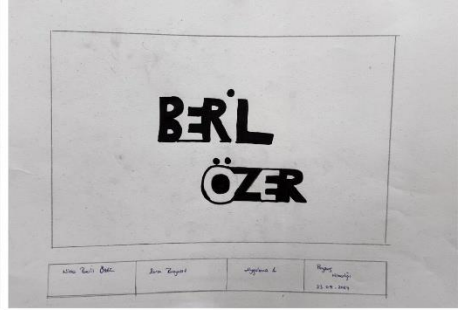

Şekil 13. Gestalt ilkeleri bağlamında figür-zemin ve ritim ilişkisini temel alan tasarımlar

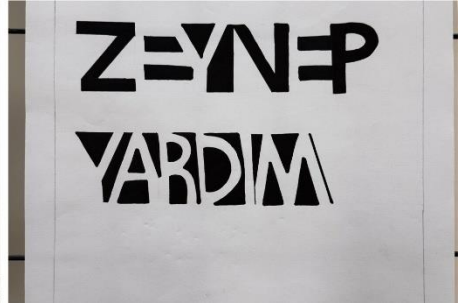
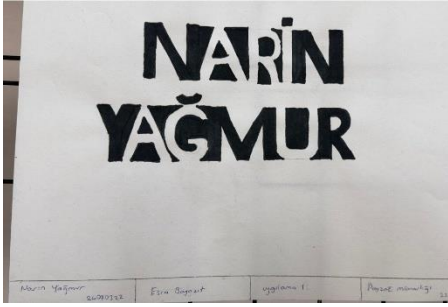
Ders kapsamında öğrencilere, Gestalt algı ilkelerini kullanarak kendi isimlerini tipografik bir düzen içinde tasarımları istenmiştir. Çalışmalarda figür-zemin ilişkisi, bütünlük, devamlılık ve yakınlık gibi temel Gestalt kuralları kullanılmıştır. Öğrenciler, harf biçimlerini geometrik keskinlik, boşluk kullanımı ve görsel ritim üzerinden yeniden yorumlayarak isimlerini özgün bir tasarıma dönüştürmüşlerdir. Bu uygulama hem tipografik tasarımda algı yönetimini hem de görsel bütünlüğün önemini kavratmayı amaçlamaktadır (Şekil 14-16).

Şekil 14. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları

Şekil 15. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları

Şekil 16. Gestalt ilkeleri kapsamında öğrenciler tarafından tasarlanan tipografik isim çalışmaları

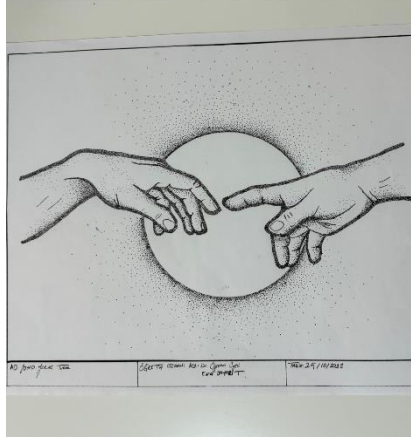
Nokta

Çalışmalarda noktanın temel tasarım elemanı olarak kullanımı incelendiğinde, farklı yoğunluk, dağılım ve düzenlemeler aracılığıyla biçimlerin yüzey, doku ve hacim etkilerinin oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

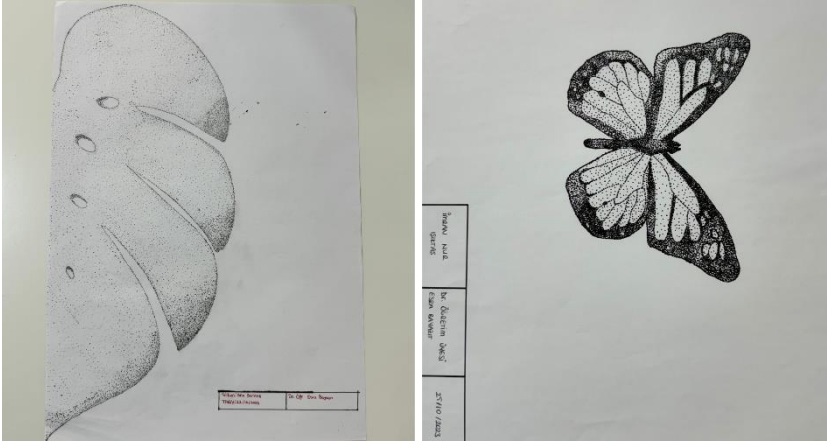
Çalışmaların, noktanın temel bir ifade aracı olarak kullanıldığında biçime derinlik, hacim ve yön verebildiğini göstermektedir. Nokta yoğunluğundaki değişimler, açık-koyu değerleri ortaya çıkararak figürlerin üç boyutlu algısını güçlendirmiştir. Ayrıca noktaların sistemli bir şekilde artıp azalması, görsel ritim oluşturmuş ve kompozisyonun merkezinde denge sağlamıştır (Şekil 17,18). Portre çalışmasında, yalnızca nokta kullanılarak yüz hatları, saç dokusu ve gölge-ışık ayrımları ortaya çıkarılırken, geometrik düzenlemede ise noktalar, dairesel ve simetrik bir şema içerisinde sistematik olarak yerleştirilmiştir. Bu çalışma, noktanın yalnızca biçim betimleyici değil, aynı zamanda geometrik düzen ve görsel denge kurucu bir araç olabileceğini göstermektedir (Şekil 19).

Nokta kullanımının, özellikle ışık-gölge geçişleri ile derinlik algısının güçlendirilmesinde etkili bir araç olarak tercih edildiği belirlenmiştir (Şekil 20).

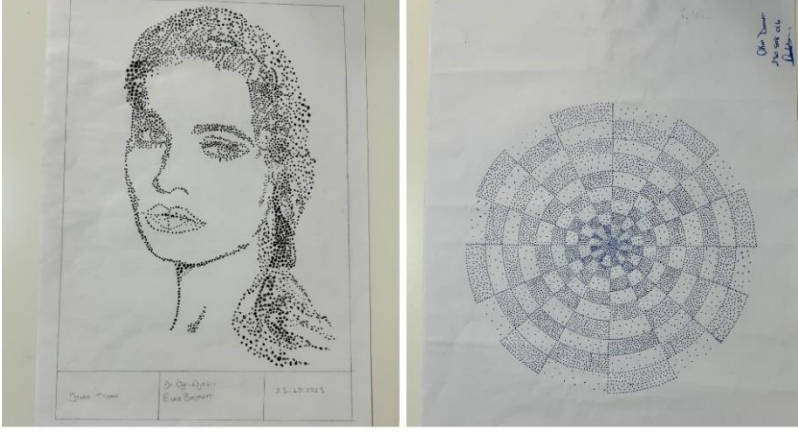
Öğrenci çalışmalarında, bal arısı, kedi veya denizanası gibi doğal formların nokta tekniğiyle ifade edilmesi, doğadaki canlıların yüzey detaylarını vurgularken (Şekil 21,22); kalp, kum saati veya gramfon gibi sembolik öğelerin noktasal değerlerle işlenmesi, kavramsal anlamı destekleyen estetik bir bütünlük sağlamaktadır (Şekil 23,24).

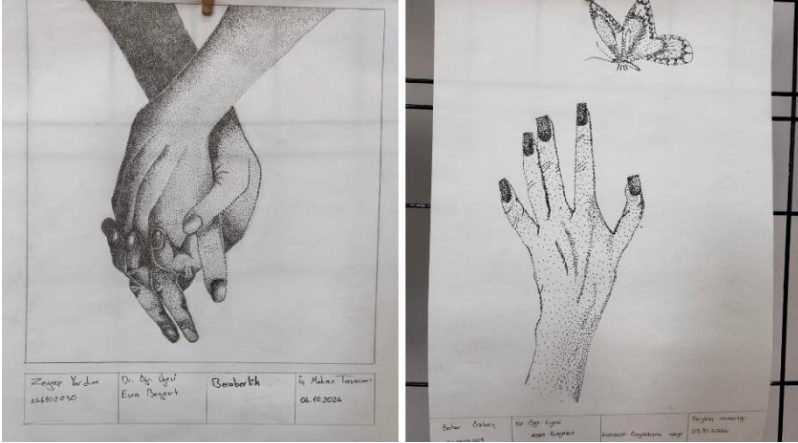
Şekil 17. Nokta tekniğiyle oluşturulan çalışma

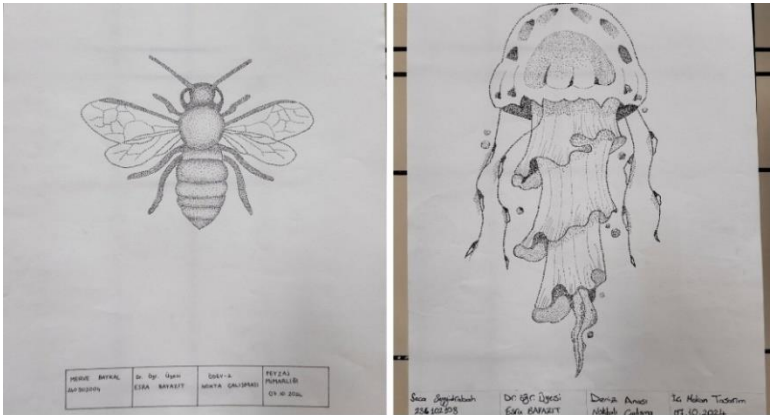
Şekil 18. Nokta tekniğiyle oluşturulan yaprak ve kelebek figürleri

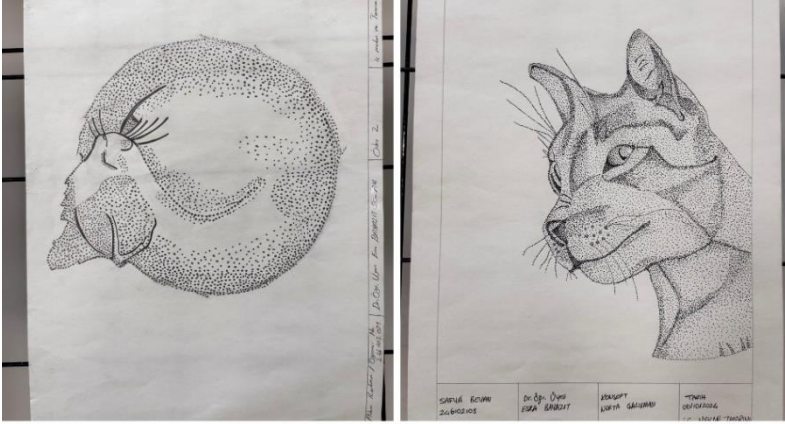
Şekil 19. Nokta tekniğiyle oluşturulan portre ve geometrik düzenleme

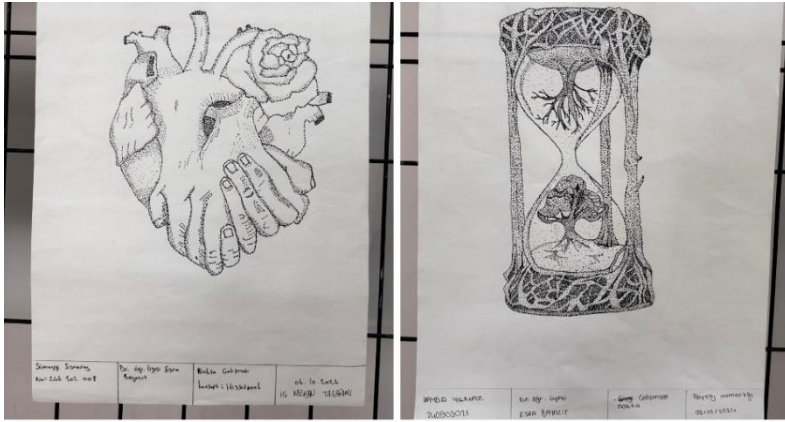
Şekil 20. Nokta tekniğiyle oluşturulan el figürleri çalışmaları

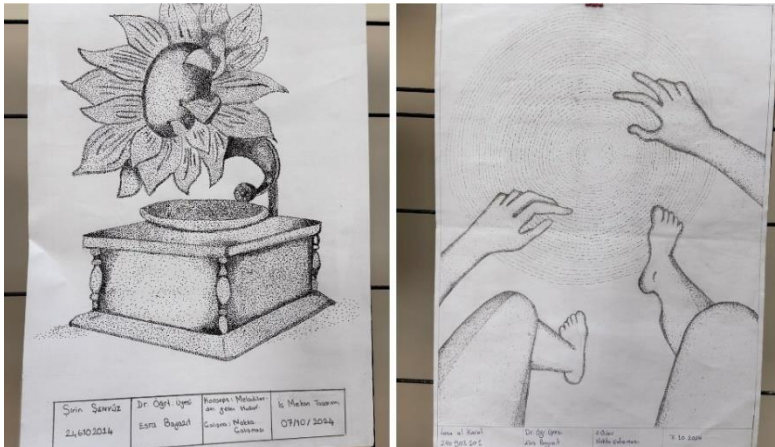
Şekil 21. Nokta tekniğiyle yapılmış arı ve denizanası çalışmaları

Şekil 22. Nokta tekniğiyle yapılmış kedi figür çalışmaları

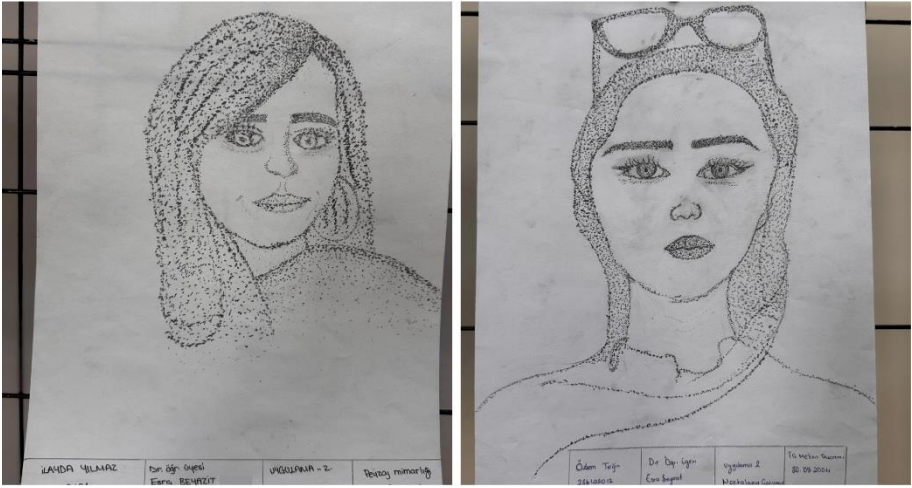

Şekil 23. Nokta tekniğiyle yapılmış kalp-el ve kum saati çalışmaları

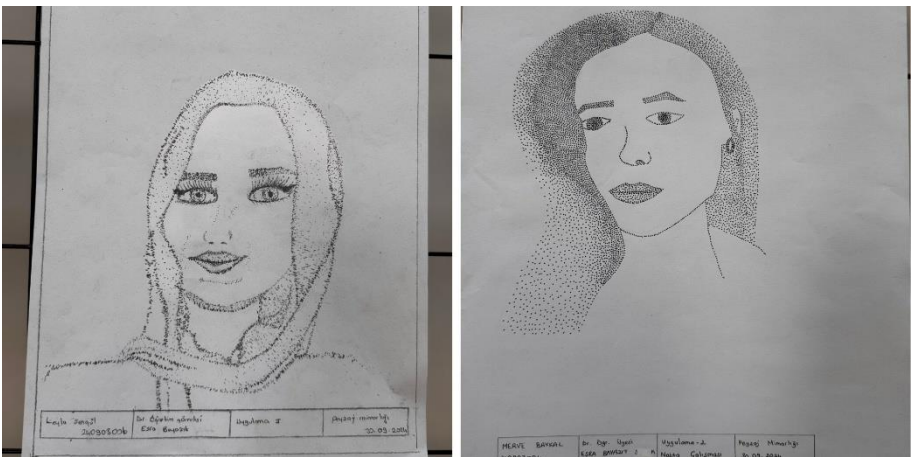

Şekil 24. Nokta tekniğiyle yapılmış gramofon ve figür çalışmaları

Ders kapsamında öğrencilere, yanlarında oturan arkadaşlarının portresini nokta tekniği (pointilizm) kullanarak çizimleri istenmiştir. Bu uygulama, temel tasarımda noktanın ifade gücünü, yoğunluk ve seyrekliğin görsel etki üzerindeki rolünü ortaya koymaktadır. Noktaların bir araya gelmesiyle biçim, gölge ve derinlik etkileri yaratılmış; her öğrenci kendi üslubunu portreye aktarmıştır. Çalışmalar, noktanın en basit görsel öge olmasına rağmen, doğru kullanıldığında güçlü bir anlatım dili oluşturduğunu göstermektedir. Bu uygulama aynı zamanda öğrencilerin gözlem becerisini, sabrını ve görsel algılarını geliştiren yaratıcı bir deneyim sunmuştur (Şekil 25-27).

Şekil 25. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları

Şekil 26. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları

Şekil 27. Nokta tekniğiyle öğrenciler tarafından yapılan portre çalışmaları

Çizgi

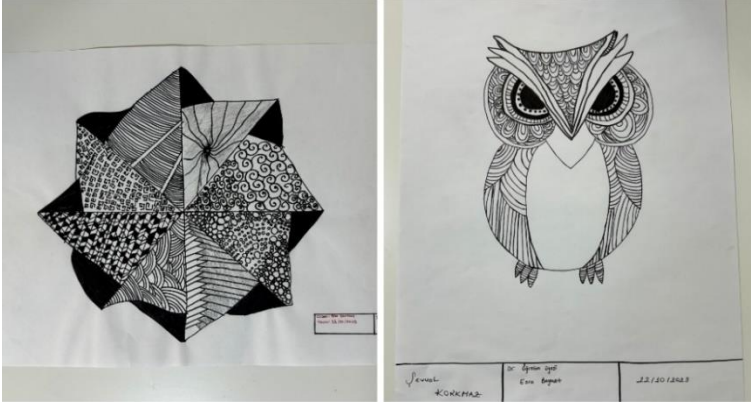
Çizgi başlığı altında yapılan çalışmalar, öğrencilerin çizgiyi yalnızca bir sınır değil; aynı zamanda mekân, form ve ifade aracı olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. Farklı teknikler ve yönelimlerle üretilen bu çalışmalar, çizginin tasarımındaki çeşitliliğini ve yorum gücünü göstermektedir (Şekil 28).

Bazı çalışmalarda çizgi, portre ve figürlerde duygusal derinlik yaratırken; bazılarında ritmik tekrarlarla soyut yüzeyler oluşturulmuştur (Şekil 29). İnce ve kalın çizgilerin kontrastı, mekânsal algıyı güçlendirirken, tarama ve doku etkileri yüzeylere hareketlilik katmıştır. Renkli çizgi uygulamaları ise monokrom yüzeylerden ayrılarak vurgu ve dinamizm yaratmıştır (Şekil 30).

Geometrik ve üçgen formlarla yapılan çalışmalar çizgiyi strüktürel bir öge olarak ele alırken, doğal peyzaj temsillerinde çizgi akışkanlık, süreklilik ve doğallığın aracı olarak kullanılmıştır. Kent dokusunu ele alan örneklerde ise çizgi, kütleler arasındaki hiyerarşiyi ve bütünlüğü ortaya koymuştur (Şekil 31-33).

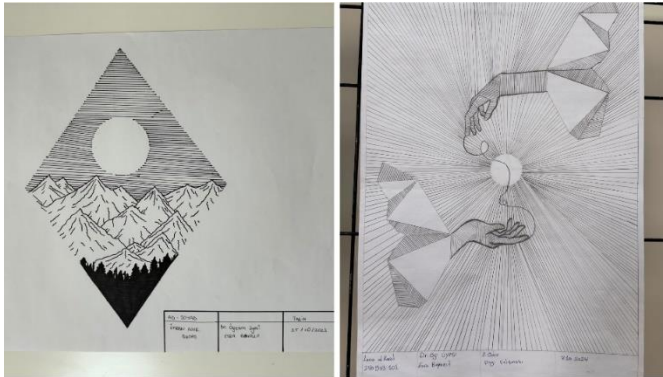
Şekil 28. Paralel çizgilerden oluşan yüzey

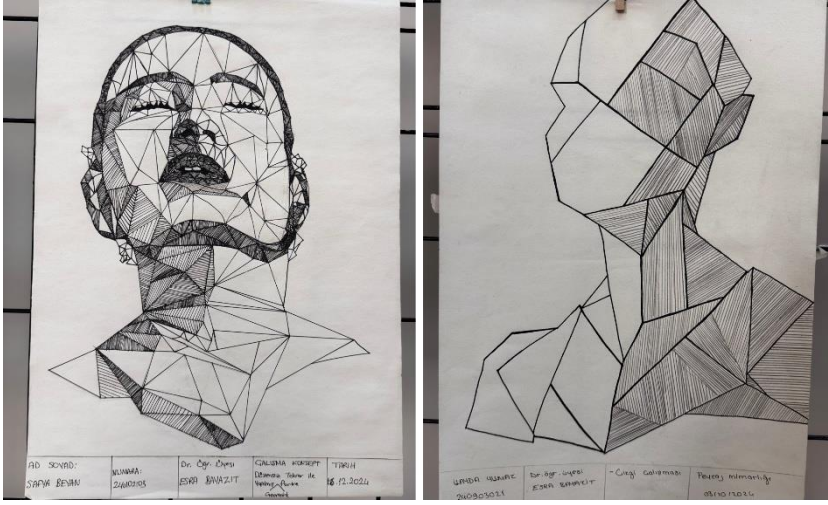
Şekil 29. Çizgi tekrarlarıyla ritim ve çeşitlilik. Çizgilerle baykuş figürü

Şekil 30. Çizgisel detaylarla oluşturulmuş portre çalışmaları. Yoğun çizgi kullanımıyla yüz ifadesinde hareket ve derinlik etkisi. Dikey ve yatay çizgiler üzerinde renkli formların yerleştirildiği çalışma

Şekil 31. Çizgilerle dağ ve orman silüetlerinden oluşan peyzaj. Işınsal çizgi kullanımıyla merkezde odak ve hareketin sağlanması

Şekil 32. Üçgen çizgilerle yüzeyde strüktürel bütünlük oluşturulması.
Çizgisel soyut portre

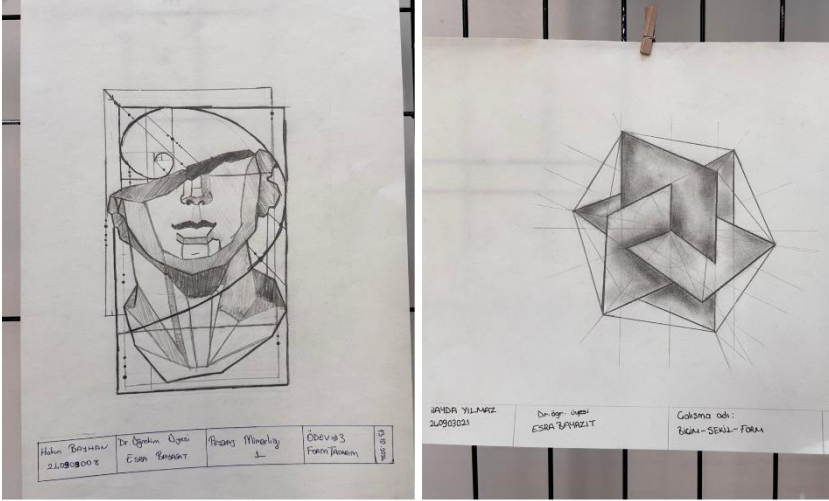
Şekil 33. Çizgilerle geleneksel kent dokusu. Akışkan çizgilerle doğa manzarası

Şekil-Biçim-Form

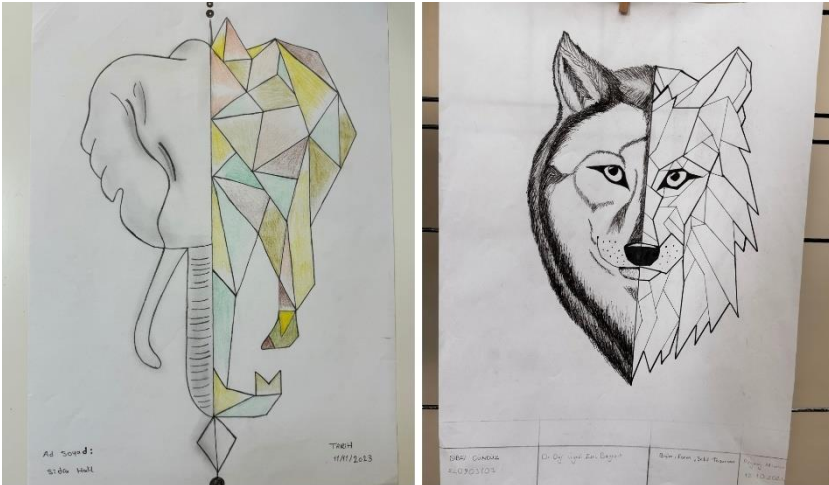
Bu bölümde öğrenciler, soyut ve somut formları bir araya getirerek mekânsal ve kavramsal denemeler ortaya koymuşlardır. Çalışmalarda geometrik düzen, organik çizgiler ve farklı perspektifler kullanılarak hem iki boyutlu hem üç boyutlu algılar güçlendirilmiştir (Şekil 34).

Bazı tasarımlarda yarı gerçekçi, yarı geometrik dönüşüm (örneğin hayvan figürlerinin geometrik formlarla bütünleştirilmesi) dikkat çekerken, bazılarında

optik yanılsamalar ve tekrar eden desenlerle hareket ve ritim etkisi vurgulanmıştır (Şekil 35-38). Çizgi oyunları ile oluşturulan formlar, derinlik ve hacim algısı yaratmış; özellikle gölgeleme kullanımı ile biçimler mekânsal boyuta taşınmıştır (Şekil 39).

Şekil 34. Altın oran kurgusuyla portre çalışması ve soyut geometrik hacimlerin üç boyutlu forma dönüştürülmesi

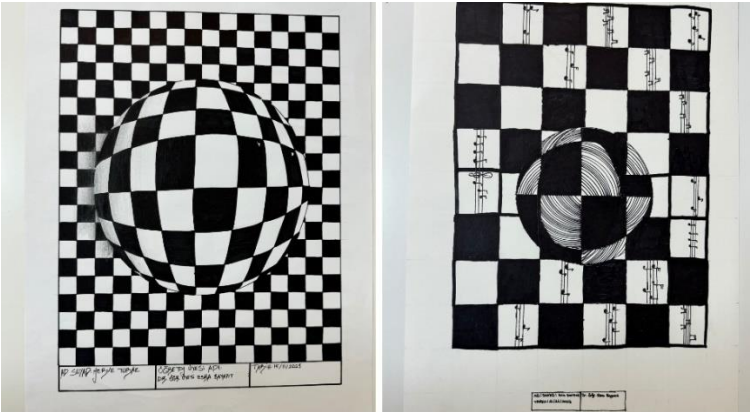
Şekil 35. Organik ve geometrik biçimlerin bütünleştirilmesiyle kurgulanan çalışmalar

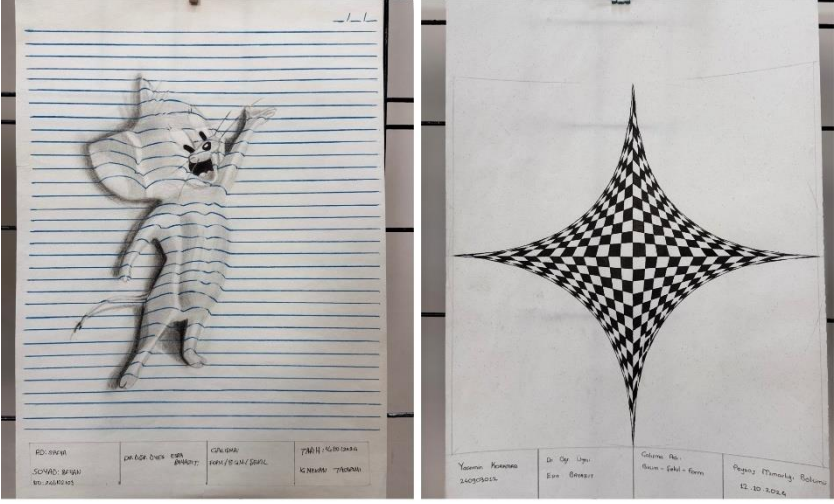
Şekil 36. Daire, kare ve üçgen biçimlerinin kontrastıyla form düzeni

Şekil 37. İç içe geçmiş karelerden oluşan ve derinlik etkisi yaratan geometrik kompozisyon

Şekil 38. Satranç deseninde küresel optik yanılsama ile oluşturulmuş form denemesi

Şekil 39. Yatay çizgiler üzerinde kurgulanan figür çalışması ve siyah-beyaz dama deseninin mekânsal form yanılsaması

Renk

Çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin renk kullanımında farklı anlam ve duygusal çağrışımları vurguladıkları görülmektedir. Kompozisyonlarda kontrast renkler, analog renkler ve doğal ton geçişleri etkin bir biçimde kullanılmıştır.

Bazı çalışmalarda (ör. kadın yüzü ve çiçek betimlemeleri) renkler kimlik ve ifade aracı olarak kullanılmış, kırmızı ve sarı gibi güçlü renklerle vurgu yapılmıştır (Şekil 40,41). Doğa temalı çalışmalarda (ör. kurbağa, balık, tavus kuşu) gerçekçi renk uygulamaları dikkat çekmekte, gözlem temelli bir yaklaşım öne çıkmaktadır (Şekil 42-45). Diğer çalışmalarda (ör. manzara, geometrik desenler, potre) soyut renk kullanımı ön plandadır; renklerle ritim, hareket ve derinlik etkisi yaratılmıştır (Şekil 45-47). Özellikle mandala ve desen çalışmalarında renk geçişleri ve kontrastlar görsel dinamizmi güçlendirmiştir (Şekil 48).

Genel olarak, renk çalışmalarında öğrencilerin hem estetik uyum hem de deneysel ifade yönünden başarılı çözümler geliştirdiği, rengin tasarıma kimlik ve duygu kattığı görülmektedir.

Şekil 40. Kırmızı-siyah kontrastıyla yapılmış figüratif renk çalışmaları

Şekil 41. Duygu ve kimlik temalı renk çalışmaları

Şekil 42. Sulu boya tekniğiyle yapılan doğa temalı renk çalışması

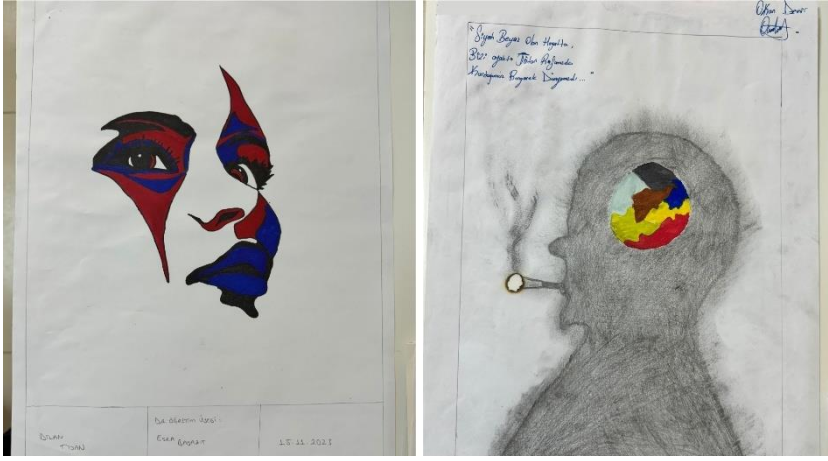
Şekil 43. Guaj boya ile doğa temalı kontrast ve ritmik renk çalışmaları

Şekil 44. Tavus kuşu çizimlerinde pastel ve gerçekçi renk yaklaşımları

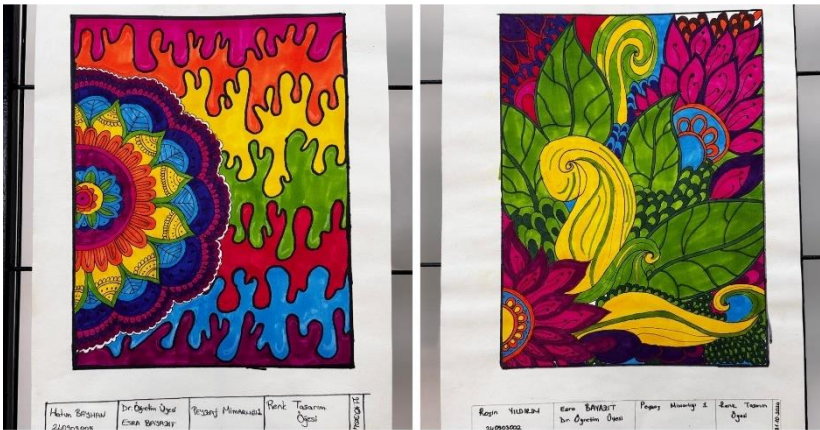
Şekil 45. Doğa betimlemelerinde soyut ve gerçekçi renk kullanımı

Şekil 46. Duygusal anlam taşıyan deneysel renk çalışmaları

Şekil 47. Ülkesini terk eden figür üzerinden mavi ve siyah kontrastıyla dramatik bir etki sağlanmıştır

Şekil 48. Renklerin kontrast ve uyumlu kullanıldığı desen çalışmaları

Doku

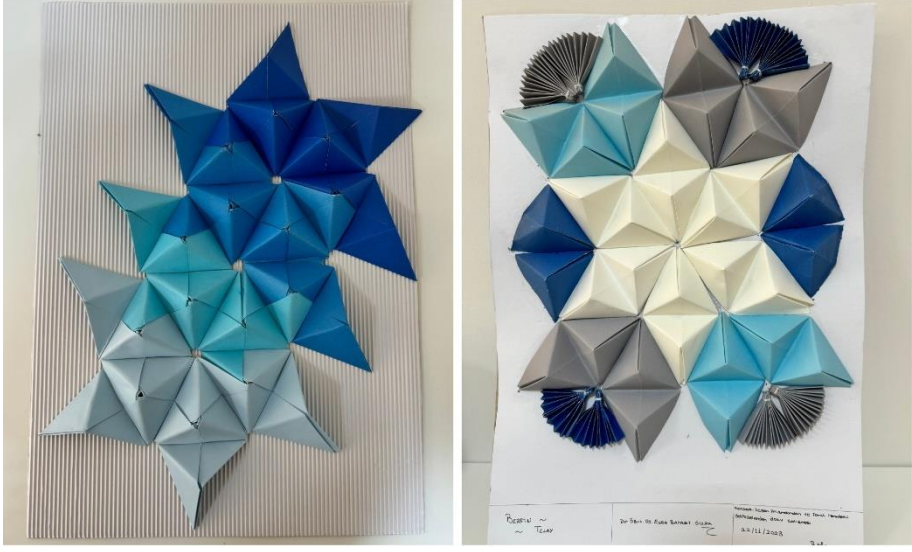
Doku başlığı altındaki çalışmalar, farklı malzeme ve tekniklerle yüzey etkilerinin tasarımıdaki rolünü ortaya koymaktadır. Ay yüzeyi çalışmasında kraterlerin kabartı etkisiyle doğal doku vurgulanırken (Şekil 49), kağıt çiçek ve origami yüzeylerde katmanlı, ritmik ve düzenli dokular elde edilmiştir (Şekil 50,51). İp germe tekniğinde iplerin yoğunluğu hareketli bir yüzey algısı yaratmış, quilling çalışmaları ise kıvrımlı kâğıtlarla hem desen hem kabartı etkisi sağlamıştır (Şekil 52).

Maketlerde taş, karton, bitki ve boya gibi malzemeler kullanılarak doğal çevreyi yansıtan gerçekçi dokular üretilmiştir. Van Gogh'un Yıldızlı Gece yorumunda ve üç boyutlu dağlık alan maketinde peçete ile doku etkisi sağlanmış, noktalama ve taş düzenlemelerinde ise yoğunluk ve malzeme çeşitliliği görsel hareketlilik oluşturmıştır (Şekil 53-56).

Genel olarak çalışmalar, dokunun görsel ve dokunsal boyutlarının tasarım algısını güçlendirdiğini ve doğal-yapay doku ilişkisini etkili biçimde yansıttığını göstermektedir.

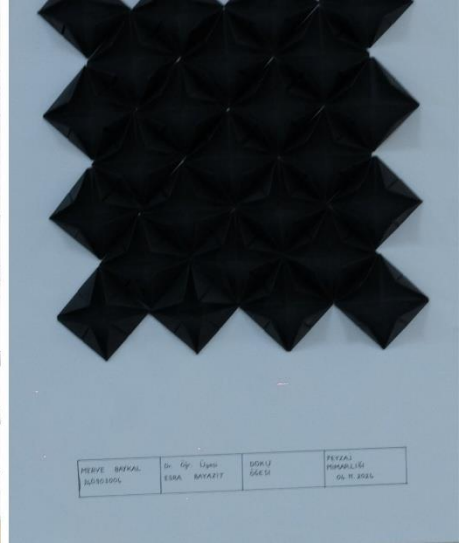
Şekil 49. Ay yüzeyinden esinlenen kabartma çalışması ve doku çalışması

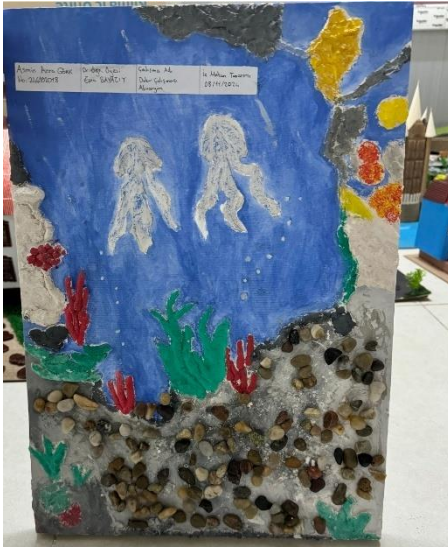
Şekil 50. Origami yüzey düzenlemesi, geçişli renklerle doku etkisi

Şekil 51. Quilling ile Winnie the Pooh figürü ve kâğıt katlama çalışmaları

Şekil 52. İp germe ile çizgisel ve ritmik doku etkisi.
Origami katlama yüzeyi dokusu

Şekil 53. Taşlarla oluşturulmuş figüratif düzenleme çalışmaları

Şekil 54. Fırça izi ve boya ile yapılmış rölyef çalışmaları

Şekil 55. Karton ve doğal malzemelerle hazırlanmış su kenarı maketi (mekânsal doku kullanımı)

Şekil 56. Kâğıt peçete ile tasarlanan doku örnekleri

Vurgu

Çalışmalarda vurgu ilkesi, renk kontrastları, biçimsel farklılıklar, kompozisyon dengesi ve ışık-gölge oyunları üzerinden ele alınmıştır. Vurgu unsuru, çoğunlukla siyah-beyaz zemin üzerine yerleştirilen güçlü renkler veya belirgin formlar aracılığıyla öne çıkarılmıştır (Şekil 57).

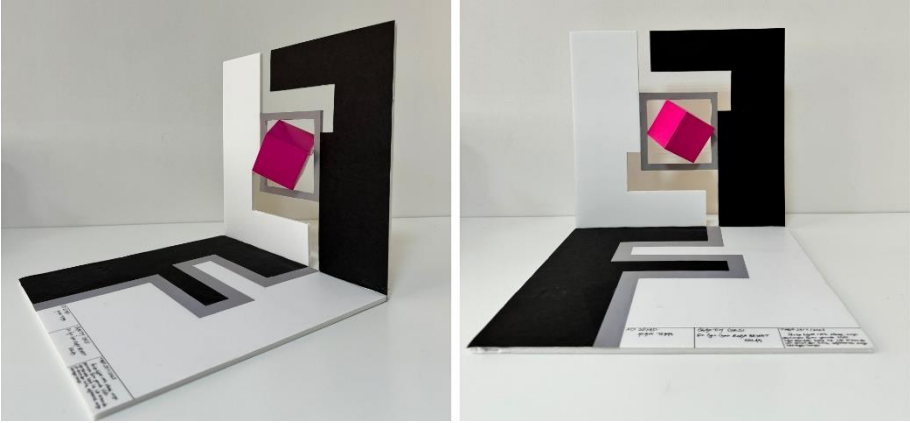
Bazı çalışmalarda vurgu, geometrik formların arasına eklenen farklı renkteki öğelerle sağlanmıştır (Şekil 58). Bu yaklaşım, ritim ve tekrar içerisinde tek bir unsurun farklılığıyla izleyicinin dikkatini yönlendirmektedir. Benzer şekilde, siyah-beyaz optik illüzyon desenlerinde kullanılan turuncu çizgiler, hareket etkisiyle birlikte odak noktası oluşturmuştur (Şekil 59).

Figüratif çalışmalarda vurgu, insan yüzü veya gözler gibi duygu yüklü öğelere odaklanmıştır. Özellikle parçalanmış yüz temsilleri ya da yüzün bir bölümünde kullanılan renk kontrastı, dramatik bir etki yaratarak psikolojik bir derinlik kazandırmıştır. Bazı tasarımlarda ise ışık ve karanlık arasındaki kontrast görsel merkezin güçlü bir biçimde öne çıkmasını sağlamıştır (Şekil 60,61).

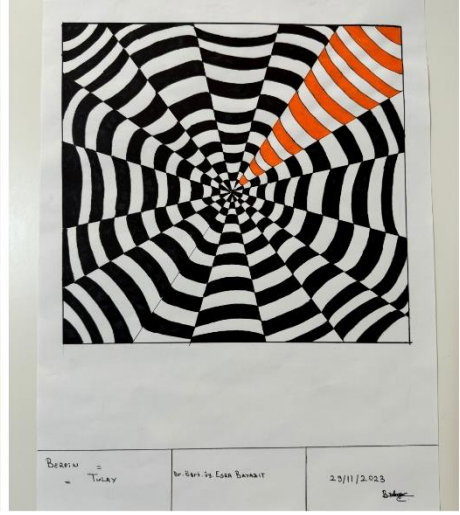
Doğal öğelere dayalı tasarımlarda vurgu, hareket ve yönelimle desteklenmiştir. Balıkların hareket yönü, yaprakların kadraj içinde belirginleşmesi ya da desenler arasında belirli bir formun farklı çizilmesi, dinamik bir vurguyu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca dairesel ya da çoklu form tekrarları arasına yerleştirilen tek bir renkli öge (örneğin siyah daireler içinde sarı geometrik form) bütünlüğü bozmadan dikkati belirgin biçimde odaklamıştır (Şekil 62,63).

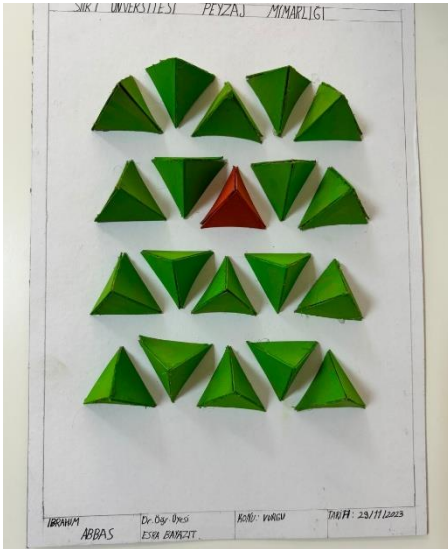
Şekil 57. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış vurgu odaklı tasarımlar

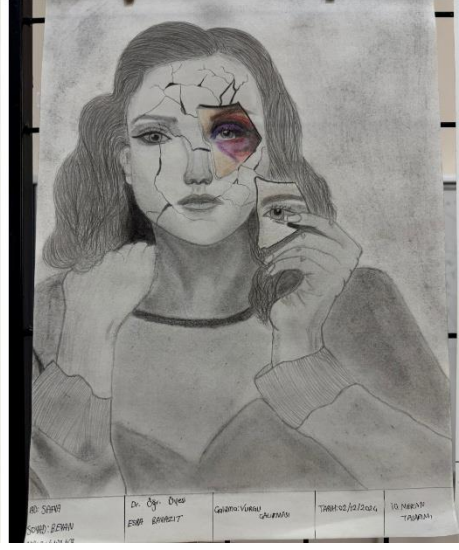
Şekil 58. Siyah-beyaz geometrik düzen içinde yer alan pembe küp ile vurgu çalışması

Şekil 59. Balık deseninde yönelimle ve optik illüzyonda turuncu çizgi ile sağlanan vurgu çalışmaları

Şekil 60. Yeşil formlar arasında tek kırmızı üçgen ile vurgu örneği ve İnsanın duygusal ifadesini ön plana çıkaran figüratif vurgu

Şekil 61. Yeşil yapraklar arasında kadın figürü ve kırık yüz temsili ile dramatik vurgu çalışması

Şekil 62. Renk ve şekil farklılığı ile vurgu çalışması örnekleri

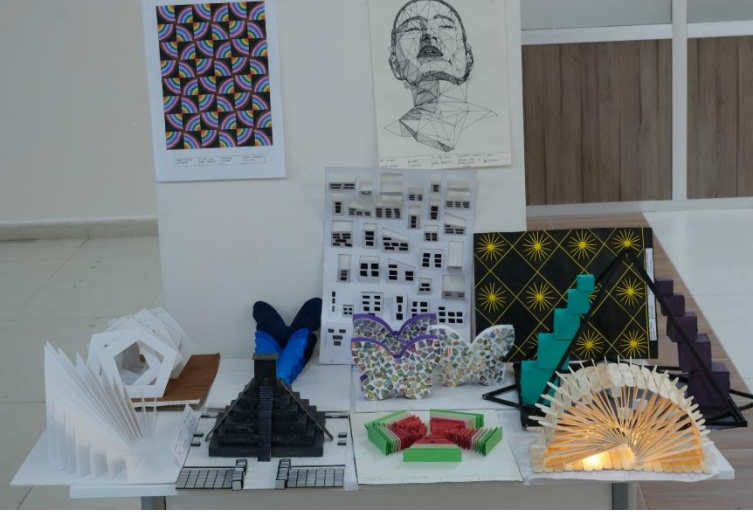
Şekil 63. Hareket halinde betimlenen balık formlarıyla ve sarı geometrik form ile vurgu çalışması

Tekrar

Tekrar başlığı altında toplanan çalışmalar, görsel düzenin süreklilik ve ritim ilkeleri üzerinden nasıl inşa edilebileceğini göstermektedir. Öğrenciler, farklı malzeme ve teknikleri kullanarak desen, hacim ve yüzeylerde tekrarın etkisini çalışmışlardır (Şekil 65,66).

Özellikle geometrik biçimlerin ardışık ve düzenli kullanımı hem iki boyutlu çizimlerde hem de üç boyutlu maketlerde vurgulanmıştır. Siyah-beyaz kontrastı ile oluşturulan grafik desenlerde optik illüzyon etkisi yakalanmış; renkli uygulamalarda ise kontrast renklerin düzenli tekrarıyla görsel hareketlilik sağlanmıştır. Modüler origami, karton ve ahşap çubuk gibi malzemelerle üretilen üç boyutlu örneklerde ise hacimsel tekrar, ritmik bir düzen anlayışıyla bütüncül bir estetik sunmuştur (Şekil 67-71).

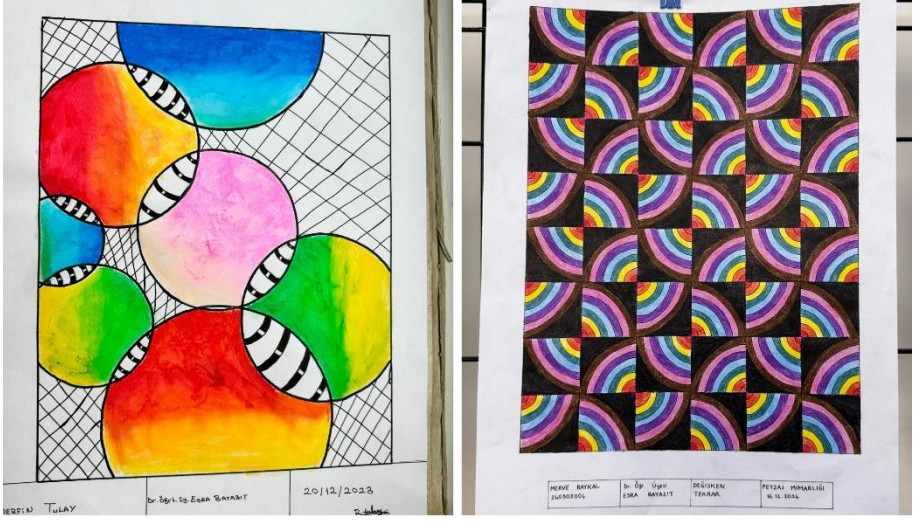
Doğadan esinlenen formlarda tekrar, organik biçimlerin sürekliliğini yansıtırken; mimari ölçekli maketlerde kullanılan tekrarlar, ritim duygusunu mekânsal kurguya taşımaktadır. Bu bağlamda tekrar, yalnızca görsel bir düzen aracı değil, aynı zamanda mekânsal sürekliliği ve algısal bütünlüğü pekiştiren bir tasarım ilkesi olarak öne çıkmıştır (Şekil 72,73).

Şekil 64. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış tekrar odaklı tasarımlar

Şekil 65. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış tekrar odaklı tasarımlar

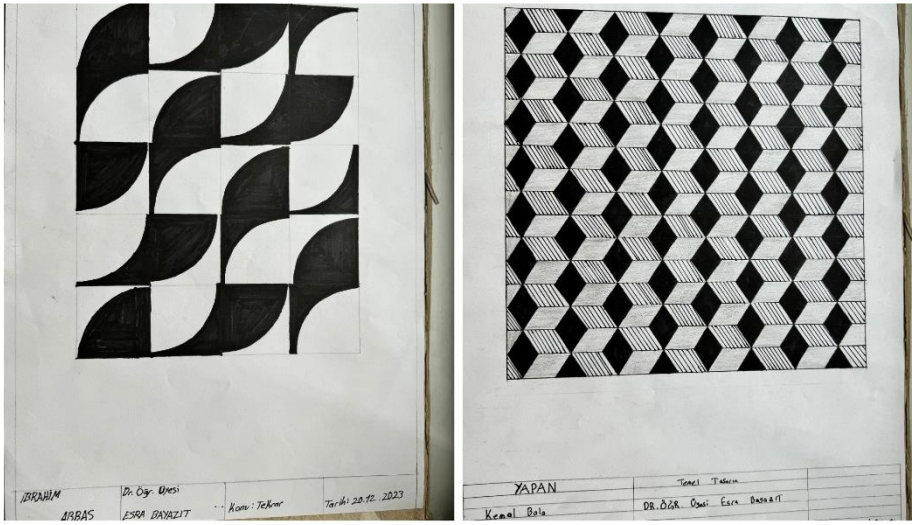
Şekil 66. Renkli formların tekrarına dayalı yüzey tasarımı

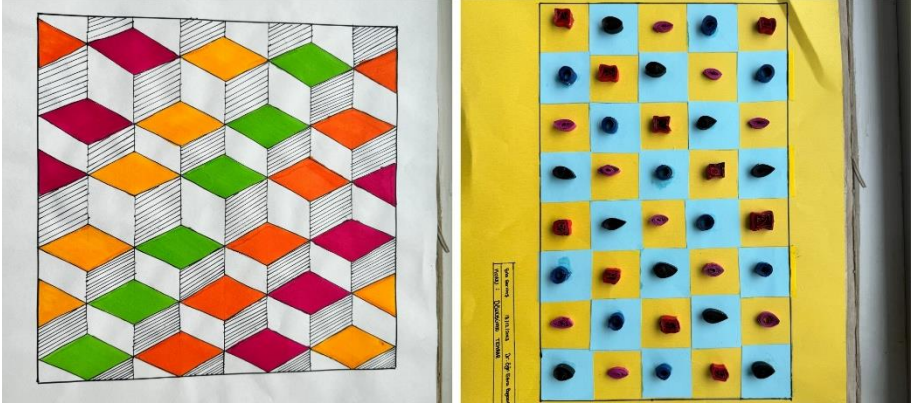
Şekil 67. Kâğıt katlama tekniği ile oluşturulmuş tekrar çalışması

Şekil 68. Kırmızı ve siyah geometrik biçimlerin ritmik tekrarına dayalı desenler

Şekil 69. Siyah-beyaz kontrastla optik etki yaratan tekrar düzeni

Şekil 70. Renkli optik etki yaratan ve kâğıt katlama ile tekrar düzeni

Şekil 71. Ahşap çubuklarla ve ışıkla desteklenen üç boyutlu tekrar.

Şekil 72. Mimari ölçekli piramit formunda tekrar düzeni ve kelebek formunun mozaik parçalarıyla yinelenmesi

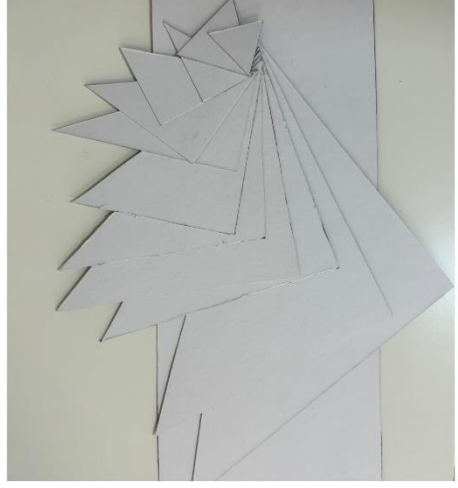
Ritim

Çalışmalarda hareket ve ritim, çizgi, form, renk ve üç boyutlu düzenlemelerle ifade edilmiştir. Maket düzenlemeleri ise farklı formların ritmik dizilişiyle mekânsal hareket ve sürekliliği bütüncül biçimde yansıtmaktadır (Şekil 74).

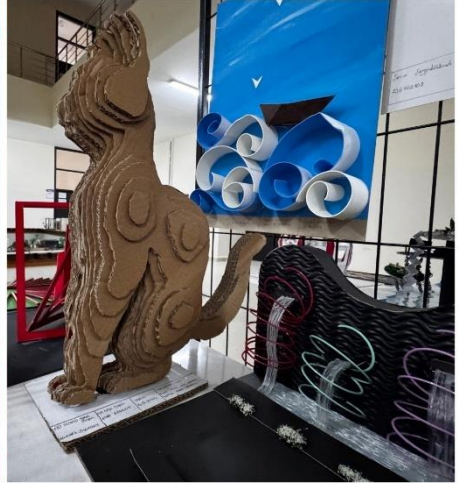
Renk kontrastıyla merkezden dışa doğru yönelen geometrik düzenlemeler, güçlü bir görsel akış oluştururken; katmanlı üçgen formlar spiral etkisiyle döngüsel ritim yaratmıştır (Şekil 75). Spiral biçimde yerleştirilen kelekler ise hem tekrar hem de süreklilik sağlayarak hareketi belirginleştirmiştir. Karton katmanlarla oluşturulan kedi formu hacimsel bir ritim sunarken, modüler beyaz yüzeyin kademeli çıkışları dalgalanma etkisiyle akıcı hareket hissi vermiştir (Şekil 76). Siyah-beyaz şeritlerin dalgalanması görsel akışın sürekliliğini güçlendirmiş, dalga çizimi ve mavi tonlarda kavisli dalga maketi akıcı ritmin en açık örneklerini ortaya koymuştur (Şekil 77,78). Kâğıt kıvrımlarıyla oluşturulan deniz tasarımı dinamizmi somutlaştırırken, kırmızı açısallı geometrik form gerilimli bir hareket etkisi sağlamıştır (Şekil 79).

Şekil 73. Çeşitli teknik ve malzemelerle hazırlanmış ritim odaklı tasarımlar

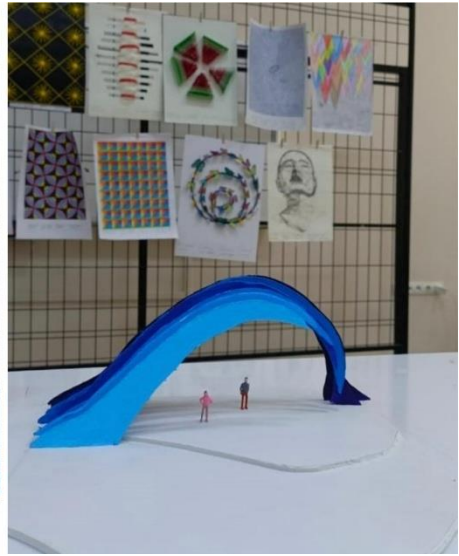
Şekil 74. Renk kontrastıyla merkezden dışa yönelen geometrik hareket.
Katmanlı üçgenlerle oluşturulmuş spiral ritim.

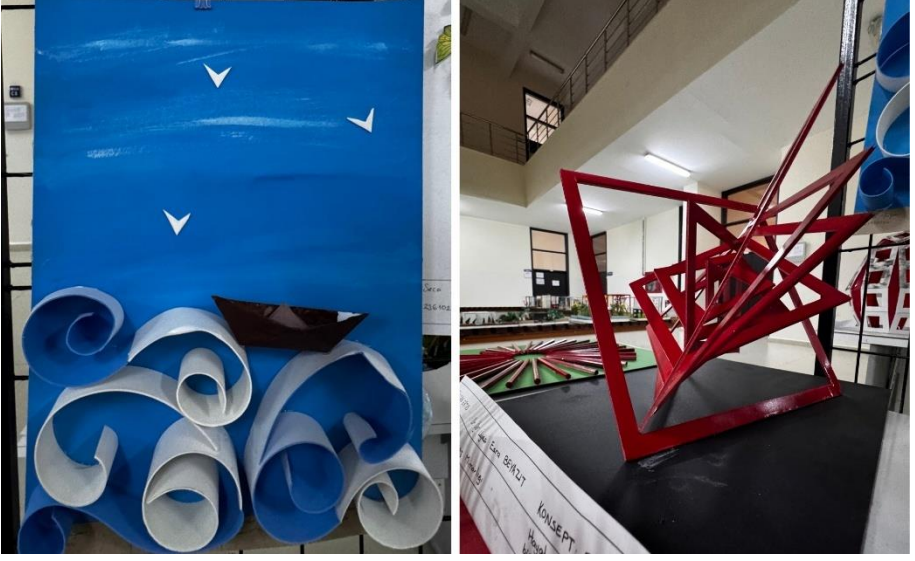
Şekil 75. Spiral düzenlenmiş keleklerle döngüsel hareket. Katmanlı kedi formunda hacimsel ritim

Şekil 76. Dalgalanma hareketi ve dinamik akış

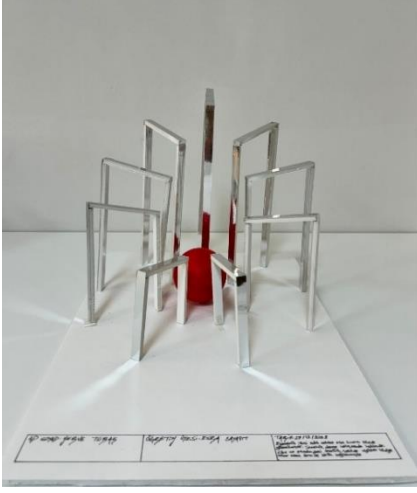
Şekil 77. Dalga çiziminde ve maketinde akıcı hareketler

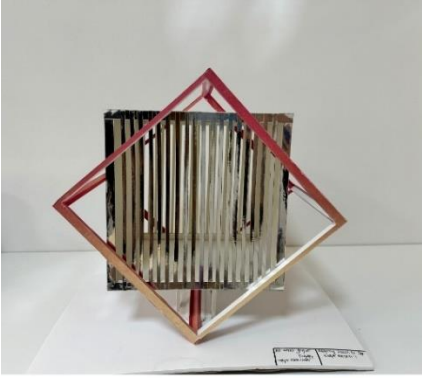
Şekil 78. Kâğıt kıvrımlarıyla deniz dalgası hareketi. Kırmızı açısıl formda dinamik hareket

Denge-Egemenlik

Çalışmalar, denge ve egemenlik ilkelerinin farklı biçimlerde ele alındığını göstermektedir. Metal elemanlar ve kırmızı küreyle oluşturulan kompozisyonda simetrik düzen dengeyi, merkezdeki küre ise egemenliği sağlamıştır (Şekil 80). Yansıtıcı yüzeylerle tasarlanan kübik formda, iç içe geçen geometriler ritmik bir denge yaratırken, merkezî odak noktası egemenliği pekiştirmiştir (Şekil 81). Ahşap kübik form eğik konumlandırmasıyla kontrollü bir denge sunmuş, üstteki küp odak noktası olmuştur (Şekil 82). Origami yıldız ve kelebek çalışmalarında da merkezdeki baskın elemanlar egemenliği, çevresindeki küçük formlar ise dengeyi oluşturmuştur (Şekil 83). Genel olarak, denge düzeni sağlarken egemenlik görsel ilgiyi belirli noktalara çekmiş, tasarımlar güçlü bir bütünlük sergilemiştir.

Şekil 79. Merkezde küre egemenliği, çevrede elemanlar dengeyi sağlamaktadır

Şekil 80. Kübik form, iç içe geometrilere denge, merkezde egemenlik vurgusu

Şekil 81. Eğik kübik form, eğik konumda sağlanan denge ve üstte odaklanan egemenlik

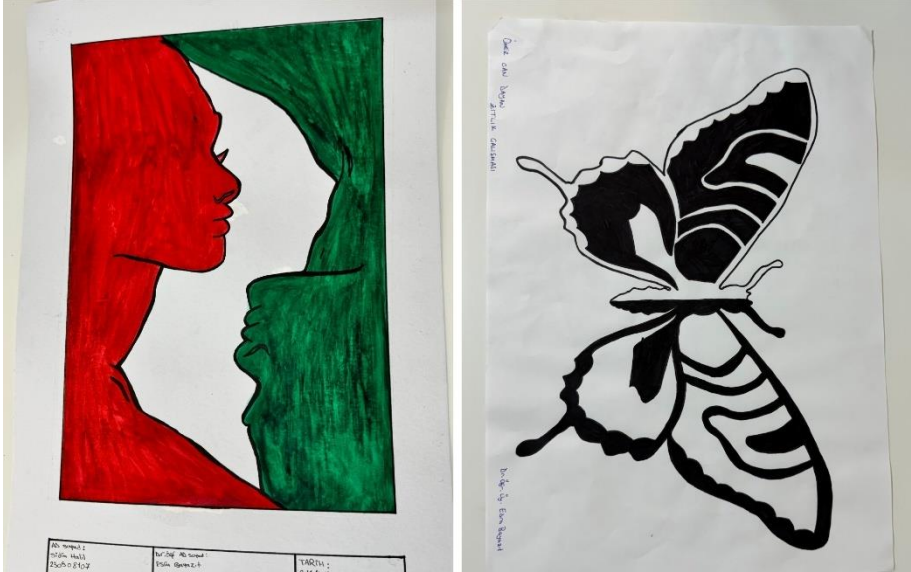
Şekil 82. Origami yıldız ve kâğıt keleklerle düzenlenmiş kompozisyon denge-egemenlik unsuru

Zıt-Uygunluk

Çalışmalar, zıtlık (kontrast) ve uygunluk (uyum) ilkelerinin mekânsal algı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Siyah-beyaz ve renkli kompozisyonlarda kullanılan sert karşıtlıklar, görsel dinamizmi artırarak odak noktası yaratmıştır. Özellikle spiral ve geometrik desenlerde zıtlık, derinlik ve hareket hissini güçlendirmiştir. Renkli çalışmalarda kırmızı-yeşil gibi tamamlayıcı renkler kullanılarak görsel gerilim ve aynı zamanda denge sağlanmıştır. Diğer yandan, uygunluk ilkesine dayalı kompozisyonlarda yinelenen motifler ve ritmik düzenlemeler görsel bütünlük oluşturmuştur. Siyah kelebek formu ya da geometrik figürlerin dengeli yerleşimi, uyumu pekiştirmiştir. Böylece zıtlık, vurgu ve dinamizm üretirken; uygunluk görsel istikrar ve bütünlük sağlamıştır (Şekil 84,85).

Şekil 83. Merkezde konumlanan dairesel form ve ritmik çizgilerle oluşturulmuş zıtlık. Siyah üçgenler ve kırmızı yıldızlarla zıtlık

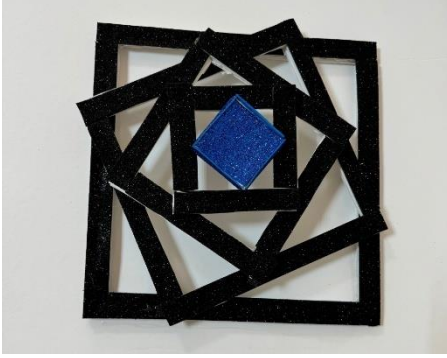

Şekil 84. Kırmızı ve yeşil renklerin karşıtlığıyla zıtlık. Siyah-beyaz zıtlığıyla güçlendirilmiş kelebek figürü

Koram

Çalışmalarda koram (hiyerarşi) ilkeleri, farklı geometrik biçimler ve düzenlemeler üzerinden yansıtılmıştır. İç içe geçen geometriler, spiral düzenler ve farklı ölçeklerdeki kelebek formları görsel akış ve odak noktası oluşturmuştur. Siyah-beyaz kontrastlar ve merkez-çevre ilişkisiyle hiyerarşik düzen güçlendirilmiştir (Şekil 86). Spiral düzenli çalışmalar, içten dışa yayılan bir

hareketle görsel akış oluştururken, hiyerarşinin sürekli bir geçişle vurgulandığını göstermektedir. Dikey elemanların farklı yüksekliklerle kurgulandığı modeller, hiyerarşinin mekânsal boyutunu ortaya koymuştur. Eğrisel yüzeyler, izleyicinin bakışını belirli bir odak noktasına yönlendirmiştir (Şekil 87,88).

Şekil 85. Siyah çerçevelerle merkez-çevre ilişkisi. Kelebek formu ile koram

Şekil 86. İç içe geçen beşgenlerle hiyerarşik düzen.
Katmanlı kelebek formu ile ölçeksel koram

Şekil 87. Kıvrımlı yüzeylerle mekânsal hiyerarşi

Ülkelerin Simgesel Yapıları ve Kimlik Öğeleri

Temel Tasarım dersi kapsamında yürütülen vize çalışmasında, Peyzaj Mimarlığı ve Tasarım MYO öğrencileri, Siirt Üniversitesi'nin Erasmus programı çerçevesinde bağlantılı olduğu 35 ülkeyi referans alarak tasarım üretimleri gerçekleştirmiştir. Çalışmalarda, söz konusu ülkelerin kimlik yapılarını yansıtan öğeler temel alınmış; öğrenciler, derste edindikleri temel tasarım ilkelerini (örneğin şekil-biçim, renk, doku) bu öğelerle ilişkilendirerek maketlere aktarmıştır. Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan, Kuzey Makedonya, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, Sırbistan, Türkiye ve Birleşik Krallık olmak üzere 35 farklı ülke üzerinden yürütülen çalışmalar, kimlik öğelerinin tasarımıyla bütünleştirilmesi açısından çeşitlilik göstermektedir.

Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

- ✓ Ülkelerin kura ile seçilmesi
- ✓ A3-A2 ebadında karton düzlem
- ✓ Malzeme seçimi sınırsız: sürdürülebilir ve atık malzemeler
- ✓ Sunum bütünlüğü (maket + yazılı açıklama)
- ✓ Temel tasarım eleman ve prensiplerinin kullanılması

Aşağıdaki görsellerde çıktılar verilmiştir:

Şekil 89'daki çalışma, Lüksemburg'daki Philharmonie Luxembourg (Lüksemburg Filarmoni Salonu) yapısını temsil etmektedir. Tasarım, çizgi, ritim ve vurgu ilkeleri bağlamında öne çıkmaktadır. Düşey kolonların tekrarıyla ritim ve

bütünlük sağlanmış, renkli ışıklar vurgu noktaları oluşturarak hareketlilik katmıştır. Çevresindeki bitkisel öğeler ise yapının peyzajla ilişkisini güçlendirmiştir.

Şekil 88. Lüksemburg'daki Lüksemburg Filarmoni Salonu

Şekil 90'daki öğrencilerin çalışmasında Belçika'ya ait Atomium yapısı çizgi, form ve vurgu ilkeleriyle yeniden kurgulanmış; küresel noktaların bağlantıları bütünlük, metalik dokular modernist kimlik, tekrar eden çizgiler ise denge ve ritim sağlamıştır. Diğer çalışmada ise İngiltere'nin simgesi kırmızı telefon kulübesi, renk, oran-orantı ve modüler tekrar ilkeleriyle yorumlanmıştır.

Şekil 89. Belçika Atomium ve İngiltere'nin kırmızı telefon kulübesi

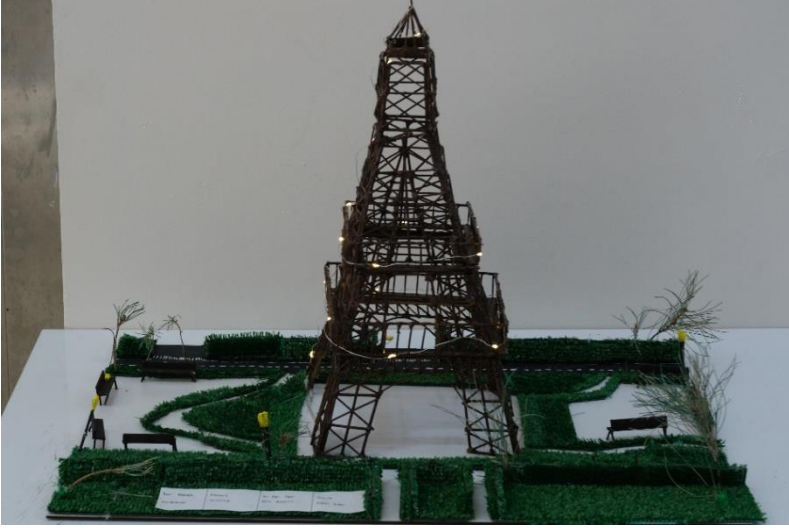
Filistin'deki Kubbetü's-Sahra yapısını temsil etmekte olup merkezilik, simetri ve geometrik düzen ilkeleri öne çıkmaktadır (Şekil 91). Slovakya'daki Slavín Anıtını temsil etmekte olup dikey vurgu, simetri ve hiyerarşi ilkeleriyle anıtsal bir mekânsal kurgu ortaya koymaktadır (Şekil 92). Şekil 93'deki çalışma Paris'teki Eyfel Kulesi'ni temsil etmekte olup dikey vurgu, ritim ve şeffaflık ilkeleriyle kurgulanmıştır. İnce çubuklarla oluşturulan iskelet yapının hafifliğini yansıtırken, çevresel düzenleme kule ile kentsel peyzaj ilişkisini vurgulamıştır.

Şekil 90. Filistin Mescid-i Aksa külliyesi

Şekil 91. Slovakya Slavín Anıtı

Şekil 92. Paris Eyfel Kulesi Maketi

Polonya'daki Centennial Hall'u temsil etmektedir. Dairesel ve katmanlı kütle düzeniyle özgün mimari yansıtılmış; bütünlük, ritim, vurgu ve hareket ilkeleri ön plana çıkarılmıştır (Şekil 94). Almanya'nın karakteristik konut mimarisini temsil etmektedir. Yarı ahşap konstrüksiyon ve dik çatılarla kimlik vurgulanmış; cephelerdeki geometrik desenler ritim ve doku oluşturmuştur. Çalışma, doku, ritim, kontrast, denge ve bütünlük ilkelerini yansıtmaktadır (Şekil 95). İspanya'nın kültürel kimliğini simgeleyen gitarı temsil etmektedir. Siyah renkle vurgulanan maket, güçlü kontrast etkisiyle Flamenco müziğinin duygusal coşkusunu ve İspanyol kültürünün sanatsal yönünü yansıtmaktadır (Şekil 96).

Şekil 93. Polonya Centennial Hall Maketi

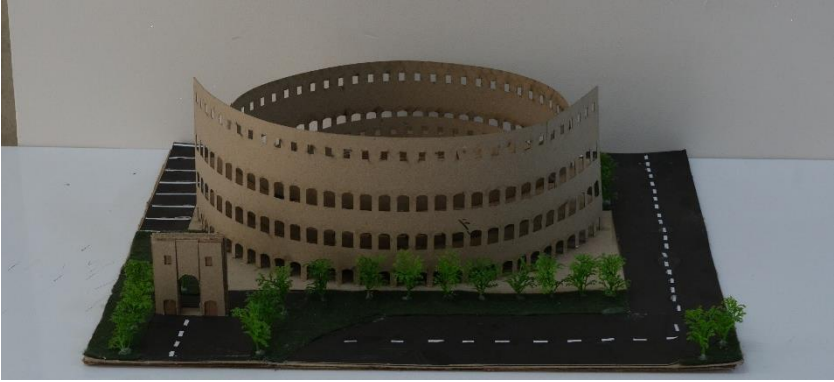

Şekil 94. Almanya'nın karakteristik konut mimarisi

Şekil 95. İspanya Gitar Maketi

İtalya'nın simgelerinden Roma Kolezyumu'nu temsil etmektedir. Katmanlı dairesel form kartonla üretilmiş, cephedeki kare boşluklar kemerli açıklıkların soyut yorumu olarak ele alınmıştır. Çalışma, yapının özgün kimliğini sadeleştirilmiş biçimde yansıtmaktadır (Şekil 97). Londra'nın simgelerinden Tower Bridge'i temsil etmektedir. Karton ve çubuklarla köprünün kule ve bağlantıları vurgulanmış, tabandaki mavi renk Thames Nehri'ni simgelemiştir. Çalışmada çizgi, form ve simetri dengeli biçimde öne çıkmaktadır (Şekil 98). Şekil 99'daki çalışmada öğrenciler, Aziz Mark Kilisesi ve Estergon Bazilikası'nı rölyef tekniğiyle yorumlamıştır. Rölyef, yapılarının üç boyutlu etkisini yüzeye taşıyarak kütle vurgusunu güçlendirmiştir. Aziz Mark Kilisesi'nde kemer ve taş örgü ritmi, Estergon Bazilikası'nda ise kolon, alınlık ve kubbe detayları öne çıkarılmış; rölyef mekânsal bir anlatım dili olarak etkili biçimde kullanılmıştır. Portekiz'in simgelerinden Lizbon Belém Kulesi'nin modellendiği çalışmada karton kutularla oluşturulan kütlede mazgal, burç ve kule detayları işlenmiş; silindirik elemanlar savunma mimarisini yansıtmıştır. Gri-siyah tonlar taş dokusunu, mavi zemin ise yapının su üzerindeki konumunu ifade etmiştir (Şekil 100).

Şekil 96. Roma Kolezyumu Maketi

Şekil 97. İngiltere - Tower Bridge Maketi

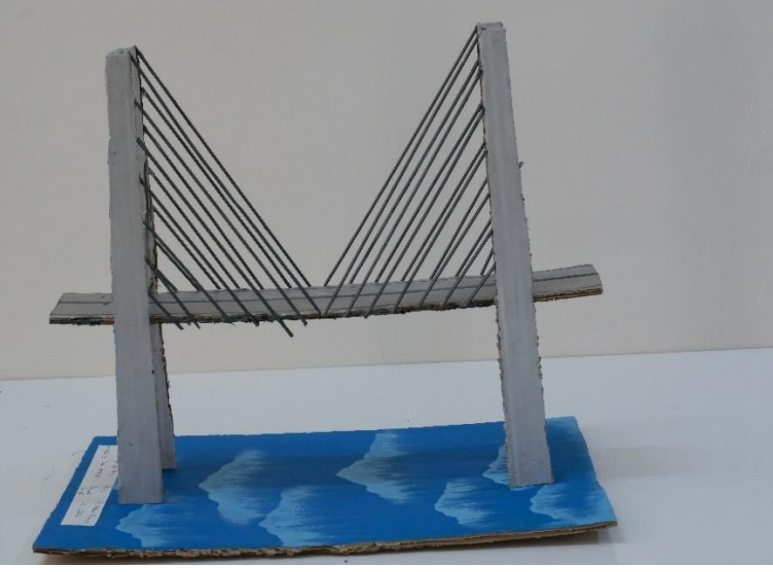

Şekil 98. Aziz Mark Kilisesi (Sırbistan) ve Estergon Bazilikası (Macaristan)

Şekil 99. Lizbon Belém Kulesi

İsveç'in Öresund Köprüsü'nü temel alarak hazırlanmıştır. Tasarımda denge, simetri ve ritim öne çıkarken, mavi zemin köprünün su üzerindeki konumunu vurgulayarak bağlamı güçlendirmiştir (Şekil 101). Avusturya'nın Schönbrunn Sarayı'nı temel alarak hazırlanmıştır. Modelde simetri, denge ve ritim ilkeleri öne çıkarken, sarı ve kahverengi tonlar kontrast sağlayarak yapının okunabilirliğini artırmıştır (Şekil 102). Lihtenştayn'daki Pfarrkirche St. Josef yapısını temel tasarım ilkeleriyle yorumlamaktadır. Taş cephelerde doku ve tekrar ile ritim vurgulanmış, zemin düzenlemesinde kullanılan doğal unsurlar ise mekân-çevre uyumunu öne çıkarmıştır (Şekil 103). İrlanda'daki Albert Anıt Saatini temel tasarım ilkeleriyle yeniden yorumlamaktadır. Dikey form korunarak oran-orantı ve hiyerarşi öne çıkarılmış, geometrik tekrarlarla ritim sağlanmış, saat bölümünde vurgu ilkesi belirginleştirilmiştir (Şekil 104).

Şekil 100. İsveç Öresund Köprüsü

Şekil 101. Avusturya'nın Schönbrunn Sarayı

Şekil 102. Lihtenştayn Pfarrkirche St. Josef Kilisesi

Şekil 103. İrlanda Albert Anıt Saatini

Hırvatistan'daki Rijeka Camiini temel tasarım ilkeleriyle yeniden yorumlanan çalışmada kütleler arası boşluklarla ritim ve hareket vurgulanmış, atık malzemeler ve ışıklandırma kullanımıyla iç-dış mekân etkileşimi güçlendirilmiştir (Şekil 105). Malta'daki Mosta Rotunda'yı (Basilica of Ta' Pinu) temel tasarım ilkeleriyle yorumlanan çalışma, ana gövde ile yan kule arasındaki orantı ve hiyerarşi vurgulanmış, merkezdeki kubbe odak noktası oluşturmuştur. Karton malzeme ile sadeleştirilmiş yüzeyler kütesel algıyı güçlendirirken, çevresindeki yol ve yeşil alan düzenlemesi denge ve simetriyi pekiştirmiştir (Şekil 106).

Şekil 104. Hırvatistan Rijeka Camii

Şekil 105. Malta - Basilica of Ta' Pinu Maketi

Şekil 107'deki çalışmada Yunanistan'ın kimlik ögesi Hephaestus Tapınağı modellenmiştir. Karton ve ahşap çubuklarla oluşturulan düşey-yatay ilişkiler, ritim ve dengeyi öne çıkarırken; simetrik düzen ve oran kullanımı yapının bütünlüğünü vurgulamıştır. Bulgaristan'ın Buzludzha Anıtı modellenen çalışmada, yatay dairesel kütle ile dikey anıt bloğu arasındaki zıtlık, denge ve hiyerarşiyi vurgulamıştır. Ritmik pencere boşlukları hareket etkisi yaratırken, yıldız figürü odak noktası olarak öne çıkmıştır (Şekil 108). Karadeniz'in geleneksel konut mimarisini yansıtan çalışma, simetrik cephe düzeni ve katmanlı çatı denge ve oran ilkelerini öne çıkarırken, pencerelerin ritmik tekrarı görsel ahenk sağlamıştır. Kırmızı çatı-beyaz duvar kontrastı vurgu oluşturmuş, bahçe düzenlemesi ve bitkisel öğeler yapının doğayla uyumunu güçlendirmiştir (Şekil 109). Şekil 110'daki çalışma, Finlandiya'nın cam iglolarını temel tasarım ilkeleriyle yorumlamaktadır. Modüler tekrarlanan iglolar ritim ve tekrar oluştururken, şeffaf kubbeler form-strüktür uyumu sağlamıştır. Beyaz pamuk kar etkisini, ışıktandırma vurgu ve gölge dengesini güçlendirmiş; çevresel düzenleme ise bütünlük ilkesini yansıtmıştır. Şekil 111'deki çalışma, Letonya'daki kale kalıntılarından esinlenerek hazırlanmıştır. Tasarımda denge, ritim, vurgu ve mekân kurgusu öne çıkarken; ahşap, taş ve bitkisel dokuların birlikte kullanımı güçlü bir kompozisyon oluşturmuştur. Danimarka'nın renkli

sıra evlerini ve sokak dokusunun yansıtıldığı çalışmada, atık malzemelerle üretilen makette sürdürülebilirlik vurgulanmış; farklı renklerde cepheler İskandinav mimarisinin canlı estetiğini ortaya koymuştur. Zemin ve küçük ölçekli detaylar (ağaç, masa, şemsiye) mekânın yaşanabilirliğini güçlendirmiştir (Şekil 112). Şekil 113'teki çalışma ise, İzlanda'nın simgelerinden Mavi Kilise'yi çevresel düzenlemelerle birlikte modellemiştir. Giriş aksı, yürüyüş yolu, bitkisel ve sert zemin öğeleri ölçekli biçimde işlenmiş; çalışma, yapının mimari kimliğinin yanı sıra kültürel ve doğal çevreyle bütünleşmesini yansıtmaktadır.

Şekil 106. Yunanistan Hephaestus Tapınağı Maketi

Şekil 107. Bulgaristan Buzludza Anıtı

Şekil 108. Türkiye - Trabzon Evleri

Şekil 109. Finlandiya - Kakslauttanen Arctic Resort Maketi

Şekil 110. Letonya'nın Riva, Cesis, Sigulda ve Turaida bölgelerindeki kale kalıntıları

Şekil 111. Danimarka sokak dokusu

Şekil 112. İzlanda Mavi Kilise

Müziğin Mekân Tasarımına Dönüşümü

Öğrenciler kendi seçtikleri bir müzik parçasını dinleyip müziğin hissettirdiğini temel tasarım eleman ve prensiplerini kullanarak kompozisyon oluşturmuşlardır (Güner & Kabasoplu, 2019).

Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

- ✓ 2D çalışması A3 ebadında
- ✓ 3D çalışması istenilen ölçü düzleminde
- ✓ Malzeme seçimi sınırsız
- ✓ Sunum bütünlüğü (maket + yazılı açıklama)
- ✓ Müzik parçası (sanatçı + şarkı adı)

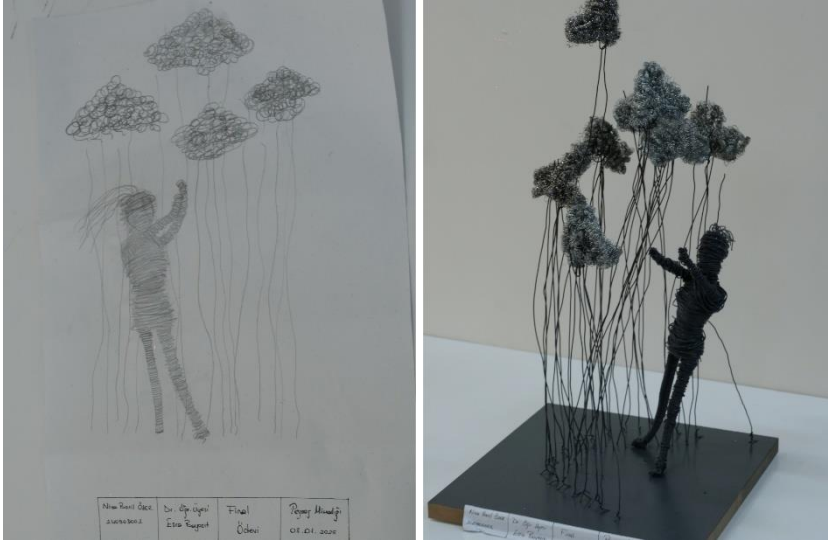
Aşağıdaki görsellerde çıktılar verilmiştir:

Çalışmada Vangelis'in *1492 Conquest of Paradise* eseri temel alınmış, müziğin ritmi dairesel, dikey ve üçgen formlarla görselleştirilmiştir. Işık ve gölge kullanımı, yarı geçirgen yüzeylerle dramatik bir etki yaratmış; farklı malzemelerle sağlanan doku ve saydamlık ise parlak-mat kontrastı oluşturmuştur. Hareket ve ritim, farklı yükseklikteki elemanlar ve ışık oyunları ile desteklenirken, vurgu üçgen yüzeyler ve ışığın yoğunlaştığı merkezde toplanmıştır. Çalışma, denge ve birlik içinde hiyerarşik bir düzen kurarak müziğin güçlü yapısını başarılı biçimde yansıtmaktadır (Şekil 114).

Şekil 113. Vangelis'in *1492 Conquest of Paradise* eserinin maket çalışması

Şebnem Ferah'ın "*Yağmurlar*" şarkısından esinlenen çalışmada, müziğin duygusal yoğunluğu ve yağmur metaforu mekânsal dile aktarılmıştır. Figürün gökyüzüne uzanışı umutlu-melankolik yapıyı yansıtırken, tel kıvrımları yağmurun akışkan doğasını ifade etmiştir. Biçim ve formda denge, figürün yönelimiyle hareket, tel örgüde doku ve saydamlık; ritim ve tekrarda ise yağmur damlası etkisi öne çıkmıştır (Şekil 115).

Şekil 114. Şebnem Ferah'ın “Yağmurlar” adlı eserinden esinlenerek hazırlanan çalışma

Labour'un *Paris Paloma* adlı parçasından esinlenen çalışmada, deniz ve dalga metaforları biçim ve renk düzenlemeleriyle yansıtılmıştır. Mavi tonlar müziğin akışkan ritmini görselleştirirken, spiral dalga formları harekete vurgu yapmıştır. Pamuksu dokular köpük etkisi, midye ve deniz kabukları ise tematik bütünlük sağlamıştır. Doku, tekrar ve ritim unsurlarıyla çalışma hem otantik hem de duyuşsal bir zenginlik kazanmıştır (Şekil 116).

Şekil 115. *Paris Paloma* şarkısından esinlenerek hazırlanan çalışma

James Arthur'ın *Impossible* adlı şarkısından esinlenen çalışmada, kırılğanlık ve umutsuzluk temaları mekânsal bir anlatımla yansıtılmıştır. Parçalanmış ve yeniden bütünleşen formlar gerilimi ifade ederken, siyah tonlar duygusal yoğunluğu güçlendirmiştir. Boşluk-doluluk dengesi şarkının dramatik atmosferini görselleştirmiş, çalışma melankoli ile direnci sembolik biçimde ortaya koymuştur (Şekil 117).

Şekil 116. James Arthur'ın *Impossible* şarkısından esinle hazırlanan çalışma

Çalışmada öğrenci, Toygar Işıklı'nın *Aşk-ı Memnu Jenerik (Piyano Cover)* eserini mekânsal tasarıma dönüştürmüştür. Siyah piyano maketi mavi tonlardaki zemin üzerinde konumlanarak eserin melankolik atmosferi yansıtılmış; karton, mukavva ve boya kullanımıyla estetik ve işlevsel bir bütünlük sağlanmıştır. Çalışmada renk, vurgu, doku etkisi öne çıkmaktadır (Şekil 118).

Şekil 117. Toygar Işıklı'nın “Aşk-ı Memnu Jenerik (Piyano Cover)” eserinden esinlenilerek hazırlanan tasarım

Nils Frahm'ın *Says* adlı eser mekânsal bir tasarıma dönüştürmüştür. Üç katmanlı düşey düzenlemede suyun akışı, müziğin ritmik yapısını yansıtırken; ritim, hiyerarşi ve hareket ilkeleri ön plana çıkmıştır. Doğal malzemeler (çakıl, yosun, kuru dal) ile yapay elemanların birlikteliği ise eserin organik ve elektronik yapısını görsel dile aktarmıştır (Şekil 119).

Şekil 118. Nils Frahm'ın “*Says*” eserinden esinlenilerek hazırlanan tasarım

Bu çalışmada Ferdi Tayfur'un “*Sanma ki Yaşıyorum*” adlı şarkısı mekânsal bir kurguya dönüştürülmüştür. Tasarımda sözlerle ilişkili üçlü bir hiyerarşi kurgulanmış; orta bölüm karanlık atmosferiyle “sanma ki yaşıyorum” ifadesini, üst bölüm yeşil ve su öğeleriyle “tek tesellim hayallerim” temasını, alt bölüm ise küçük ve ikili yapısıyla “kendi kendimi arıyorum” sözünü yansıtmıştır. Merdivenlerin her çıkışının suya yönelmesi yokluk ve hiçlik duygusunu pekiştirirken, denge, zıtlık ve uyum ilkeleriyle müziğin duygusal katmanları görsel bütünlüğe aktarılmıştır (Şekil 120).

Şekil 119. Ferdi Tayfur'un “*Sanma ki Yaşıyorum*” adlı şarkısından esinlenerek hazırlanan eskiz ve üç boyutlu model

Bond'un "Explosive" parçasından esinlenerek hazırlanana çalışmada müzikteki ritim ve dinamizm, dairesel düzen, yüksek binalar, park alanları ve araç öğeleriyle mekâna aktarılmıştır. Hareket, hiyerarşi ve zıt renk kullanımı (mor-sarı) tasarımın temel unsurlarını oluşturmuş; böylece müziğin enerjisi mekânsal dile başarıyla yansıtılmıştır (Şekil 121).

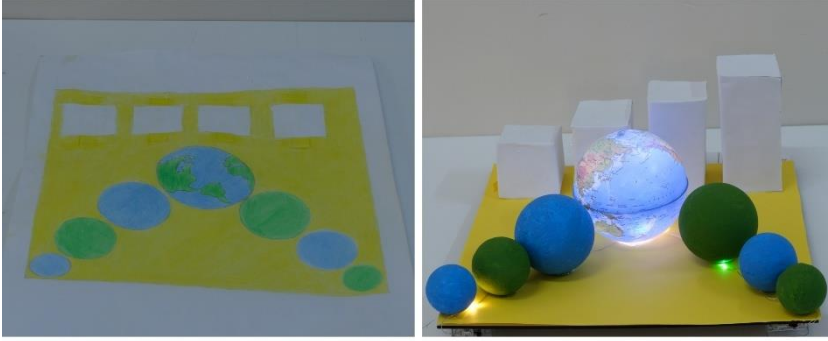
Şekil 120. Bond'un *Explosive* parçasına göre kurgulanan tasarımın çizim ve maket görünümü

Şekil 122'deki çalışmada öğrenci, Rodrigo'nun *Gitar Konçertosundan* esinlenerek 2D ve 3D tasarımlar geliştirmiştir. 2D kolajda, Picasso'nun *Guernica* tablosundan ilham alarak savaşın şiddeti, hüznü ve gözyaşlarını görselleştirmiştir. 3D makette ise Barselona şehir planını küresel forma uyarlayarak savaşın yıkıcı etkilerini parçalanmış düzen ve yanlış yollar üzerinden ifade etmiştir. Çalışmada şekil, biçim, tekrar, hareket ve vurgu öğeleri etkili biçimde kullanılmıştır.

Şekil 121. Rodrigo Gitar Konçertosu'ndan esinlenen çalışma

Isaac Albéniz’in *Asturias* adlı eserinden esinlenilen çalışmada sarı zemin üzerine hiyerarşik biçimde yerleştirilen küreler, bireyin duygusal yolculuğunu simgelemektedir. Ortadaki büyük küre dünyayı, çevresindeki küçük küreler ise zamanla kazanılan duygusal olgunluğu temsil etmektedir. Tasarımda ritim, uyum ve hiyerarşi ilkeleri öne çıkmış, müzikle kurulan duygusal bağ zamansal ve mekânsal boyutlarıyla yansıtılmıştır (Şekil 123).

Şekil 122. Isaac Albéniz’in Asturias eserinden esinlenen çalışmalar

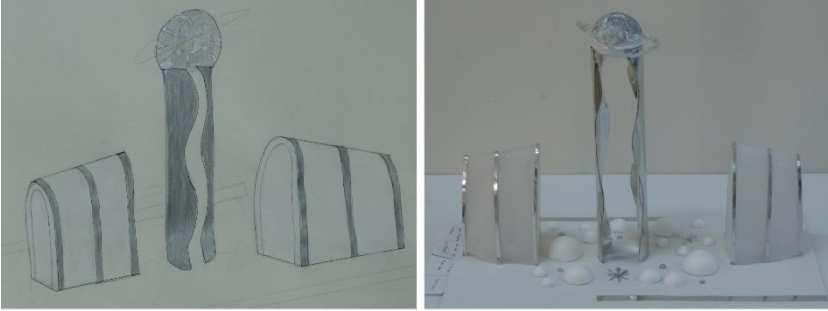
Polyushka Polye (Efkan Şeşen uyarlaması) şarkısından esinlenilen çalışmada yarı küresel form, insanın içsel yolculuğunu simgelerken; siyah fener hüznü, mavi tonlar dinginliği temsil etmektedir. Objelerin hiyerarşik düzeni şarkının ritmik akışını yansıtmış, ışık kullanımı ise melodi ve ıslık geçişlerindeki duygu değişimlerini pekiştirmiştir. Tasarım, müziğin duygusal atmosferini mekâna dönüştürülmüş bir yorumu olmuştur (Şekil 124).

Şekil 123. Efkan Şeşen - Polyushka Polye- Renkler ve ıslıklar şarkısının mekâna yansıtılması

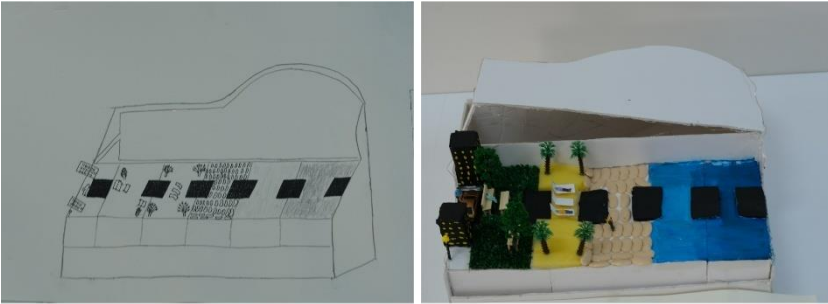
Bu çalışma, Bonobo’nun *Kiara* parçasından esinlenmiştir. Saydam yüzeyler uzayın sınırsızlığını ve müziğin akışkan yapısını temsil ederken, yükselen dikey

formlar ritmik bir hareket etkisi yaratmıştır. Işık ve yansımalar, elektronik tınların mekânsal karşılığı olarak soyut bir atmosfer oluşturmuştur (Şekil 125).

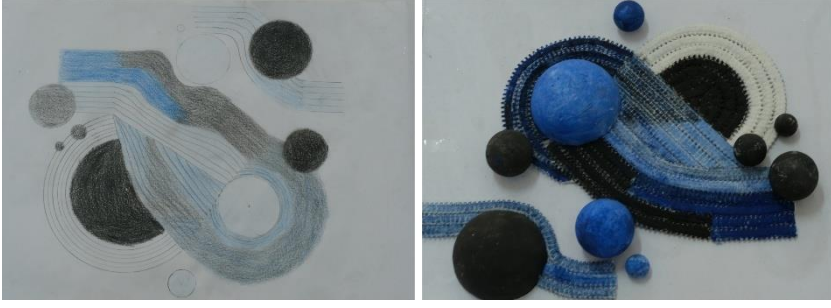
Şekil 124. Bonobo'nun *Kiara* adlı parçasından esinlenerek geliştirilen çalışma

Şekil 126'daki tasarım, Evgeny Grinko'nun *Valse* adlı eserinden esinlenmiştir. Piyano formu üzerinden kurgulanan çalışmada doku ve hareket öne çıkarılmış, notaların ritmi denizden plaja ve kente uzanan aşamalı bir mekânsal akışla görselleştirilmiştir.

Şekil 125. Evgeny Grinko - *Valse* eserinden esinlenerek geliştirilen çalışma

Beethoven'ın *Moonlight Sonata* eserinden esinlenerek hazırlanan çalışma, müziğin melankolik ve akışkan yapısı 2D ve 3D formlarla yorumlanmıştır. 2D çalışmada dairesel düzen ve renk geçişleriyle müziğin ritmik akışı görselleştirilmiş, 3D çalışmada ise farklı boyutlardaki küresel formlar ve katmanlı yüzeyler kullanılarak derinlik ve hareket etkisi artırılmıştır. Tasarımda ritim, tekrar, hiyerarşi ve kontrast ilkeleri başarıyla uygulanmış; müziğin duygusal yoğunluğu mekânsal bir dile dönüştürülmüştür (Şekil 127).

Şekil 126. Beethoven - Moonlight Sonata eserinden
esinlenerek geliştirilen çalışma

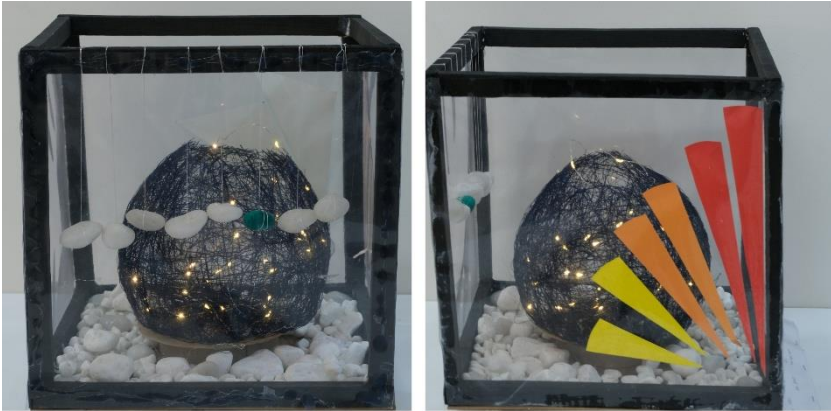
Hacmin Sınırlarında Mekân Soyutlaması

İç Mekân Tasarımı Programı öğrencileri, 30x30x30 cm'lik bir hacim içerisinde mekân soyutlaması konulu çalışmada, üç temel tasarım elemanı ve prensibini kullanarak özgün mekânsal kurgular geliştirmiştir. Ortaya çıkan final ürünleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını, soyut düşünme becerilerini ve tasarım ilkelerini mekâna uyarlama yetkinliklerini yansıtmaktadır.

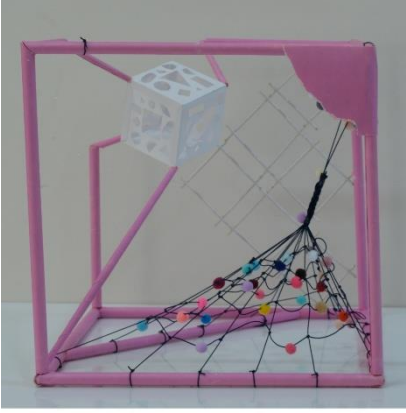
Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

- ✓ 30x30x30 cm'lik içi boş bir küp (hacim)
- ✓ En az üç temel tasarım elemanı ve prensibini kullanmak
- ✓ Malzeme seçiminde herhangi bir sınırlama olmaksızın özgün üretim
- ✓ Mekân kurgusunda: Yaratıcılık ve özgünlük

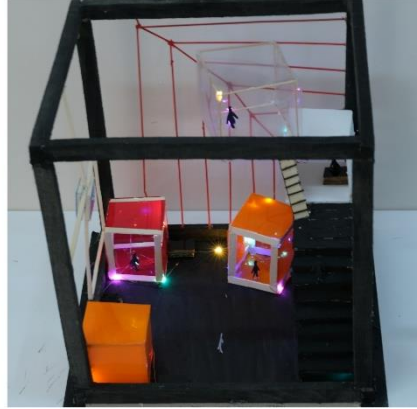
Aşağıdaki görsellerde öğrencilerin bu kapsamda ürettikleri çıktılar sunulmaktadır (Şekil 128-140).

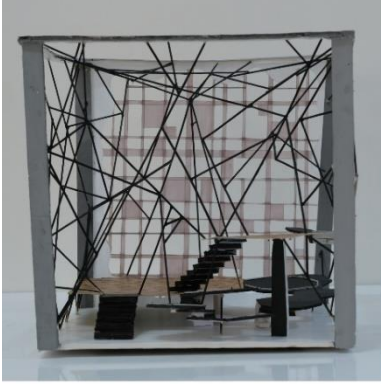
Şekil 127. Mekân soyutlamasında temel tasarım ilkelerinin (ışık, renk ve ritim)
kullanıldığı öğrenci çalışması

Şekil 128. Mekân soyutlamasında denge, hareket ve ritim ilkelerinin kullanıldığı öğrenci çalışması

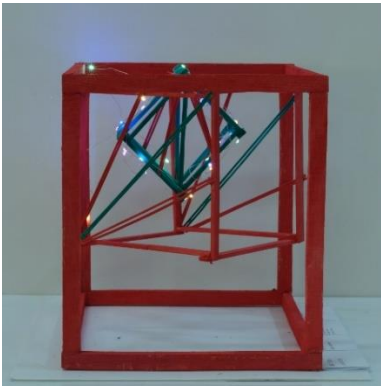
Şekil 129. Mekân soyutlamasında hacim, perspektif, ışık ve renk öğelerinin birlikte kullanıldığı; merdiven, küp formlar ve ışıklandırmalarla mekânsal derinlik ve hareketin vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 130. Mekân soyutlamasında çizgisel elemanlar, şekil-biçim ve hareketin kurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 131. Mekân soyutlamasında renk, şekil-biçim ve ritmik tekrarlarla mekânsal düzenin vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 132. Mekân soyutlamasında renk (zıt renkler), hiyerarşi, diyagonal çizgiler ve ışık öğeleriyle derinlik ve hareket etkisinin kurgulandığı çalışması

Şekil 133. Mekân soyutlamasında hareket, tekrar, renk ilkelerinin vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 134. Mekân soyutlamasında hiyerarşi, ritmik tekrarlar ve renkli modüllerle hareket ve dinamizmin vurgulandığı öğrenci çalışması

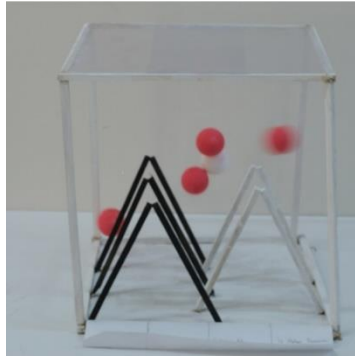
Şekil 135. Mekân soyutlamasında doku, renkler ve ışık kullanımıyla mekânsal derinlik ve hareketin kurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 136. Mekân soyutlamasında iç içe geçmiş küp formlar aracılığıyla denge, simetri ve mekânsal derinliğin vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 137. Mekân soyutlamasında ışık, renk (yakın ve sıcak tonlar) ve doku etkileriyle mekânsal atmosferin oluşturulduğu; merkezdeki formun vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 138. Mekân soyutlamasında şekil-form, denge, ritim ve hareketin vurgulandığı öğrenci çalışması

Şekil 139. Mekân soyutlamasında tema üzerine kurgulanan öğrenci çalışması.
Kış teması, doğal malzemeler ve simgesel öğelerle vurgulanmıştır

Maket Yapım Tekniği: Ütopik Peyzaj

Peyzaj mimarlığı tasarımının sınırlarını zorlayan, düşsel ve yenilikçi mekân arayışlarını somutlaştırmak amacıyla maketler tasarlanmıştır. Ütopik peyzaj çalışmaları, öğrencilerin hayal gücünü ve yaratıcılığını ön plana çıkararak idealize edilmiş mekân kurguları oluşturmalarını amaçlamaktadır. Öğrencilere malzeme kullanımı konusunda herhangi bir kısıtlama getirilmemiş olsa da öğrencilerin hazır materyaller ve ağaç figürleri yerine atık malzemelerden yararlanarak kendi üretimlerini yapmaları istenmiştir.

Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

- ✓ 50x70 veya 40x60 cm 'lik bir yüzey
- ✓ Malzeme seçimi sınırsız: sürdürülebilir ve atık malzemeler
- ✓ Sanatsal / deneysel malzemeler
- ✓ Sunum bütünlüğü (maket + açıklama)

Aşağıdaki görsellerde öğrencilerin bu kapsamda ürettikleri çıktılar sunulmaktadır.

Ütopik peyzaj maketleri, öğrencilerin hayal gücünü ve özgün tasarım yaklaşımlarını ön plana çıkarmıştır. Şekil 141'deki maket ütopik peyzaj kurgusunun deneysel bir örneğini sunmaktadır. bu maket öğrencinin ütopya kavramını doğa ile teknoloji arasında kurduğu bağ üzerinden yorumladığını göstermektedir. Doğa ve edebiyatın bütünleşmesini temsil eden ütopik bir kurguyu vurgulayan çalışmalarda, kitap formu tasarımın merkezinde yer almakta olup buradan çıkan patika ve doğal öğeler hikâye ile mekân arasında bağ kurmaktadır (Şekil 142-144). Dünyada sadece hayvanların kaldığı bir ütopya ile hazırlanan bir başka çalışma, doğanın hâkimiyetini ve insan etkisinden arınmış

bir yaşamı vurgulamaktadır (Şekil 145). Doğa üzerinden giden Şekil 146'daki çalışma ise çölleşen dünyada tek kalmış bir peyzaj alanının koruma altına alındığını vurgulamaktadır. Doğanın kırılğanlığını ve korunma gerekliliğini öne çıkaran bu çalışmada ortada konumlandırılan büyük gümüş renkli form, yaşamın merkezini ve doğanın simgesel değerini temsil ederken, çevresindeki yeşil elemanlar ekolojik çeşitliliği destekleyecek biçimde düzenlenmiştir. Şeffaf koruyucu kabuk, mekânın sınırlarını belirleyerek güvenlik ve sürdürülebilirlik kavramlarına atıfta bulunmuştur.

Şekil 147'deki çalışma gezegenlerin peyzaj ile bütünleştirildiği ütopyik bir kurguyu temsil etmektedir. Küçük bir peyzaj alanı üzerinde yerleştirilen gölet, ağaçlar ve insan figürleri, yaşamın sürekliliğini simgelerken; çevresine konumlandırılmış farklı boyutlardaki gezegenler, evrensel bir perspektif kazandırmıştır. Masalsı bir köy atmosferi kurgulanan Şekil 148'deki çalışmada özellikle organik formlu yapılar, renkli ağaçlar ve doğal detaylarla ütopyik bir peyzaj anlayışı öne çıkarılmıştır. Tasarımda kullanılan sarı tonlu, yuvarlak hatlı evler ve çevresindeki renkli ağaçlar, masalsı bir mekân algısı yaratırken; bu kurgunun görsel dili *The Hobbit / Shire* köyü ile benzerlik göstermektedir. Şekil 149'daki çalışmada merkezde konumlanan büyük ağaç formu, hem ağaç hem de bulut metaforlarını çağrıştırarak tasarımın en güçlü odak noktası haline gelmiştir. Bu çift anlamlı yorum, doğa ile gökyüzü arasında kurulan bağ üzerinden mekânın ütopyik kurgusunu güçlendirmiştir. Şekil 150'deki çalışmada ise tasarımın merkezinde yer alan küre formu içerisinde kurgulanan kelebek, yaşamın kırılğanlığını ve doğanın hassas dengesini temsil etmektedir. Kürenin etrafını saran yeşil formlar, doğayı koruyan bir örtü gibi tasarlanarak koruma ve barınma kavramlarını ön plana çıkarmıştır. Ütopyik peyzaj yaklaşımıyla kurgulanan bir başka çalışmada, merkezde yer alan siyah küre doğa ile insan yapımı arasındaki bilinmezliği temsil eden bir odak olarak öne çıkmaktadır. Çevresini saran mavi yüzeyler, suyu yaşamın sürekliliğinin simgesi haline getirirken, beyaz çiçek formları bu yüzey üzerinde yaşamın yeniden üretimini sembolize etmektedir (Şekil 151). Şekil 152'deki ütopyik peyzaj çalışması, doğanın yok oluşundan yeniden canlanışına giden süreci simgesel bir kurguyla ele almaktadır. Ön kısımda yer alan kuru ve yeşilsiz toprak, yaşamın eksikliğini temsil ederken, üzerine serpiştirilen çok renkli yol parçaları umut ve çeşitliliğin sembolü olarak işlev görmektedir. Bu yol, izleyiciyi adım adım arka plandaki canlı yeşil peyzaj alanına ve hayat kaynağı olan suya yönlendirmektedir.

Şekil 140. Küresel yaşam birimleri, su ögesi, köprüler ve bitkisel düzenlemeler doğa-insan etkileşimi

Şekil 141. Kitap metaforu üzerinden kurgulanan ütöpik peyzaj tasarımı

Şekil 142. Kitap ve doğa bütünleşmesi üzerinden kurgulanan ütöpik peyzaj tasarımı

Şekil 143. Kitap metaforu üzerinden kurgulanan ütöpik çalışma

Şekil 144. Hayvan çiftliği teması üzerinden kurgulanan ütopyk peyzaj modeli

Şekil 145. Çölleşen dünyada koruma altına alınmış tek peyzaj alanını simgeleyen maket çalışması

Şekil 146. Gezegenlerle bütünleştirilmiş ütopyik bir peyzaj alanını temsil ütopyik peyzaj tasarımı

Şekil 147. Masalsı ütopyik bir köy atmosferi üzerinden kurgulanan maket

Şekil 148. Ağaç ve bulut metaforlarını bir araya getiren merkezî odaklı ütöpik peyzaj

Şekil 149. Doğayı koruyan küre formu ve içerisinde yer alan kelebek ile ütöpik peyzaj maketi

Şekil 150. Merkezde küre, çevresinde su ve geometrik kütlerle oluşturulmuş ütopya peyzaj maketi

Şekil 151. Kuraklıktan yeşile ve suya uzanan yol metaforu üzerine ütopya peyzaj çalışması

Maket Yapım Tekniği: Villa Bahçesi Peyzaj Tasarımı

Maket Yapım Tekniği dersi kapsamında öğrenciler Tasarım Stüdyosu I dersinde tasarladıkları villa bahçesi projelerini maket çalışmasına dönüştürmüşlerdir. Maket çalışmalarında villa bahçesi, standart plan şeması üzerine kurgulanmış olup farklılık bitkisel düzenleme ve yapısal elemanlarda ortaya çıkmaktadır. Maketler ikili-üçlü grup çalışması olarak yürütülmüştür.

Öğrenciden istenilen malzeme ve detaylar:

✓ *Tasarım Stüdyosu I projesinin 1/100 ölçeğinde maketi*

- ✓ *Malzeme seçimi sınırsız: sürdürülebilir ve atık malzemeler*
- ✓ *Sanatsal / deneysel malzemeler*
- ✓ *Mekân kurgusunda işlevsellik ve estetik*

Aşağıdaki görsellerde öğrencilerin bu kapsamda ürettikleri çıktılar sunulmaktadır.

Malzeme seçimi sınırsız olup, atık malzemelerden yararlanarak kendi üretimlerini gerçekleştirmeleri teşvik edilmiştir. Projede yer alan villa maketlerinin cephe tasarımı ise öğrencilerin yaratıcılıklarına bırakılmıştır.

Şekil 153'deki çalışmada öğrenciler, çeşitli dokulardaki malzemelerle yaya yolları, dinlenme alanları ve peyzaj öğelerini vurgulamış; hazır figürler yerine üretilmiş elemanlarla çeşitlilik sağlamıştır. Tasarımda Japon bahçesi öğelerinin entegre edilerek özellikle pergola çatılarında geleneksel formları eklemişlerdir. Şekil 154'deki maket çalışmasında villa bahçesi, su öğesi ön plana çıkarılarak kurgulanmıştır. Karton ve atık malzemelerle üretilen yapılar, bitkisel öğelerle dengelenmiş; sert zemin-su-yeşil alan ilişkisiyle bütüncül bir tasarım dili oluşturulmuştur. Koyu tonlarda tasarlanan yapı ile çevresindeki yoğun bitkisel düzenleme arasındaki kontrast üzerinden kurgulanmış çalışmada, atık malzemelerden üretilen bitki figürlerine yer verilmiştir (Şekil 155). Bir diğer maket çalışmasında villa bahçesi, organik formlu yollar ile tasarlanmıştır. tık malzemelerle üretilen ağaç ve bitki figürleri, mekâna doğallık katarken, yol kurgusu mekânsal sürekliliği güçlendirmiştir (Şekil 156). Şekil 157'deki villa bahçesi maketinde, yoğun bitkisel çeşitlilik ve renk dengesiyle öne çıkmaktadır. Bitkilerin farklı renk ve boyutlarda kullanılması mekâna canlılık ve hiyerarşi katarken, yapısal elemanlar mekânın işlevselliğini desteklemiştir. Siyah-beyaz kontrastlı cephe, yapının güçlü bir odak noktası olmasını sağlayan villa bahçesi maketinde ise, malzeme kullanımında düzenli kesimler ve net sınırlar tercih edilerek maketin okunabilirliği güçlendirilmiştir (Şekil 158).

Şekil 152. Japon bahçesi etkileriyle tasarlanmış villa bahçesi maketi

Şekil 153. Su ögesi odaklı villa bahçesi maketi

Şekil 154. Kontrast renk ve bitkisel yoğunlukla tasarlanmış villa bahçesi maketi

Şekil 155. Organik yollar ve doğal öğelerle tasarlanmış villa bahçesi maketi

Şekil 156. Renkli bitkisel çeşitlilik ve organik yollarla kurgulanmış villa bahçesi maketi

Şekil 157. Bütüncül bir peyzaj kurgusu içinde villa bahçesi maketi

8. SONUÇ

Bu kitapta sunulan çalışmalar, Peyzaj Mimarlığı ve İç Mekân Tasarımı öğrencilerinin temel tasarım elemanları ve ilkelerini farklı ölçek ve tekniklerle yorumlama biçimlerini kapsamaktadır. Bulgular göstermektedir ki, nokta, çizgi, form, renk, doku, denge, ritim, vurgu, hiyerarşi ve kontrast gibi temel ilkeler yalnızca soyut estetik denemeler değil; aynı zamanda mekânın algılanışı, kimlik kazanması ve kullanıcıyla etkileşimi açısından güçlü araçlar olarak işlev görmektedir.

Çalışmalar, öğrencilerin soyut düşüncüyü somut çıktılara dönüştürme, bireysel yaratıcılıklarını ortaya koyma ve tasarım sürecinde eleştirel bakış geliştirme becerilerini güçlendirmiştir. Maket, kolaj, eskiz ve dijital uygulamalar aracılığıyla elde edilen çıktılar, stüdyo kültürünün üretken doğasını yansıtmaktadır. Bu süreç, öğrencilerin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda kolektif öğrenme ve tartışma ortamlarında da yaratıcılıklarını geliştirmelerine olanak tanımıştır.

Elde edilen deneyimler, temel tasarım eğitiminin peyzaj mimarlığı mesleğinin ilerleyen aşamaları için vazgeçilmez bir altyapı sunduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenciler, bu aşamada kazandıkları görsel algı, estetik duyarlılık ve mekânsal kurgu becerilerini, ileride kentsel ölçekteki projelere, kültürel kimlik çalışmalarına ve ekolojik tasarım süreçlerine aktarabilecek donanıma kavuşmaktadır.

Bu bağlamda, bu çalışmalar ve bulgular ışığında öneriler getirilmiştir:

- ✓ Disiplinlerarası yaklaşımın güçlendirilmesi: Peyzaj mimarlığı, mimarlık, iç mekân tasarımı, güzel sanatlar ve mühendislik alanlarıyla ortak yürütülecek atölye ve projeler, öğrencilerin tasarım ilkelerini farklı bağlamlarda deneyimlemelerini sağlayacaktır.
- ✓ Dijital tasarım araçlarının entegrasyonu: Geleneksel çizim ve maket çalışmalarının yanında, dijital modelleme, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknikleri ile öğrencilerin tasarım sürecinde yenilikçi yöntemler geliştirmesi teşvik edilmelidir.
- ✓ Kültürel ve yerel bağlamanın öne çıkarılması: Öğrencilerin çalışmalarında kent kimliği, kültürel miras ve toplumsal bellek unsurlarını daha yoğun biçimde ele almaları, tasarımların bağlamsal gücünü artıracaktır.
- ✓ Ekolojik duyarlılığın geliştirilmesi: Temel tasarım stüdyolarında malzeme seçiminde geri dönüşüm, sürdürülebilirlik ve iklim uyumuna ilişkin kriterlerin daha belirgin şekilde uygulanması önerilmektedir.

- ✓ Deneyim temelli öğrenme ortamlarının artırılması: Müze, tarihi alan, doğal peyzaj ve kentsel mekân gezileriyle desteklenen saha çalışmaları, öğrencilerin görsel algı ve mekân deneyimini güçlendirecektir.

Sonuç olarak, bu kitapta derlenen çalışmalar, temel tasarım eğitiminin yalnızca bir ders kapsamında değil, öğrencilerin tasarımcı kimliklerini inşa eden uzun soluklu bir yolculuğun ilk adımı olduğunu göstermektedir. Gelecek dönemlerde bu deneyimlerin daha geniş ölçekli, katılımcı ve disiplinlerarası boyutlarda geliştirilmesi hem akademik hem de mesleki açıdan önemli katkılar sunacaktır.

9. KAYNAKÇA

- Akbulut, D. (2014). Essential interaction in design: Integrated common ground in basic design education. *Journal of Art and Design*, 1(13), 23–40.
- Arnheim, R. (1954). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*. Univ of California Press.
- Bayazıt, E. (2018). Kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ve estetik değerler yönünden incelenmesi: Trabzon ve Hükümet Caddeleri örneği, Kahramanmaraş (Yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Bayraktar, N., Tekel, A., & Ercoşkun, Ö. Y. (2008). Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve kent kimliği ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 23(1), 105-118.
- Bell, S. (2012). *Landscape: pattern, perception and process*. Routledge.
- Birren, F. (2016). *Color psychology and color therapy; a factual study of the influence of color on human life*. Pickle Partners Publishing.
- Booth, N. K. (1989). *Basic elements of landscape architectural design*. Waveland press.
- Boucher A., Gaver W., 2024. Designing with Data: An Annotated Portfolio. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 31, 1-25, <https://doi.org/10.1145/3685272>.
- Carmona, M. (2021). *Public places urban spaces: The dimensions of urban design*. Routledge.
- Chen, S. (2024). Renewable Energy Technology Innovation and Urbanization: Insights from China. *Sustainable Cities and Society*. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.105241>.
- Çakır, H. S. & Belir, Ö. (2018). *Evrensel Tasarıma Farklı Bakışlar*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Duzenli, T., Alpak, E. M. and Tarakci Eren, E. (2018). The Importance of Visual Thinking in Landscape Architecture Design Education. *Online Journal of Art and Design*, 6(2), 108-120.
- Duzenli, T., Alpak, E. M., & Ozkan, D. G. (2017a). The Effects of Basic Design Course in Landscape Architecture on Learning and Creativity Process. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(64-Additional Issue), 1450-1460. DOI: 10.17755/esosder.298092

- Duzenli, T., Mumcu, S., Ozkan, D. G., & Alpak E. M. (2017b). Artistic Investigation of Urban Object Designs in Landscape Architecture Education. *Journal of Art Education*, 5 (1), pp.57 -68. DOI: 10.7816/sed-05-01-04
- Ergenoğlu, A. S. (2013). Mimarlıkta kapsayıcılık: 'herkes için tasarım'. <http://www.ek.yildiz.edu.tr/images/images/yayinlar/ktp.pdf>
- Evcil, A. N. (2014). *Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım*. Boğaziçi Yayınları No: 359, İstanbul.
- Fischer O., 2020. Design Research Methods--Applied Theory and Studio, 2020 Schools of Thought Conference Proceedings, <https://doi.org/10.15763/11244/335061>.
- Güner, A. F. & Kabasoğlu, G. S. (2019). Tasarım Temelleri 1 Uygulama Kitabı. İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.
- Güzel, A. G., & Sözen, M. F. (2003). Tarih-Kent ve Estetik Bağlamında Kent Mobilyaları: Antalya, Kaleiçi Örneği, II. *Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu&Fuarı Bildiriler Kitabı*, 24-27.
- Hartig, T., & Kahn, P. (2016). Living in cities, naturally. *Science*, 352, 938 - 940. <https://doi.org/10.1126/science.aaf3759>.
- Hettithanthri U., Munasinghe H., Hansen P., 2022. Exploring the architectural design process assisted in conventional design studio: a systematic literature review, *International Journal of Technology and Design Education*, 33, 1835-1859, <https://doi.org/10.1007/s10798-022-09792-9>.
- Kammen, D., & Sunter, D. (2016). City-integrated renewable energy for urban sustainability. *Science*, 352, 922 - 928. <https://doi.org/10.1126/science.aad9302>.
- Kaplan, A., & Küçükerbaş, E. V. (1997). Kentsel tasarımda peyzaj mimarlığının yeri ve kentsel peyzaj tasarımı. 8. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Kavak, M. (2010). Evrensel tasarım yaklaşımı bağlamında kamusal mekânlar: Harbiye Kongre Vadisi örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Korkut, A. B., Şişman, E. E., Özyavuz, M. (2010). Peyzaj Mimarlığı. Verda Yayıncılık ve Danışmanlık Hizmetleri.
- Korkut, A., Kiper, T., & Topal, T. Ü. (2017). Kentsel peyzaj tasarımda ekolojik yaklaşımlar. *Artium*, 5(1), 14-26.
- Kumas, S., N. & Elmas, A., O. (2021). "Investigation of Experimental Collage Applications with Basic Design Elements." *Art-Sanat*, 15: 183-201. <https://doi.org/10.26650/artsanat.2021.15.0008>
- Lefebvre, H. (2014). The production of space (1991). In *The people, place, and space reader* (pp. 289-293). Routledge.

- Lidwell, W., Holden, K., & Butler, J. (2010). *Universal principles of design, revised and updated: 125 ways to enhance usability, influence perception, increase appeal, make better design decisions, and teach through design*. Rockport Pub.
- Motloch, J. L. (2000). *Introduction to landscape design*. John Wiley & Sons.
- Munasinghe H., 2024. Dexterity in research and writing: interpreting design studio as a research space, *Journal of Research in Architecture & Planning*, https://doi.org/10.53700/jrap3422024_1.
- Mutlu, A. (2002). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin kentli hakları bakımından önemi. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11(3), 33-58.
- Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius loci: Towards a phenomenology of architecture*. Rizzoli.
- Ozkan D.G., Alpak E.M., & Duzenli T. (2016). Developing Creativity in Design Education: Landscape Architecture Environmental Design Studio Study. *IJASOS- International E-Journal of Advances in Social Sciences*, no.4, pp.136-14.
- Önal, G. (2011). Architectural design process in creativity and cultural schema context. *Uludağ University Journal of the Faculty of Engineering*, 16(1), 155-162.
- Pazarlıoğlu Bingöl, M. (2016). Temel tasarım eğitiminde kavramdan üç boyuta geçişe yönelik bir uygulama örneği. *İdil Dergisi*, 21(5), 339-362.
- San, I. (2010). *Theories of art education*. 3rd Edition. September. Ankara: Ütopya Publishing House.
- Sarioğlu Erdoğan, G.P. (2016). Temel Tasarım Eğitimi: Bir Ders Planı Örneği. *Planlama*. 26(1): 7-19. doi: 10.5505/planlama.2016.52714
- Schimpf C., Goldstein M.H., 2022. Large data for design research: An educational technology framework for studying design activity using a big data approach. *Front. Manuf. Technol*, 2(971410), <https://10.3389/fmtec.2022.971410>.
- Seçkin, N. P., Seçkin, Y. Ç., Seçkin, Ö. B. (2011). *Sürdürülebilir Peyzaj Tasarım ve Uygulama İlkeleri*. Literatür Yayınları: 621, İstanbul.
- Seok, Y., Song, K., Chon, J., & Choi, Y. (2025). From Landscape Architecture to Nature-Based Solutions: A Strategic Approach to Fine Dust Mitigation in Urban School Forests. *Land*. <https://doi.org/10.3390/land14020281>.
- Sheng, B., Ozgun, K., Satherley, S., & Cushing, D. (2022). Landscape planning for sustainable water management: a systematic review of green infrastructure literature in the Australian context. *Landscape Research*, 48, 134 - 151. <https://doi.org/10.1080/01426397.2022.2109607>.

- Simonds, J. O., & Starke, B. W. (2006). *Landscape architecture: A manual of environmental planning and design*. New York :McGraw-Hill.
- Smith, S. M., & Ward, T. B. (2012). Cognition and the creation of ideas. *The Oxford handbook of thinking and reasoning*, 456–474.
- Stefanakakis, A. (2019). The Role of Constructed Wetlands as Green Infrastructure for Sustainable Urban Water Management. *Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su11246981>.
- Şahan Ş., Rahimbayli S., Kuş Şahin C., Onay B., Akoğlu M., 2024. Revitalization of the port areas with sailing sports: a design studio practice, *Online Journal of Art & Design*, 12(4), <https://adjournal.net/articles/124/1249.pdf>.
- Tandoğan, O. (2017). Evrensel tasarım kavramı: kentsel peyzaj ile ilgili örnekler. *Artium*, 5(2), 51-66.
- Teall, R. (2011). Foundational history: An integrated approach to basic design, history, and theory. *Journal of Architectural Education*, 64(2), 37-45.
- Tekel, A., Gorer T.N., Memluk, O., & Ceylan K. A. (2015). Questioning the development process of students' visual perception skills in basic design education. *Art and Design Education Symposium and Workshop - Interdisciplinary Design*, April 22-27, 2015, Ankara.
- Teoh, M., Shinozaki, M., Saito, K., & Said, I. (2021). Developing climate-led landscapes and greenery in urban design: a case study at Ipoh, Malaysia. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 21, 1640 - 1656. <https://doi.org/10.1080/13467581.2021.1942881>.
- Tuan, Y. F. (1977). *Space and place: The perspective of experience*. University of Minnesota Press.
- Uysal, E. (2015). Student Opinions on Basic Design Course. *Yedi: art, design, and science journal* (14), pp. 51–65. <https://doi.org/10.17484/yedi.26417>
- Uzun, G. (2016). *Temel Tasarım*. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 196, Ders Kitapları Yayın No: A-62. Adana.
- Visintin, C., Garrard, G., Weisser, W., Baracco, M., Hobbs, R., & Bekessy, S. (2024). Designing cities for everyday nature. *Conservation Biology*, 39. <https://doi.org/10.1111/cobi.14328>.
- Wendler, W. V., & Rogers, J. S. (1995). The design life space: verbal communication in the architectural design studio. *Journal of Architectural and Planning Research*, 319-336.
- Wong, W. (1993). *Principles of form and design*. John Wiley & Sons.
- Xiao, J., Yuizono, T., & Li, R. (2024). Synergistic Landscape Design Strategies to Renew Thermal Environment: A Case Study of a Cfa-Climate Urban Community in Central Komatsu City, Japan. *Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su16135582>.

- Xie, J. (2013). Transcending the limitations of physical form: a case study of the Cang Lang Pavilion in Suzhou, China. *The Journal of Architecture*, 18(2), 297-324.
- Yazıcıoğlu, Y. (2017). *Temel Tasarım*. İdeal Kültür & Yayıncılık, İstanbul.
- Yıldızci, A. C. (2001). Kent Mobilyaları Kavramı ve İstanbul'daki Kent Mobilyalarının İrdelenmesi, I. *Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, İstanbul*, 29, 34.
- Yılmaz, S., Mumcu, S., Düzenli, T., & Özbilen, A. (2016). Tasarımda Birlik Kavramının Öğrenci Çalışmalarında İrdelenmesi: Mimari Tasarım Dersi Örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(14). 1-13. DOI: 10.16950/iüstd.37697.